

REJTŐ JENŐ

MENNI VAGY MEGHALNI

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

ELSŐ FEJEZET
Sidi bel Abbas

MÁSODIK FEJEZET
Marakesch

HARMADIK FEJEZET
A thar

NEGYEDIK FEJEZET
Di Djema el Mansur

ÖTÖDIK FEJEZET
Ibrahim ben Szinza földjén

HATODIK FEJEZET
Szökés

HETEDIK FEJEZET
Dráma a dzsungelben

NYOLCADIK FEJEZET
Élőhalottak

KILENCEDIK FEJEZET
Helyőrség a Kongónál

TIZEDIK FEJEZET
Szabadulás

MÁSODIK RÉSZ

ELSŐ FEJEZET
A második

MÁSODIK FEJEZET
A harmadik

HARMADIK FEJEZET
Szinza szívesen látja az urakat...

NEGYEDIK FEJEZET
A Diana Színházban rossz darabot játszanak

ÖTÖDIK FEJEZET
Lear király halála

HATODIK FEJEZET
A Vörös Liliom

HETEDIK FEJEZET
Az ötödik

NYOLCADIK FEJEZET
A csattanó

ELSŐ RÉSZ

ELSŐ FEJEZET

Sidi bel Abbes

1.

A város mintegy holtan feküdt a napsütésben, a levegő szinte reszketett a forróságtól, s távol, bizonytalan körvonalakban a Thessala-hegység kontúrjai domborultak ki a látóhatárból. Sidi bel Abbes ezekben a kora délutáni órákban lehangolóan kihalt. A Place Sadi Carnot pompás virágai tikkadtan bóbiskolnak, üres padjain csak a légáramlással szállongó porfátyol pihen meg, és az emelvényen, a tér közepén, ahol a légionista zenészekből álló Clique szokott hangverse-nyezni, hatalmas ponyva borítja be a zenészek ülőhelyeit. Az európai negyed üzletei alkonyatig zárva lesznek, a kaszárnyákban megkezdődik a forró évszak végéig tartó délutáni „sziesztája” a legénységnek. A járda szegélyén burnuszos arab bóbiskol ülve. Három amerikai turista lihegve fekszik túllmennyezetes ágyában, az egyiknek zúg a füle a kinintől, a másik elhaló hangon hívja a boyt, s tudakozódik, hogy mikor indul Orán felé a vonat. Az olasz rádió- és hanglemez-kereskedő mezítelenül terpeszkedik lezárt boltja mélyén, forró teát iszik, és egészen lehalkítja a dzsesszmuzsikát adó párizsi állomást. A rendőr, mintha rejtőző bűnöst gyanítana a muzulmán templomban, besétál óvatosan a vedlett, piros téglából álló árkád alá, és miután ismét gyanakodva körülnézett, valóban kihágásnak lesz tanúja, ugyanis konstatálnia kell, hogy a kapu alatt egy szolgálatban levő rendőr kigombolja a zubbonyát, megtörli a homlokát, és pálinkát iszik.

Ez szigorúan tilos. Feljelentés az ügyben nem történt. A kormányzóság második tisztjének sofőrje, a Bugatti kocsí volánja mellett, ülőhelyének függélyes tengelye irányában, kissé ferde síkba dőlve alszik, és hosszú habfoszlány rezeg a szája szélén. A tiszt fontos ügyben meglátogatja a prefektust, és most mind a ketten alszanak.

Autocar érkezik a hotel elé, félájult turistákkal. Az egyik cukrászda előtt hangosan kiabál a patron, közli, hogy mindenféle jeges italokat szolgál fel. A rendőr ismét megszemléli belülről azt a nagyon gyanús kapualjat. A nap kissé közelebb ereszkedett a Thessala-hegység csúcsához, mire egy mezítelen arab gyerek lassan kezdi lehúzni a Clique emelvényének borító-ponyváját.

A pályaudvar kihaltan izzik a délutáni, sivár unalomban. A forgalmista ceruzája alatt szakadozik a homlokáról lecsöpögő verejték következtében ronggyá ázott papiros, és a falon finom harangjátékkal megszólal a jelzőcsengő. Valahol egy targonca gurul. A forgalmista begombolja zubbonyát, a telefonhoz megy, és sebesen forgatja a csengőt. „Bel Abbes!... Bel Abbes! Négy száz kilométer... Oráni gyors elindult...”

Megérkezik az őrjárat. Négy szuronyos légionista, az altiszt vezetésével. A kijárat melletti padon vörös hajú, szakállas ember ül, csomaggal. Alszik. Az altiszt megrázza: Legitimations, certificats... Vite! Vite! Házaló. Colomb Becharba utazik, zsilettekkal és bugylibicskákkal. Az őrjárat végigkutatja az állomást, hogy nem bújt-e meg valahol szökött légionista, aki az induló vonattal akar továbbjutni. Egy sovány fiút találnak a peronon, jegye nincs, utazni nem akar. Mit keres itt? Cigarettevéget.

- Állj a katonák közé. Beviszünk az őrségre, ha nem vagy szökevény, mehetsz a dolgozdra.

- Ötkor munkába kell mennem a csarnokba.

- 'men fou.

Miután sokat vitatkozik, kap egy pofont, és hátrakötik a kezét. A patrul tiszteleg, mert megjelent az őrmester. Azután berobog a vonat. Csak egy ajtón át lehet elhagyni az állomást, itt a gyéren szállingózó utasokat alaposan megvizsgálja a káplár. Nincs több leszálló. Csak most nyitják ki az utolsó fülkét. Tizenöt fáradt, elcsigázott újonc. Névsorolvasás. Ezalatt az őrjárat súlybavetett puskákkal átkutatja a vonatot, bedöfködnek minden pad alá, a káplár a szeneskocsi vaslépcsőjén felvezeti őket a tetőre, hogy nincs-e valahol elrejtőzött újonc vagy szökevény. Mert ha lenne egy, az megtanulná az Isten nevének nevét. Nom du nom de Deiu!...

Az őrmester zsebre teszi a listát, magasra emelt jobb karral intve a katonáknak, átfordul, és orrhangon, mint két rövid vakkantást kiáltja a kommandót: - En avant...Marche!

Mennek...

2.

Mennek...

Horn gondolkozott. Lankadtan poroszkáltak őrmesterük nyomában az alélt városon át, és most újra megkísérelte, hogy gondolkozzék. Csodálatosképpen csak itt ijedt meg, mikor bandukolt, lényegében még mint civilista, de külsőleg már katonának öltözve, a forró afrikai aszfalton, itt esett először kétségbe, rémülten saját tettétől. Tehát valóság. Amit távoli, valószínűtlen romantikának hitt, amiről Berlinben úgy beszéltek, mint May Károly meséiről: A légió katonája lett! Sejtette, hogy e romantika mögött nagyon is durva, keserves valóság lappanghat. Összeszoruló szívvel kanyarodott be a hatalmas, zárt, rácsos kapu ajtóul szolgáló kis nyílásán, és már ott állt a kaszárnyaudvaron, felsorakozva társaival együtt, Franz Horn tizennyolc éves berlini diák, aki miután megbukott az érettségén, az apai szigor elől Afrikába menekült.

Az öreg Horn műkereskedő volt. Nyugalmazott tanítóból lett azzá. A pedáns, szigorú, német polgártípus ilyen. Lakásában éveken keresztül templomi tisztaság és katonai szigor skatulyázott be minden napot. A régimódi, de finom bútorok gondozottan fénylettek, az étkezések ideje, alvás, ébredés, munka és pihenés mechanikus pontossággal ismétlődtek. A kötelességmulasztás ebben a házban nem járt a súlyos fenyítés következményével, de napokra tragikus, szigorú hangulattal töltötte meg a levegőt. Ettől Horn három gyermeke, Franz, Stephan és a kis Hanna jobban rettegtek, mint más gyermekszobában a legbrutálisabb büntetéstől. Legutóbb megtörtént, hogy Franz sok időt szentelt Weissenseeben egy kellemes hölgyismerősénél, és ennek következtében elbukott az érettségén. Lehetett ezt közölni az idősebb Hornnal? Nem lehetett! Talán még a szalon citromszagú, ódon, fényes bútorainak sem tudta volna beismerni. Előbb napokig Elzászban bujdosott, nem is gondolva a légióra, azután elfogyott csekélyke zsebpénze, és hogy, hogy nem, mezőkön való csatangolása közben Franciaországban bukkant fel, egy nagy városban... valószínűleg Strassburg volt, de ott már ájuldozott az éhségtől, már nem is emlékezett, hogy ki tanácsolta, nem is emlékezett, hogy került oda a kaszárnyába, nem emlékezett, és nem gondolkozott, míg egyszer csak arra riadt fel, hogy itt áll, Marokkó szívében, a Sidi bel Abbas-i kaszárnya udvarán, mint az idegenlégió első századának katonája...

Az elhelyezésnél már összekeveredtek régi bakákkal is. Ezek nem sok jót meséltek a légióról ijedt újonctársaiknak. „Majd meglátjátok” - mondták sajnálkozva. „Milyen az őrmester?” - kérdezte a legtöbb zöldfülű. A légióőrmestereknek rossz híruk van Európában. Az egyik öreg megnyugtatta az újoncokat, hogy Favre őrmester aránylag rendes fiú. Nem lehet róla azt

mondani, hogy hivatala legfőbb kellékének a tapintatot és udvariasságot tekinti, az is előfordul, hogy káromkodik, sőt olykor rúg is, de ez még nem a legrosszabb. Egy tizedik évét szolgáló légionista, bizonyos Roger, azt mondta, örüljenek, hogy Favre nem harap. Kész szerencse. Neki ugyanis volt egy őrmestere, aki már harapott le fület. Ahhoz képest ez a Favre típusa a nyájas katonának.

Az ágyak fölött a fal mentén, egyetlen hosszú polc vonult, ahová a barda nevű hátizsáknak szolgáló sátorponyvát, a vörös kepit, az ételcsajkát, amit gamelle-nek hívtak, a rohamkést és a fegyvert tették, meg néhány félhivatalos felszerelési tárgyat, önborotvát, vörös bort, dohányt és más efféléket.

A légió katonái eleinte különböző csoportokra oszlanak. Ezek a csoportok összetartanak, segítik egymást, és fő céljuk, hogy más csoportokkal ellenségeskedjenek. Vannak úri alakulatok, ezek mérnökök, volt katonatisztek és hivatalnokok, akik megvetett szigetekként alkotnak a nagyjából durva emberekből álló légionisták között. De a barátság sokszor éppen az ellentételekből szövődik, ezért nem ritkák a vegyes csoportok, ahol matróz, elcsapott belga katonatiszt, tagbaszakadt kikötőmunkás és emigráns orosz ügyvéd fogadnak egymásnak holtig tartó barátságot. Általában a kaszárnyában kötött barátságok felbomlanak, és újra alakulnak a sivatagban, menetelés közben, golyózáporban. Itt társadalmi és osztálykülönbség nélkül a hála, a közös teljesítmény, közös szenvedés kovácsolják ki az összetartozás érzését. E helyeken az úri klikkek bomlanak fel elsősorban. Az úgynevezett „jobb emberek” kezdik egymás ellen az intrikát, védelmezik késhegyig borotvaszappanuk vagy rumadagjuk szent magántulajdonát. Az első szövetkezés, a front mögött, természetesen nemzetiség szerint történik. A közös anyanyelvűek ösztönszerűen egymáshoz húzódnak. Igyekeznek ugyanabban a teremben, sőt sorban következő ágyakon elhelyezkedni. Elöl járnak ebben a németek, akik nyomban egymásra találhatnak és utolsó csepp vérükig összetartanak.

Horn még Marseille-ben megbarátkozott Paul Lotharral, egy negyven év körüli, szelíd, finom tekintetű, német úrral. Lothar valami bajor szeparatista mozgalomba keveredett mint tanár-ember, és miután az összeesküvést leleplezték, menekülni kényszerült. Özvegy volt, nyolcéves kislányát fivérénel hagyta, és Párizsban próbált boldogulni. Tanárból pincér lett, pincérből hajléktalan, és végső kétségbeesésében beállt a légióba. Bukott tanár és bukott diák hamar megbarátkoztak. Lothar mit sem vett el előadó modorából, oktató, pedáns természetéből. Mint közös anyanyelvű, harmadiknak csatlakozott hozzájuk Ernst Hoffer, egy vidám bécsi. Kopaszodó, mosolygós, furcsa dialektussal beszélő, alacsony, hízásra hajlamos ember volt. Hoffer kereskedelmi utazónak mondotta magát, és valami köze csakugyan volt ehhez a mesteriséghez, mert mint hamiskártyás működött, forgalmasabb vasúti gócon. Az is lehetséges, hogy azelőtt valóban kereskedelmi utazónak indult, de az utazás olyan unalmas, és miután az ügynökök általában kártyázással szokták elűzni unalmukat, nem lehet csodálni, ha az olyan ügyes kezű ember, mint Hoffer, kereskedelmi utazás helyett, inkább az utazás kereskedelmét, a hamiskártyázást űzi. Ezt addig űzi, míg egy napon azt tapasztalja, hogy őt is űzik. És miután lassanként kikopik Európa jobb útvonalaiából, merészebb lesz, és egyre több alkalommal tér vissza olyan relációra, ahol már megfordult néhányszor, így azután már előbb-utóbb lecsukják. Francia börtönből az idegenlégióba kerülni, már nem nagy út. Jól táplált kispolgárnak látszott. Az ilyen emberek itt belehalnak a könyörtelen fegyelembé. De a kis bécsi, úgy látszik, megkente cinkkel, vagy mit tudom én mivel, az altiszteket, ahogy a kártyát szokták hamisítani, vagy más csodát művelt, annyi tény, hogy az irodába került, de hogy milyen beosztásban, azt sohasem lehetett tudni, mert hivatalos órák alatt az altiszteket pasziánszra tanította.

A három újonc, Horn, Lothar és Hoffer elhelyezkedtek az ablak melletti sarokban álló, közvetlenül egymás mellett következő ágyakon. Szépen felrakták holmijukat a polcra, végigdőltek az

ágyon, és ekkor ismerkedtek meg negyedik honfitársukkal, Thillmann-nal, sajnos, rendkívül kellemetlen körülmények között. Thillmann a negyedik ágyon feküdt és egy frissen lopott gyapjúalsóból igyekezett eltüntetni az ezred jelzését, mert el akarta adni, és kincstári számmal megjelölt holmit nem vesznek meg a külvárosban. Ekkor jött be Rastignac. Rastignac negyedik évét szolgálta, és igen figyelemreméltó tagja volt a légiónak. Négyyszer tüntették ki a légió becsületrendjével, és négyszer vonták meg tőle, súlyos katonai bűncselekményért. Kétszer volt már altiszt, és minden alkalommal újra lefokozták függelemsértésért. Négyéves szolgálati idejéből mindössze hat hónapot tudtak be a kartotékján, három és fél évet különböző büntetőtáborokban töltött és ezt pótlólag kell leszolgálnia.

Rastignac-kal csínján bántak az altisztek, különleges előjogokat élvezett, apróbb szabálytalanságait, takarodó utáni érkezését nem vették észre, mert tudták róla jól, hogy fityinget sem törődik az életével. Különben nem volt kötekedő, ha békében hagyták és tisztelték a bogarait. Órákig ült egy helyben, és önmagával kockázott, hihetetlen mennyiségű vörösborot ivott, és szoros kapcsolatot tartott fenn néhány kültelki nővel. Nem ismert félelmet, és első volt a harcban. Szaglása, hallása, látása, mint általában az öreg afrikai katonának, félelmetesen fejlett volt. Tizenkétszer sebesült, de végül makkegészséges maradt. Görbe kard, golyó, lándzsa, bunkó halálos nyomait viselte a testén, néhány sebhely árán. Régi katonák azt mesélik róla, hogy már szolgálata előtt is Afrikában élt, és a Hagenbeck cirkusznál volt alkalmazva az őserdei telepen mint vadfogó és vadszelídítő. Sajnos, egy napon húsz leopárdot és néhány oroszlánt egyszerűen elsikkasztott. Eladta őket kéz alatt, és kereken kétszáznegyvenezer frankot mulatott el részint Dakarban, részint a festői Rabat városában. Még ki sem józanodott, mikor beállt a légióba. Alacsony homlokú, széles vállú ember volt, két karja szinte térdén alul lógott, és imbolygó járása még jobban kiemelte külsejének ezt a majomszerűségét. Az orrát valaha irtózatossan megüthették egy súlyos tárggyal, mert széles volt és lapos. Vöröses haja túszerű csomókban lepte be a fejét. Arcvonásaiban sokszor valami cinikus humor villant fel, ahogy lehúzta egyik sörtes szemöldökét, és felszájjal vigyorgott. Mikor belépett a szobába, Lothar, Horn és Hoffer, a három német, már feküdtek. Szó nélkül odament Hornhoz, aki, úgy látszik, tévedésből éppen az ő ágyára feküdt, megfogta a polcon levő holmikat, szépen leállította az ágy mellé a földre, azután a csodálkozó fiút egyetlen rúgással a másik ágy alá röpítette, és meglegedett sóhajjal lefeküdt. Horn felugrott, és dühösen az ágyhoz lépett, hogy valamit mondjon. Rastignac felült, és visszakézzel arcul csapta, orrán, száján dőlt a vér, és leroskadt ájultan. Ekkor valami egészen meglepő dolog történt. Lothar leszállt az ágyról, méltóság-teljesen odament Rastignac elé, és tiszta, értelmes franciasággal így szólt:

- Szégyellje magát. Ön egy lelketlen, gaz vadállat.

Oly nyugodtan és méltóságteljesen állt ott, mintha renitens diákok között lenne az iskolában, a dobogón. Rastignac csodálkozva felemelkedett, odatolta arcát közvetlen Lotharéhoz, azután megragadta a zubbonyánál. Mindenki tudta a szobában, maga Lothar is, hogy a következő pillanatban Rastignac szőrös mancsa zúdul. Ekkor azonban ismét meglepő esemény történt. Thillmann, a hórihorgas, szeplős, kopasz favágó, ellökte Lothart, és maga állt a szelídítő elé. Ezen a Thillmannon egy dekányi felesleges hús sem volt. Irtózatossá tette halálfejszerű, nagy állkapcsa, sötéten ülő szemgödrei, csontosan kiszögellő két könyöke és elálló lapockái. Favágó volt Ausztráliában, és sokban hasonlított a története Rastignacéhoz. Egyszer elsikkasztott egy fél őserdőt, amennyiben a szállításra bízott fákat, útközben Franciaország felé, kirakatta egy afrikai kikötőben és eladta. Harmadik évét szolgálta, és senki sem tudta, hogy valószínűtlen sovány testében hol fér el annyi erő. Cingársága miatt, ha kimenőt kapott a városba, sok gúnyolódásnak volt kitéve, tapintatlan emberek részéről. Ezek a tapintatlan emberek kivétel nélkül messze elkerülték, ha újra találkoztak vele. Nagy csend lett a

teremben, mikor a hosszú Thillmann félretolta Lothar tanár urat, aki úgy megijedt a saját vakmerőségétől, hogy zöldes színben fénylett az arca. A favágó szembeállt Rastignac-kal.

- Ne bántsd ezeket az újoncokat! Honfitársaim. Ha verekedni akarsz, itt vagyok én.

Két órája feküdt már mellettük, egy szót sem szólt hozzájuk, nyugodtan bíbelődött a gyapjúalsóval, mintha nem is értene németül. Mintha nem is hallaná, hogy az életük történetét mondják el. Csak most árulta el, hogy ő is honfitárs. Rastignac kifejezéstelen, állati arccal nézte a favágót. Nem ijedt meg. Ha verekedésre kerül a sor, talán le is győzi a németet. De Rastignac kiszámíthatatlan volt. A legkritkább esetben kötötte össze harmadik ember számára felismerhető ok a cselekedeteit. Most mindenki azt várta, hogy ütni fog. Ehelyett csak állt pislogó szemmel, és elkezdte az orrát piszkálni. Tűnődve, álmos arccal piszkálta az orrát, és nézte Thillmant, tetőtől talpig, szinte kíváncsian, mintha még sohasem látta volna. Szerette talán Thillmant? Lehet. De az is lehet, hogy holnap bajonettel rohan rá, ha megbillenti a csajkáját és kiloccsan a levele.

- Ezek a te honfitársaid? - mondta, nem minden undor nélkül. Azután ugyanazon a mély, vontatott hangon még hozzátette: - Nem szeretem, ha más fekszik a helyemre. - Lomhán végigdőlt az ágyon, és mielőtt álomra hunyta volna szemhéját, még egyszer ránézett Lotharra, és bambán azt mondta:

- Pardon... - Azután elaludt. Thillmann vigyorgott:

- Ilyen egy vén barom ez a Rastignac. Az istennyila sem lehet váratlanabb nála. Eltört valamije, öcsém?

Hornak nem tört el semmije. Hatalmas, kék véraláfutás maradt az arcán, és felrepedt a szája széle. A feje zúgott, sajgott, kábult volt, és valami hányingerrel keveredő sírni vágyás fojtogatta:

- Erre az ijedtségre igyunk. Jöjjenek a kantinba, és fizessenek nekem vörösbort - invitálta őket Thillmann.

- All right - szólalt meg végre Hoffer is, de néhányat még csuklott az ijedtségtől. - Én fizetem a vörösbort az egész társaságnak, jöjjön, tanár úr, és szedje össze magát, Horn. Az araboktól esetleg különbet is kaphat. Ha nem nézem, hogy első nap jobb kerülni a feltűnést, hát nekimentem volna ennek a mészárosnak. De nem szeretek azonnal verekedni.

A jövőre nézve is lebeszélem róla - mondta Thillmann, és olyan ügyeset köpött, hogy a középső gombot találta el a gömbölyű Hoffer zubbonyán. - Allons! Mehetünk.

Leültek négyen a kantinban, és vörösbort ittak. Légionistaszag volt. Ez a szag a bagó és alkohol párolgásából áll, összekeveredve a paquette-hoz használatos olaj terpentinillatával. A paquette a felszerelés bőr alkatrészeinek gondozását jelenti, ami a légióban emberkínzásnak beillő pedantériával kívántatik meg. Ehhez a művelethez jellegzetes szagú olajat használnak, amely melegben rögtön érezhetővé válik, bagó- és alkoholbúzzal keveredve a kantinok úgynevezett „légionistaszagát” adja.

- Maga milyen részéről való Németországnak? - kérdezte Lothar a favágót.

- Természetesen elzászi vagyok. Miért nem iszik, Horn?

- Még sohasem ittam bort.

- Majd rászokik, öcsém. A vörösbort úgy hozzátartozik a légionistához, mint a kepije. Ha bor nem volna, már egyikünk sem élne, enélkül a légió zászlóján kevesebb győztes ütközet dátuma állna. A votre santé!

- Én a jó katona erényeit nem hozom összefüggésbe az alkohollal - jegyezte meg szigorúan Lothar.

- Hogy maguk jó katonák lesznek-e, azt még nem tudom - szólt Thillmann - de hogy a vörösboradagjukat nem sokáig fogják minden héten a kincstár javára íratni, azt fogadhatja nálam.

- A jó katona - jegyezte meg Hoffer, mint aki autentikus a kérdésben - kenyérrel és vassal Kínáig is elhatol, mondta mindig a Ring Kávéház tulajdonosa.

- Az Bonaparte volt - szólt szigorúan Lothar.

- Nem. Bauernak hívták. Biztosan tudom. Évekig jártam oda. Egészségünkre.

Horn úgy érezte, hogy álmodik. A zajos kantinban, uniformisok között, sajjóarcúkkal. És holnap? Milyen lesz a holnap? A kiképzés, Afrika, valószínűleg a Szahara!

Rastignac jelent meg váratlanul a kantinban. Úgy látszik, valami megakadályozta abban, hogy aludjon. A söntéspolcnál pálinkát kért, és sanda oldallpillantással vette tudomásul a németeket. Később újra odanézett. Lothart figyelte. Végül odajött az asztalhoz, és elhívta Thillmann.

- Mondd, ki ez a hosszú hajú?

- Az? Az egy tanár.

Valamit mormogott és betömködté ingét a nadrágjába.

- Mondd meg neki, meg annak a fiúnak is, hogy ha akarják, ezentúl a barátjuk leszek...

MÁSODIK FEJEZET

Marakesch

1.

Reggel: Ébresztő trombita, a káplár káromkodik, hosszas vakaródzás, utána rövid reggeli. Miután a gamelle-ből felhőrpintették az utolsó korty forró feketét, sorakozás az udvaron. Szemle. A műsor következő száma Favre őrmester véleménye az egész társaságról. Lesújtó. Szemelvények a francia nyelv erőteljesebb népi kiszólásaiból. Aki akar, most jelentkezhethet orvosi vizsgálatra, de nem ajánlatos, mert az összes magánzárkák rendkívül nedvesek és bűdösek. Kivonulás a gyakorlótérre, ahol megkezdődik a kettős rendekbe és négyes sorokba fejlődés oktatása, a hosszú és lapos dízlépés elsajátítása, és a légió különleges futólépésének gyakorlása. Ez a futólépés ügyes és praktikus, olyan módon történik, hogy a testsúly állandóan csak az egyik lábon van, és ez a láb bakugrásszerűen rúgja el magát a földtől. Rövid idő múlva a kevésbé igénybe vett lábra helyeződik a testsúly, és ez végzi az elrúgást. Ilyen módon, ha valaki jól begyakorolta, órákig is lehet futni. Kellő gyakorlat nélkül percek alatt guta kerülgeti az újoncot. Ezeknek Favre őrmester eleinte azt a kedvezményt ígéri, hogy őket autóbusszon fogják az ütközetbe szállítani, később a kezükbe ad egy-egy kis kaliberű gépfegyvert, és azzal kényszeríti őket botladozva futni. Öt perc múlva megszabadítja őket terhüktől, és most már vidáman és könnyedén szaladnak, miután rájönnek, hogy gépfegyver nélkül aránylag milyen kényelmes. De van kivétel is. Például az egyik spanyol újonc, Alberto Sartis barcelonai asztalos összeroskad és vért hány. Nom du nom! Csak vénasszonyokat ne küldenének ide a katonasághoz. Két ember tegye a camionra. En avant! Kórházba. Egy átkozott varangyos béka nevének a neve, hogy ilyen vízből gyúrt piszok bleu-k ide merészkedjenek jönni... Gardez vous! Újra előlről! Pas de gymnastique! Marche!

A fiút elviszik a kórházba. Másnap reggel napiparancs: „A tábori gyakorlatok elmaradnak, helyette Alberto Sartis temetése, utána kivonulás a gyakorlótérre: szabadgyakorlatok, fegyvertisztogatás.”

A városon túl, ahol kertek és szőlőhegyek következnek; lapos, beláthatatlan terepen száz és száz fekete sírkereszt van. Ez az idegenlégió temetője. Minden kereszt egyforma, durván bemázolt, középen egy üvegyöngy koszorú, amely a személyi adatok fehér tábláját keretezi: az ezred, a név, a szám és az életkor. Egész közel fekszenek egymáshoz ezek a sírok. A kaszárnya kényelmetlen szelleme érződik az előírászerűen csatlakozó kis halmokon. A kapitány röviden beszél, halk vezényszóval fejezi be: „Priez!” A század letérdel, és elmond egy Miatyánkot. Az altiszt pompás koszorút helyez a sírra. Halott légionisták kapják a világ legszebb virágait. Ők ültették annak idején a páratlanul szép „Jardin Publicet”, és ezért jogukban áll halottaik számára a botanikus kert termésének ritkaságaiból válogatni.

Utána szabadgyakorlatok.

2.

Még két hét kiképzés volt hátra. Valami azonban arra készítette a hadvezetőséget, hogy az előírányzott idő mellőzésével, minden tartalék erőt Marakesch környékén összpontosítson. Biztosat senki sem tudott. Az egyik helybeli lap azt közölte, hogy a kormányzóság úgynevezett

„miniszteriális” termében betörés és gyilkosság történt. A bűncselekmény kivitele teljesen érthetetlen. Ebben a teremben, tulajdonképpen toronyszobaszerű, kis helyiség, kettős páncélajtóval, azt a legbizalmasabb anyagot őrizték, amit külön futár szokott minden hónapban a párizsi gyarmatügyi minisztériumba vinni. A páncélajtón kívül más bejárata a szobának nem volt, csak fent, majdnem a mennyezetnél, egyetlen kerek szellőztetőablak, amelyet két részre osztott egy vasrúd, úgyhogy a legsoványabb ember sem férhetett be rajta. De még ez is felesleges óvatosság volt, mert kívülről sima, huszonöt méteres fal vezetett az utcáról az ablakig. Nincs az a kígyóügyességű ember, aki ezen feljuthatna.

Az épület minden lépcsőjét, folyosóját, fordulóját olyan szigorúan őrizték, hogy senki sem mehetett be ellenőrzés nélkül. A környéken sehol épület, csak szemközt egy régi mecset, magasba nyúló tornyával. A két tornyot vagy tizenöt méter távolság választotta el. Legfeljebb egy madár repülhetett volna át úgy, hogy ne tűnjön fel az öröknek. Ez a helyiség úgy élt a kormányzóság tudatában, mint megközelíthetetlen. Négyóránként a főtiszt nyitotta ki a két páncélajtót, és bement ellenőrizni a szobát. Ezt a tisztelet este kilenckor, miután körútjáról nem tért vissza, holtan találták. A páncélajtó, előírás szerint, belülről zárva volt, és csak másfél órai munka után sikerült felnyitni a mechanikusnak. Belül az ablak, amelyen különben sem fér be senki, kilincsre csukva, sértetlen üvegtáblával, rajta a keresztvas. A szoba közepén feküdt a tiszt, a tettes hátulról szúrta le, és pedíg sebtiben, mert a döfés, szokatlan módon, derékmagasságban érte, a vesébe talált, onnan hatolt a tüdőn keresztül a szívbe, azonnal halált okozott. Valószínűleg már a vesesérülés is megölte volna a szerencsétlent. Igen ám, de kés nincs sehol. Egy üres kazetta fekszik a tiszt mellett, különben minden a helyén, teljes rend. A falakon átvezető titkos folyosóról szó sem lehet. A gyilkosság mint rejtély példátlan. Belülről zárt ajtó és zárt ablak mögött történt. A tettes egyszerűen eltűnt. Hogy mi lehetett a kazettában, arról nem írtak a lapok. De egyszerre Fezből, Meknesből, Saidából, Sidi bel Abbes-ből erőltetett meneteléssel vonták össze a tartalékokat Marakesch környékén. A tettesnek, úgy látszik, érdekében állt, hogy a bennszülött lakosság körében misztikumokat terjesszen, talán ezért adták szájról szájra, már minden gyerek tudta, hogy a dobozban azt a megmaradt platina-készletet őrizték, amely a Tafilalet elfoglalásával került a francia hadsereg kezébe. Állítólag valamelyik külföldi hatalom ebből finanszírozta Barud el Mansur ellenállását. Muhat bey, a Caid fővezére, a hadjárat után, mielőtt Mogadornál hajóra szállhatott volna, fogságba esett. Megtalálták nála az utolsó platinarudakat. Ha nem fogják el, ez a kincs elég lett volna ahhoz, hogy a gyarmat egy más pontján újra lázadást szítson. A beyt védőőrizetbe vették, a Teneriffa csoporthoz tartozó Santa Cruz szigeten, ahol később a haditörvényszék által reárárt tizenöt éves büntetését töltötte. A tett elkövetése előtt két héttel Muhat és két gyermeke rejtélyes módon elszöktek a szigetről, valószínűleg azon a hidroplánon, amely leszállt Santa Cruznál, a pilótája orosz volt, és motorhibára hivatkozott. A platina és a sejk eltűnése arra készítette a hadvezetőséget, hogy a Tafilalettől délre terjedő Ghidi sivatag irányából, ahová a szétszórt berber és tuareg hordák húzták meg magukat Barud el Mansur leveretése után, most újabb támadást várjon. A titkosszolgálat emberei megállapították, hogy Muhat két napig tartózkodott Casablancában, és a francia társaság egyik rendes utasszállító gépén Marakeschbe repült. A kormányzó annak, aki Muhatot élve vagy halva kézre keríti, tízezer frank jutalmat tűzött ki, a jutalmat huszonnégy órán belül ötvétezer frankra emelték fel, és amennyiben bűntárs lenne a feladó, a vérdíjon kívül teljes kegyelemben részesül. Marokkó környékét valóságos hatszoros ostromgyűrűvel vették körül, minden délre irányuló forgalmat nyomban beszüntettek, úgyhogy ha a sejk még nem siklott ki a kezükből, most már nem hagyhatta el Marokkót. Az összes utakat, ösvényeket páncélautós osztagok szállták meg, vadászrepülőgépek cikáztak mindenfelé. Az egyik pilóta már jelentette, hogy a Timbuktu felé vezető úton gyülekeznek a vad pásztortörzsek, de a titkosszolgálat emberei kintartottak amellet, hogy a sejk egérfogóban van, és nem jutott túl még Marokkón, sőt egész bizonyos hogy a fővárosban bujkál, mert kisebb

helyen már régen felfedték volna. Marakeschben kihirdették az ostromállapotot. Akit este nyolc után az őrzétek elfogtak, annak dolga volt, amíg tisztázta magát. Az ostromállapot azonban nem lehetett soká fenntartani. Az országutak és hegyi ösvények még erősebb zár alá kerültek, a város valamennyi pontján, a temetőtől a „marché d’arabe” széléig mindenütt kettőzött őrségek álltak, azzal az utasítással, hogy aki első szóra nem áll meg, azt nyomban lőjék keresztül. Az ostromállapotot később megszüntették. Ez volt a helyzet november 21-én.

3.

Az escadron tempósan menetelt a forró nap alatt sorra következő szőlődombok mentén, Marakesch felé. Ez volt az újoncokból és a tartalékba visszavezényelt szaharai csapatokból álló Sidi bel Abbas-i helyőrségnek egy része. Az escadron két pelotonból áll. A peloton száz ember. Minden száz emberre jut egy hadnagy és két őrmester. A század két szakaszból áll, a szakasz korlátlan parancsolója az altiszt. Egy-egy escadron végén következik a géppuskás osztag, nyolc gépfegyverrel, amelyek Afrika számára speciálisan készülnek, páncélzat nélkül, léghűtéses szerkezettel. Nyolc-nyolc öszvér szerelvény viszi a gépfegyvert és a hozzá tartozó muníciót. Ennek a különleges kis osztagnak a parancsnoka csak főtörzsőrmester lehet. Minden escadronhoz egy kapitány is tartozik, aki a menet élén lovagol. A két század mögött következik az éttape kocsisora: konyha, vöröskereszt, az elmaradhatatlan kantin, néhány vezetőkló és öszvér. A menetet utóvéd zárja be: a tipróláncos autó, fényszóróval és egy kis kaliberű, gyorstüzelő ágyúval. Ilyen az escadron.

Marakesch felé mentek. Nem a főútvonalon haladtak, hanem kacskaringósan, minden dombhajlást megkerülve, mert egy részét képezték annak a huroknak, amely a fővárost a tengerpart irányába zárta le. Kelet felől egy szpáhi tevécsapat fésülte át a vidéket elszórt rajtvonalban, és a két menetszlopnak a Khenifra felé vezető karavánút deltájánál kellett találkoznia. Egy ötéves gyermek sem csúszhatott ki a gyűrűből, amely a nap minden órájában mozgásban volt Marakesch körül, mert a titkosszolgálat tisztjei végletekig kitartottak amellett, hogy a bey, hacsak nem varázsló, akkor most is Marakeschben van.

Hat órákor, mintha egy színpad függönye csukódna össze, a nap, minden átmenet nélkül, ahogy ez csak a trópusokon létezik, leszállt. Menetelő bakancsok ütemes zörgése hallatszott, csikorogtak a szekerek, és a páncélautó, mint ezer összeverődő kanna csörömpölt. Az ég gyönyörű csillagdíszben ragyogott, de hold nem jött, ezért vaksötétben masíroztak. Időnként a páncélkocsi fényszórója felpásztázott az égre, és végigfutott a tájon, izzó, sápadt, halotti fénybe borítva mozdulatlan bokrokat és fákat. Olykor alacsonyan szálló repülőgépek berregtek felettük. A khenifrai út előtt váratlanul fényszóró kévéje csapott le valahonnan az escadronra, teljes sugárzásban tartotta őket jó néhány másodpercig. A menetelő emberek felszerelése vakítóan csillogott. Elkapták róluk a fényt, és háromszor felmorzézta az égre: pont, vonás... pont, pont, vonás... „gyarmati lovasság... gyarmati lovasság... útbán...” Most az escadron fényszórója csapott oldalra, és lent, a szőlődombok keskeny kanyonában, rajtvonalban fejlődött tevéosztagot világított meg. Az egyenletesen galoppozó bennszülött lovasság lázadó arab törzs benyomását keltette, a sok lengő burnusszal, turbánnal, amelyek csak annyiban hatottak megnyugtatóan, hogy egyszínűek voltak és előírásosak. A kifogástalan, egyforma karabélyok is megkülönböztették az ügető szpáhiakat hordákban támadó fajtestvéreiktől.

A tevé osztag, egyetlen pompás manőverrel, kettős rendekbe fejlődött, így az útirányuk is megváltozott, és az escadronnal együtt, párhuzamosan ügettek tovább. Az utolsó dombhát mögött elérték a Szahara szegélyét, és bokáig porban vonszolták magukat a homokdűnék között előre.

Távol, hatalmas porlapályon, amely állandó légáramlás alatt állt, tehát nem képződtek rajta homokpadok, két hófehér oszlop meredt az égnek. Mintha valami régi római város pusztulásából maradt volna fenn. A tevék nyugtalanodni kezdtek, kiugráltak, rángatták a zablát! Ütések pufogtak, szitkozódtak a lovasok, de hiába. Az állatok vizet éreztek. A két oszlop ugyanis egy-egy sivatagi kút volt. Ezeket a kutakat betemetné a homok, ha nem védenék ilyen hosszú hengerfalakkal a harmattán ellen.

A kimerült légionistáknak várni kellett a kút körül. Ugyanis a tevéket nem lehetett visszatartani, harapdálták egymást és bögték. Párzás ideje volt, ilyenkor a teve szörnyűségesen tud bögni, és hólyagszerű hártya rezeg ki bűgva a fogai közül, ez adja azt a siralmas, artikulátlan hangot. Jó félóráig tartott, amíg a bőrvedrek tartalma a vályúba került, ahonnan a szomjas tevék hozzájuthattak.

Azután a szpáhik és a légionisták rohanták meg a kutakat, fegyvereik összeverődtek, a világ minden nyelvén káromkodtak, lökdösődtek, nevettek és pajtáskodtak. A kapitány megkínálta a lovastiszteket cigarettával, és csendesen beszélgetve sétáltak távolabb. Az altisztek előírták a tábor formációját, kijelölték a konyha és az étappe helyét, a páncélaútó motorházában holtfáradt, kimerült mechanikus tűnt el derékig, és kalapált. Azután három kommandóra kész lett a tábor. A sűrke, téglalap alakú bardák ötven lépésnyire sorakoztak, a szpáhik hegyes hófehér sátraiból fellobogtak a konyhatüzek, beszélő csoportok moraja, afrikai nóták zümmögése, európai dalok kórusa zsongott, egymásba olvadva. A szpáhik tüzesített köveken vízből és lisztből kevert pépet, a keszrát sütötték, a lovastiszt végigdőlt sátra szőnyegén, gramofonja egy kedves párizsi sanzont játszott, és a ponyva háttéréből rámosolygott az a nő, akinek fényképét minden táborozáskor az altiszt nyomban elhelyezte a sátor falán...

- Itt van egy darab faggyú, ezzel kenje be a lábát, és ne harisnyát hordjon, hanem kapcát. Különbö a legközelebbi menetelés közben mind a két lába teljesen tönkremegy - mondta Rastignac Lotharnak, aki sebes lábait tapogatva, siralmasan ült. Faggyú, kapca, csupa idegenszerű, borzasztó dolog volt számára. Mellette Horn, szintén végkimerült állapotban, és kisebesedett lábbal hevert, de ő nyomban megfogadta a tanácsot. Lothar olyan esetlenül kezdett mindenhez, hogy szívfacsaró volt nézni. Már magában véve az a gondolat, hogy nyílt sebre nem steril faggyút kenni, azután rongyba bugyolálni a lábát, mint a parasztok: elrémítette. Csak másnap, mikor a puha rongyokban könnyebben járt, és estére a faggyú alatt sebei szépen bezárultak, kezdte becsülni az öreg légionista tanácsát. Az ilyen tanácsokban igen ritkán fordultak elő a steril, az úri, a higiénikus elnevezés alá tartozó fogalmak, de viszont alkalmasak voltak arra, hogy a gyarmati katona szenvedéseit enyhítsék.

Rastignac két csajkával tért vissza a konyhától. Elhozta Lothar vacsoráját is. Néha még egy-egy teve elbőgte magát, az arabok hangos gajdolással zörgették forró köveiket, amelyen a keszra sül, és egy légionista érzelmes dalt játszott szájharmonikáján. Ez a légionista, bizonyos Tyckler, furcsa szerzet volt. Az egyetlen színész, aki emberemlékezet óta valaha is magára öltötte a világhírű kék övet, azt az úgynevezett ceinture bleu-t, amit a Föld valamennyi katonája közül csak a légionista hord a köpenye felett. Kövér, markáns, állandóan borotvátlan, de csupasz arcú ember volt. Nagyon sokat ivott, mindig álmosan nézett, rekedt hangja mély volt, és még furcsábbá tette azzal, hogy állandóan ásitott beszéd közben. Valami köpenicki disznóságot csinált Darmstadtban, ahol iszákossága miatt kidobták a társulattól. Egy napon okmányokat hamisított magának, igen ügyesen, állítólag a köztársasági elnök aláírását is rávezette valahová, és vörös lampasszal, délceg uniformisban, holmi homályos ellenőrző körútra való hivatkozással, elemelte a város egyik közpénztárát. Később Marseille-ben bukkant fel, mint egy kis varieté tulajdonosa. Miután tönkrement, a kikötő alvilágába került, kokaincsempészésbe, lánykereskedésbe kapcsolódott be, ismert alakja volt a csapszékeknek. Mindegyikbe sűrűn járt,

és ládára vagy székre állva Lear király, esetleg Faustot szavalta, hazafias dalokat énekelt, rongyosan, rekedten, kövéren, utána néhány sout gyűjtött, de adománymegváltásképpen pálinkával is beérte. Egy napon rájött arra, hogy az élet színpadán még arathat babérokat. Elhatározta, hogy hőstetteivel ejti ámulatba a világot, és beállt az idegenlégióba.

Nem lett belőle hős, de gyáva sem volt. Lustasága kizárt minden katonai heroizmust. Ütközetben éppoly komótos volt, mint ebéd után a garnizonban. A katonák általában szerették, mert sokszor, beszélgető csoportok mögött, Favre őrmester hangján süvöltött fel, ami az első ijedség után nagy nevetésre adott okot. Kitűnően utánozott mindenkit. Egyszer tábornoki sapkát festett magának keménypapírra, és váratlanul megjelent ezzel a csáköval a fején, karddal az oldalán, de alsónadrágban, mint Cochran tábornoszernagy a légió rettegett generálisa. Formálisan inspiciálta a legénységi szobát. Azon a jól ismert, vékony, szaggatott, mekegő hangon korholta a légionistákat, és óva intette őket, hogy renitenciájukkal Favre őrmester sorsára jussanak, akit, sajnos, fényes délben, Meknes főterén, a haditörvényszék rendelkezése, roston megsütöttek, vajban. Szerencsétlenségére a kivégzett őrmester megjelent, és az inspekciónak tíz nap *salle de police* lett a vége. Tycklert általában szerették, bár nem tartozott semmiféle csoporthoz, mert tréfái dacára egy Orestes, egy Napóleon dramaturgiai magasságából nézett le a környezetére. Odavonzotta őt valami ahhoz a csoporthoz, ahol már napok óta Horn, Thillmann, Lothar, Rastignac és Hoffer kezdtek összebarátkozni egymással. Tyckler bemutatkozott a németeknek, és midőn meghallotta, hogy Lothar tanár, magasra emelte félkarját és úgy köszöntötte.

A társaság Tycklerrel összezárult, nem fogadtak be többé senkit és ami a légióban igazán szokatlan, talán a pszichoanalitika tudná megoldani ezt a rejtélyt: Lothar tiszteletének ápolásában egyesültek. Ennek a furcsa, szuggesztív, atyai és fensőbbiségesen kultúrált hatásnak köszönhette Lothar, hogy nem halt meg már az első hetekben, hogy a szenvedés végső fokát jótékony baráti kezek háritották el felőle: a bikaerős Rastignac, a ravasz Tyckler, a minden katonai hájjal megkent zupás baka típusa, Thillmann és amennyire újoncoktól telik, Horn és Hoffer is.

4.

Beszélgettek. Feketekávét főztek maguknak gyorsforralón, és pipáztak. A halvány borszeszláng, mintha csak festve lenne, mozdulatlanul állt a szélcsendben, és a „német klikk” tagjai mint valami miniatűr pásztortüzet ülték körül.

- Mindez a sok hajsza izgalom, menetelés egy ember miatt van? - kérdezte halkán Horn.

- Nem. Nem egy ember, hanem egy ördög miatt - mondta Thillmann. - Ez a Muhat volt a lelke Barud el Mansur tafílaleti ellenállásnak. Sok vér és még több pénz folyt el a bey miatt, aki különben Abd el Krim mellett tűnt fel csodálatos képességeivel. Ez volt már arab kocsmáros Saidában, francia tiszt a Szaharában, Abd el Krim meghatalmazott minisztere Berlinben és a tafílaleti nagy ütközet vezérkari főnöke Barud el Mansur alatt.

- Ugyan mit járatod a szádat! - szólt közbe durván Rastignac. Csendben voltak. A kávé forrni kezdett!

- Látom, hogy valamit titkolnak előttünk - jegyezte meg érzékenyen a tanár.

- Hát el fogom mesélni... - mondta halkabban Thillmann. - Jöjjenek közelebb. Te vigyázz, kövér ripacs, hogy ne lepjén meg valamelyik altiszt.

- Jobban tennéd, ha befognád a szádat - szólt közbe Rastignac, de Thillmann rá sem hederített, és már mesélt.

- A légióban már tíz éve él egy babona arról, hogy valahol a Tadla környékén, a Tifilalet oázis és Bu Denib között nagy értékű platina van elásva. Volt itt egy elátkozott század... a négyes peloton... Nagyon homályos história, csak a legfelsőbb hadvezetőség sejt valamit. Állítólag ezek tudták a rejtkehelyet. Egy egész század őrizte a titkot. Várták, hogy elessen a Tifilalet, és kiássák a platinát. Altisztek, tisztok és közlegények játszottak itt össze a kincsért. Kifelé nem szivárgott közülük semmi, de sok rejtélyes gyilkosság történt a században. Azután valaki beárulta őket a hadügyben. Néhány tiszt akkoriban föbe lőtte magát, az elátkozott század maradványait elküldték valami pokoli posványba utat építeni, és mind ott haltak meg. Ez szájról szájra jár a légióban, öreg bakák ma is hisznek abban, hogy a nemes értékű platina valahol el volt ásva. Azután azt suttogták, hogy az egész csak mese. Nos... végül... figyelsz, Tyckler? Nem jönnek? Állítólag abban a kazettában, amit a kormányzóságon a meggyilkolt tiszt mellett találtak, a platinát őrizte a hadvezetőség. És most egész Észak-Afrika nemcsak a forradalmat szító Muhatot üldözi, hanem Muhat személyében a több százezer font értékű platinát... illetve, ami még megmaradt ebből a platinából...

- És miért olyan veszélyes erről beszélni? - kérdezte Hoffer.

- Maga hülye - felelte Thillmann. - Tudja, mit jelent az, ha légionisták valamiféle legendás kincset sejtenek valahol? Tudja, mennyi vér, árulás, mennyi vakmerő kísérlet származik abból? - Még jobban lehalkította a hangját. - És tíz éve tartja magát a babona, hogy ez a platina előbb-utóbb légionisták kezébe fog kerülni. És nem fogják beszolgáltatni. Valószínűtlen, hogy öreg légionisták okosabbat ne tudnának. És ettől már tíz éve félnek. Annak a századnak már majdnem sikerült. Több hónapos, keserves, halálos megpróbáltatások útján sikerült egy lefokozott tisztnek befurakodni közéjük. Hogy visszakapja a rangját, felgombolyította az egész társaságot. Törvény elé nem került egy se, de hogy, hogy nem, mégis elpusztultak, különlegesen veszélyeztetett posztokon, mocsarakban és őserdőkben. Száz igazi férfi. Talpig légionista... Örökségbe hagyták nekünk a legendát... és a reményt...

- Mi lesz a kávémmal! - harsant fel Tyckler, hogy figyelmeztesse őket az altiszt közeledésére. A konyhatüzek elparázslottak, az utolsó suttogó beszélgetések is elhaltak, a két tábor aludt. Valahol egy hiéna kacagott fel hangosan, vészesen, ironikusan, mintegy Thillmann elbeszélésének befejezéseképpen.

5.

Délelőtt Marakeschbe értek. A város feletti lejtő a Gueliz erődnél végződött, ide vonultak be, és innen távoztak újra délnek napról napra újabb összevont tartalék osztagok. Az escadron és a szpáhiezred Marakesch helyőrségét váltotta le Guelizben, mert a régi helyőrséget, Muhat menekülésére és nyugtalanságára számítva, a Tifilaletbe vonták össze. Szokás szerint az escadron a hosszú út után két nap pihenés, illetve takarodóig szabad kijárást kapott. Az öregebbek fel sem vették ezt az utat, és nyomban az érkezés után serényen hozzáfogtak a paquetage-hez, ezután a városban előírt uniformist hozták rendbe, és már kora délután besétáltak Marakeschbe.

Elsősorban természetesen azt az elkülönített városrészt keresték fel, amely mintegy várszerűen van körülvéve azokkal a faltörmelésekkel, amelyek az egykori Marokkót övezték, és romjaikat ide hordták össze, hogy a Quartier Reservét, ahogy ezt a negyedet nevezték, elkülönítsék a többi kerülettől: Itt a lakosság nagy része nőkből állt. Nőkből, akik ha egyszer ide kerültek, a

törmelék várfal részei mögé, soha életükben nem hagyhatták el ezt a helyet. Légionistának, gyarmati katonának és európainak alkony után tilos volt itt tartózkodni. Marakesch igen szép város. Az európai negyedet, amelyet az óriási erőd után Gueliznek hívnak, tizennyolcezer pálma választotta el a különben is fallal körülvett Medinától, az arab várostól. Állítólag, a hódító őslakók valamikor sokáig táboroztak ezen a helyen, mindenfelé elszórták a datolyamagvakat, és úgy nőtt itt a sok pálma. Este nyolc órakor, ebben a békés Városban, becsukják Medina kapuit, a medinai városrész lakosai nem hagyhatják el reggelig kerületüket, és a zárt kapura a Gueliz ágyúi merednek némán, fenyegetően, tátongó, kegyetlen acélszájuk figyelmeztető mozdulatlanságával. Ugye említettem már, milyen gyönyörű ez a város? A kíváncsi amerikaiaknak egy arab pap megmutatja a páratlanul álló Kutubia minaret toronycsodáját, amelyet negyvenezer keresztény rabszolga állítólag tíz nap alatt épített fel, Yacub el Mansur rendeletére. Azután meg lehet tekinteni a zsidónegyedet Mellahot, ezt a túlsúfolt, füledt, lármás kerületét a lerongyolt tömegeknek, és miután a Kodakkal néhány érdekes felvételt készítettek az ócska, düledező házakról, mezítelen, elcsigázott páriákról, vissza lehet térni a pazar Mammunia Szállóba, ahol ilyenkor kezdetét veszi a lunch, megszólal a dzsessz, és igazán pompás toaletteket lehet látni.

A Bar de la Légion megtelt katonákkal. A hosszú menetelés után mohón rohanták meg a söntéspolcot, hamar teleszívták magukat alkohollal, kocsmahangulattal, vidáman, kiáltozva, kacagva, egymás vállát veregetve. Estefelé Horn annyira magához tért, hogy ő is odamerészkedett a tolongó katonák közé. Megpillantotta Thillmannt. A favágó egymás után nyújtotta vissza az üres söröspalackokat a csaposnak, és csak a negyedik után törölte meg a száját.

- Ez egyszer jó volt! Mit iszik, öcsém?

Megivott egy pohár vörösbort. Csodálkozva vette észre, hogy néha kívánja az italt. Nemcsak a szomjúságát csillapította le, hanem ezt a sivár, nyers, kíméletlen életet is elviselhetőbbé tette egy-egy pohár bor.

- Akar szórakozni? Jöjjön, elvezetem magát egy érdekes helyre, közös barátunkkal is fog ott találkozni. Hagyja a pénzt, ma mindent én fizetek.

A légionista a világ legkoldusabb és egyben legbökezűbb katonája. Pénzért mindenre képes. Lop, csal, öl, verekszik, hazudik, csak azért, hogy ha megszerezte, akkor nagyképu, könnyű gesztusokkal szédobálja bajtársak, prostituáltak, matrózok között, és vidáman nevéssen, ha csörögve elgurultak a tallérok.

Természetesen Medinába mentek. Áttörték magukat a Suqon, Afrika legnagyobb vásárán, a „marché arab” zsvajgó emberáradatán. Sárga épületekről vakítóan verődött vissza a nap. A fojtó porfelhők szinte mozdulatlanul lengtek a romlott hús, vöröshagyma, halbúz, rongyok szagában, amiben elkeveredik a jázmin- és a mimózaillat is. „Fabor! Fabor!” - üvöltöttek a koldusok, és koldus itt mindenki, ez a Giama el Fna. Csak a sivatagban megvakult glana törzs hétszáz taggal van képviselve a koldusok között. A szeméreméret itt ismeretlen. Félmeztelen nőkről nem tudni, hogy ennyire lerongyolódtak-e, vagy ilyen nyíltan kínálják magukat? Sok közöttük az olasz, arany fülbevalókkal, zsíros hajjal. Általában a töméntelen rovar ellen mindenki keni magát valamiféle zsiradékkal, ami fertelmes bűzzel párolog, összekeveredve a különböző lacikonyhák undorító ételgőzeivel. Mindenfelé csontvázzá aszott néger. Sok-sok néger, rongyos vászonkötőkben. Évszázadok óta tízezzrel hurcolták őket ide rabszolgának Szudánból. Horn szédelt, és úgy érezte, végleg elveszne, elmerülne ebben az ezerszólamú szimfóniájában a szagoknak, lármáknak, ha Thillmann csontos ujjai nem szorítanak a karját. Befordultak egy keskeny sikátorba, és elvászott lépcsőfokokon, hosszú, szürke házak között, meredeken felfelé vezetett az útjuk. Ez valami arab mulatónegyed lehetett. Gyékény- és

gyöngyfüggönyökkel bejárat nyílt minden ház földszintjén. Vízpipát szívtak bent, a földön guggolva, kávé és édeskés arab cigaretta szaga érződött, tambura pufogott, citera cincogott néhol. Itt-ott rekedt, ócska gramofonok húsz év előtti francia slágereket nyekeregtek. Az utca tetején néhány palma állt és egy kupolás kis fehér épület. Ide tértek be Thillmann-nal. A helyiségben néhány arab volt és két matróz. Egy öregember hordta szét az italokat. A mulató sötét háttéréből kávéfőző kályha faszéntüze parázslott. Thillmann pálinkát rendelt. A kör alakú kávéháznak kissé mesterségesen misztikus hangulatot adott a mennyezetről lefüggő, homályos, vöröses fényű ámpolna, amely épp hogy kis fénykört vetett a középre. A falakon régi művészi arabeszkok látszottak. Miután szemük lassan hozzászokott a sötétséghez, burnuszos nőt pillantottak meg a sarokban guggolva.

- Ez Lys Rouge - mondta Thillmann. Horn elhúzta a száját. Nem szerette a rejtélyes arab asszonyokat. Hatalmas árny fődte el a bejárat világosságát. Rastignac jött be, imbolygó, majomszerű járásával. Szó nélkül leült melléjük. Kövér, nagy legyek zsongásával telt meg a helyiség. Egyszer csak a vén arab odakuporodott középre, rövid sípot vett elő, belefújt néhányszor, de úgy, hogy a hangszer néma maradt, csak a levegő járta át a nyílásait. Várakozó csend lett. Még a dongók is mintha alábbhagytak volna folytonos morajukkal. A síp megszólalt, artikulátlanul, és mégis a fájdalomnak azzal a ritmustalan zenei kifejezésével, amely a keleti muzsikában minden melódiánál tökéletesebb módon érzékelteti az ősi lényegükhöz közelebb álló népek hangulatát. A sikongó, zümmögő variációkból foszlányszerűen egy-egy kezdődő vagy bevezető dallam taktusa lobbant fel néha, hogy nyomban kihunyjon a sorrend nélkül ugrándozó sípszó aritmikájában. A legmélyebb filozófiát fejezi ki ez a muzsika: valahol ott lappang a mindenség mélyén a harmónia, az állandó melódia, néha hallod is egy másodpercre, de állandóan elnyelik előled egymásba fonódó diszharmóniák. Ezek a vendégek itt most nem gondoltak erre. Feszült várakozás ült ki az arcokra. Horn nem értette, mit figyelnek úgy a sovány, szakállas, vén arabon. A sarokban megmozdult valami. A burnuszos asszony felemelkedett, a homályból az ámpolna rőt sugárzásába lépett, egyetlen mozdulattal ledobta magáról a hatalmas, bő, fehér gyolcsot...

Horn meglepetésében félig felemelkedett helyéről. A Vörös Liliom csodálatosan szép volt. Nem lehetett tiszta arab, mert bőre alig különbözött árnyalatnyival az európaiktól. Kissé duzzadt ajka, furcsa, nagy sötét szeme árulták csak el azt, hogy félvér. Nem lehetett több huszonegy-huszonkét évesnél. Kékesbe játszó, sötét, tömött hajfürtjei furcsa, medúzafőre emlékeztető kacskaringókba kígyóztak a fülei mellett. Minden hajtincset külön apró aranykarika fogott össze, és a sok parányi sárga gyűrű egyetlen királyi fejdísznek látszott. Különben nem volt rajta más, mint egy nagyon finom selyemfátyol a derekán.

Néhány másodpercig mozdulatlanul állt. Azután megvonaglott. Ez a vonaglás, mintha nem tudna kiszabadulni a testéből, folytonosan áramlott a bőre alatt, és lassan különös, hisztérikus táncba ment át. A tánc drámai cselekményt fejezett ki, de állandóan megszakadt az elbeszélés, gyors lépésekbe, ugrásokba, hogy a zenével együtt ismét lehalkuljon lassú némajátékká. Most megcsókol valakit? Vagy megölte és menekül? A vonaglás és ugrálás egyre vadabb lett, a sípszó egyre sikoltóbb, azután váratlan fordulatot vett a koreográfia.

...A nő megtorpant a három katona előtt, és rámeredt Hornra. Az összefüggéstelennek látszó tánc alapjában véve eddig mégis annyira egységes volt, hogy most mindenki érezte: ez a megtorpanás nem tartozik hozzá. A nő ijedten, csodálkozva meredt a fiúra. Az elárvult zene csak sírt, rikoltott tovább, a Vörös Liliom ismét összerándult, azután mintha ez is a tánchoz tartozna, két tenyere közé szorította Horn fejét, és egyre közelebb, közelebb vitte az arcát, majd ijedten eltaszította magától, ismét középre perdült, felkapta a burnuszát, és már újra ott gubbasztott a homályos sarokban. A kisszámú közönség elragadtatott tapsban tört ki.

- Mit bámult úgy a kölykön? - kérdezte Thillmann. Rastignac nem felelt. Merően nézett a homályba, ahol Lys Rouge ült. Mindenki tudta, hogy Rastignac és a táncosnő között volt valami. Egészen addig tartott ez a kapcsolat, amíg Rastignacot elvezényelték Marakeschből. Ennek már több mint egy éve. Rastignac azóta sokszor próbált újra Marakeschbe kerülni, de csak most, ez a rendkívüli esemény tette lehetővé a viszontlátást.

A helyiségben helyreállt az egyhangú moraj, újra hordták a kávé, zörgött a kocka, csörrentek a pálinkáspoharak, és egy gyékényfal mögött mámoros, kenderszívó arab dúdolt furcsa, elhaló hangon, vontatottan. A Vörös Liliom odaült hozzájuk. Először mereven, hidegen Rastignacra nézett. Azután idegesen cigarettára gyújtott, és Thillmannra tévedt a tekintete, onnan Hornra. Horn arcáról már nem vette le a szemét.

- Visszajöttem - mondta Rastignac esetlenül.

- Látom. Akarsz pálinkát?

A hajdani állatszélidítő nem szólt többet. Ismerte ezt a nőt. Általában ismerte a nőket. Aki sokáig foglalkozott már tigrisekkel, kígyókkal és oroszlánokkal, az jól ismeri az asszonyok lelkivilágát is. Ezt ugyan Tyckler mondta, aki szerette az iróniákat, de tagadhatatlanul volt némi igazság ebben a megállapításban.

- Te belga vagy? - kérdezte hirtelen Hornt a táncosnő. Horn alig értett franciául. Azért a nő szavaiból kiérezte, hogy nem a légió szörnyű zsargonját használja, amit Észak-Afrikában a francia katonai invázió terjesztett el az arabok között. Thillmann lefordította a kérdést, és egyben felelt is helyette.

- A kölyök német, pár hete „bleu” és kicsapott diák.

- Mondd neki, hogy jöjjön ide máskor is. Szeretnék vele sokszor beszélni.

- Sokszor? - nevetett fel Thillmann. - Azt hiszed, hogy a marakeschi aggok menhelyén fogunk kimúlni végelgyengülésben?

„Csrrr.” Rastignac odadobott néhány sout a tányérra, kirúgta a széket maga alól, és ment. Thillmann utánanézett.

A favágó meglegedetten vigyorgott. Ő is szerette Lys Rouge-t, és most Rastignac lefőzésében honorálva látta szenvedéseit. Horn semmit sem értett az egészből. Azt látta, hogy róla van szó, hogy a nő fényes két nagy szeme állandóan az arcára tapad, de nem mohón, nem szerelmesen, inkább szomorúan, csodálkozva, hitetlenkedve.

- Most te leszel az oka, ha Rastignac elbánik a kölyökkel.

- Jaj neki, ha hozzányúl! - felugrott, és két gyönyörű ragadozó fogsor villant ki a szájából. - Mondd meg annak a baromnak, hogy jaj neki! Érted? Jaj neki!

Szó nélkül otthagytá őket, és valahol egy gyékényajtón keresztül eltűnt.

- Gyere - mondta Thillmann az ámuló Hornnak.

Alig léptek át a hatalmas bolthajtás alatt, mikor eldörrent az ágyúlövés, és Medina roppant kapui bezárultak. Nemsokára a Gueliz sáncán feltűnt a hatalmas szenegáli kürtös homályos figurája, és messzehangzóan felharsant a takarodó.

- Futólépés! - kiáltotta Thillmann, és rohanva igyekeztek idejében hazaérni.

HARMADIK FEJEZET

A thar

1.

A határmenti törzsek nyugtalankodtak. A szökevény beynek még sehol sem találtak nyomára. De a berber és tuareg sivataglakók már érezték a bekövetkező hadjáratot. Itt is, ott is megrohanták a békés oázisokban lakó, behódolt törzseket, francia hűbérben élő partizánokat, kegyetlenül lemészárolták őket, felgyújtották duárjaikat, kivagdosták a pálmáikat, és újra elvágattak a távoli, végtelen bledbe. Mindig így kezdődött. A hadvezetőség változatlan szigorú ostromzár alatt tartotta Marakesch városát. A Muhat bey fejére kitűzött vérdíjat duplára emelték. És miután fontos érdekek fűződtek ahhoz, hogy kinyomozzák a zárt szobában történt bűntényt, egy hirdetményt köröztek mindenfelé, amit a lapok címodalán hoztak, vastag betűkkel: „Aki felfedi a titkát, hogy miképpen törtek be és gyilkoltak a kormányzósági palotában, annak, amennyiben nem ő követte el a bűntényt (szóval, ha bűnpalástoló, bűntárs, bűnsegédi bűnrészes, stb.) teljes büntetlenséget, ha büntetés alatt áll, további büntetésére kegyelmet biztosít a kormányzó. Muhat bey kézrekerítője százezer frank jutalomban részesül.”

Horn, miután elvégezte gondosan a paquetage-t, és szíjai ércesen ragyogtak, magára öltötte kimenőruháját. Különleges pedantériával öltözött. Közben a napi leckéjét ismételte magában. Ugyanis, mióta eljöttek a Fort St. Jeanból, Lothartól franciául tanult.

Csillogó porszemek táncoltak a teljés afrikai napfényben, amely árnyéktalanul fedte be a várost. Arab jósok tolongtak a közismerten babonás légionistákhoz, karjukon, nyakukon tekergő viperáikkal. A kigyóknak megvolt a méregfoguk és méregzacskójuk, harapásuk gyors, kínos halált jelentett, de senki sem tiltotta meg, hogy marabuk és jósok itt, a tömegben hurcolják kigyóikat, és a katonák felé nyújtsák: „Fabor, barakullah u fik!” kiáltással. És mindenfelé, újra meg újra: „Fabor! Fabor...” Horn verejtékezve és lihegve, kissé szédelegve is a vastag bútól, két könyökével és a bajonett hüvelyével igyekezett utat vágni a Giama el Fna torlódó áradatában. Végre elérte a találka helyét, a Kutubia mecsetet, amely hatalmas aszfaltsíkság végén emelkedett. Az utazási irodák szünni nem akaró autóbuszjáratai elszoktatták a csöcseléket e helyütt az ácsorgástól. Lys Rouge már ott volt, mire Horn megérkezett. Elindultak valamerre. A városban csak a lány ismerte ki magát, tehát a légionista nem is kérdezte, merre mennek. Alig értették meg egymás szavát. Lys franciául beszélt és arabul, Horn csak pár hete tanult, az igaz, hogy gyors tempóban, mert körülötte állandóan francia nyelven intéztek mindent. Egyes szavakkal és kézjelekkel azért megértették egymást valahogy. Közben úrvezetők és biciklisták átkait vonták magukra abban a nagy elmélyülésben, amivel barátkozni próbáltak. „Balék! Balék!” kiáltoztak a biciklisták mögöttük, furcsa kerékpárjaikon, amelyeken a kormány mint roppant ökörszarv állt el a hatalmas első kerék felett.

Végre megpihenhettek a La Bahia csodálatos botanikus kertjében, ahol Kelet minden szép fája és virága van összegyűjtve egy gyönyörű parkban, és a régi marokkói dinasztiai márványcsarnokait, szökökútóriáit veszik körül, és fonják be kúszó hibiszkuszaikkal, karvastagságú rotangindáikkal. Itt nyoma sincs az afrikai bűdösségnek. A fojtogatóan erős virágszag láthatatlan ködbe burkolja a kertet. Egymás mellett ültek, és tagoltan, néha többször ismételve ugyanazt a szót, beszélgettek. Horn hasonlított valakihez. Valakihez, aki Lys Rouge életében tragikus szerepet játszott... A Vörös Liliomot Párizsból hozta magával Tribone hadnagy. A hadnagnak ugyanis elszámolási differenciája támadt a zsoldpénzek körül, és lefokozás helyett

választotta az afrikai szolgálatot. Egy párizsi mulatóból magával vitte Afrikába Lys Rouge-t, aki tizenhét éves volt. Származásában arab vér is keveredett valamikor, de ez alig látszott rajta.

- És tudod, a Gambia mentén építettek akkor műutat... La route... Stada... Oui... oui... Ca, ca... Szörnyű volt. Halálos klíma, csupa őserdő, vadak a bennszülöttek... Tribone nagyon szenvedett... Folyton ivott, il buvait. Comprends? Bouvoir!... Alcoholic! Ca, Ca... Pokolian izzadt és fogyott... Éjjel hörgött álmában, és dőlt belőle a gin... Fakunyhóban laktunk, forró volt, és tenyérynyi pókokkal tele. Ez a Tribone sikoltozott, ha ilyen pókot látott... Azután jött egy katona. Légionista volt, fiatal mérnök... Ingénieur... Un jeune ingénieur. Érted?... Olyan, mint te... Comme tu es... Húszéves sem volt... Vonalkijelölő... Ment az őserdőben, méréseket végzett, és jeleket szúrt a földbe, fehér meg vörös póznákat... Juste comme tu es... Éppen olyan volt, mint te... Megvert. Vert... Il me battait... Oui, oui. Nom du nom... Este már úgy feküdt, mint valami tuskó, horkolt, és a szemeféhrje rezgett. Ah, comme c'était dégoûtant... Ilyenkor én találkoztam az ingéniurel... Az ő barakkja kisebb volt, és nem fatörzsből épített, hanem csak egyszerű deszkából, de rendben tartotta minden holmiját a ládjában. Ragyogott nála a tisztaságtól, és a falon csak egy kép lógott... Ősz hajú asszony, sa mere... Comprends? Sa mere! His mother!... Mütter seine... Oui, ca, ca... Egy núbiai vízhordó, hogy néhány rézmattakot kapjon... elárult minket Tribone-nak... Le traître... Un Judas, comprends?... Azután a mérnököt ott találták vörös póznái mellett, holtan. Elvágta a nyakát... Le cou... De úgy, hogy egészen levált a fej. Le tête... Kopf seine... Pauvre! Oh, mon pauvre jeune ingénieur! Oh mon pauvre enfant! Oh, mon pauvre petit!... Azt mondták, hogy egy bennszülött vágta el éjjel a nyakát... Ez sokszor előfordul. Én megnéztem a halottat, és nem szóltam semmit... A bennszülött egyetlen vágással, balról jobbra üti le az ellenség fejét. Görbe kése a tarkó mellett csap le... De a mérnöknek először elvágta a nyakát, azután jobbról bal felé, ez tisztán látszott a törzsön, három újrakezdődő metszéssel vágta le a fejét... On coupait... Bennszülött így nem gyilkol... Fehér ember tette... Azt is tudtam, hogy ki... Az ő káplárja... De ez most nem fontos... Én tudtam, ki az igazi bűnös... Tribone...! És ezután... Ő fizette a munkabéreket is... Il payait les préts... Les solds... Egy egész zsák pénzt kiloptam és elrejtettem... Érted?... Őt ezért lefokozták, és elküldték büntetőtáborba... Azután később én kiástam újra ezt a zsák pénzt, és az egészből rendeltem Sierra Leonában egy síremléket... Un tombeau!... Comprends? Monument!... Oui... és azóta nagyon boldogtalan vagyok. Je suis malheureuse! Tres malheureuse!

...Hallgattak. Lys Rouge-nak folytak a könnyei, és két tenyerébe szorította a fiú kezét. Hornnak tulajdonképpen Lys volt az első komoly nőügye. Néhány olyan napot töltöttek el egymással, ami örök emlék marad a férfi életében. Lys gyengéd volt gondosságában, ijesztő volt a féltékenységében, kiszámíthatatlan, forró és szeszélyes a szerelemben. Horn a kaszárnyai órákat elviselhetetlennek érezte, olyan nagyon áhította a találkákat. Rastignac többé nem vett tudomást az ügyről.

Miután azelőtt sem volt beszédes és barátkozó, a modorán nem látszott különbség. Thillmann kissé elhidegült a fiútól. Hiába! Senkinek sem tudta megbocsátani, hogy a Vörös Liliom nem őt szereti...

2.

Egyszer csak négy új peloton érkezett az erődbe. Azután a régi helyőrségnek kifizették két hétre a zsoldot, és egész napra szabadságot kaptak, kivéve az éjszakai őrszolgálatokat. A régi katonák már tudták, hogy ez mit jelent. Leváltják őket, és keserves utat fognak megtenni a Szaharában vagy az őserdőben. Ilyenkor az arab városrészben vidám az élet. A katonák

tizennégy nap zsolddal a zsebükben előzőnlük Medinát és utoljára, igen, lehet hogy utoljára, de mindenesetre hosszú, hosszú időre kitombolják magukat. A Quartier Réservé mindenféle színű és fajtájú páriái ilyenkor aratnak. Egész nap folyik a bor, szól a citera. Dal és kacagás összevegyül elszórt puskalövésekkel és verekedés zajával.

...Lys Rouge és Horn szomorúan ültek egy padon. Már éppen kezdték jól megérteni egymást.

Már sok-sok szavuk volt egymáshoz.

- Vissza fogok jönni, Lys.

A táncosnő hallgatott. Azután a fiú fejére tette a kezét.

- Nem kell ilyet mondani, mon petit ingénieur. Babonából sem szabad mondani - azután hirtelen villant a szeme, és belemarkolt a fiú karjába. - Szoktál újságot olvasni, chéri?

- Ritkán.

Lys elővette az óráni lapot, és megmutatta a fiúnak a kormányzóság legújabb hirdetményét: „A bűntény felderítője, ha bűntárs, vagy ha éppen büntetés alatt áll, kegyelemben részesül. Ugyancsak kegyelemben részesül, ha bűntárs, de százezer frank jutalmat kap mindenképpen, ha Muhat beyt élve vagy halva kézre keríti.”

- Mit tennék, ha megkapnád ezt a százezer frankot?

- Elvinnélek feleségül - felelte habozás nélkül. A lány nem szólt semmit. Gondolkodott. - Te talán... te benne vagy?... - kérdezte Horn ijedten.

- Ostobaság - szakította félbe Lys -, mondd! Tudod te, mi az a thar?

- Honnan tudnám?

- Thar, az a vérbosszú! Szent dolog ezen a földön. A kiontott vért csak vérrel lehet lemosni. Akinek megölték valakijét, az a túlvilágon ezerszer átkozott lesz, és Mawlana nem ragadja fel hajánál fogva Mohamed hét mennyországa közül egyikbe sem, ha nem bosszulja meg a kiontott vért.

- Miért mondd ezt?

- Majd... majd visszatérünk rá. Gyere el holnap ilyenkor a régi mecsethez, ott, ahol a Suq végén a berber sátrak vannak. És ezt már most tedd el... Nézd!... Ez az én fényképem. Igazi mohamedán nő sohasem hagyja lefényképezni magát. Ő... Tribone csinálta rólam úgy, hogy megkötözött. Ezért is megfizettem neki. Hiszed vagy nem hiszed: ennek a képnek hatalma van. Ghut szereti ezt a szentségtörő képet, és elkerüli. Jegyezd meg, hogy Ghut a sivatag gonosz ura, milliárd porszemből áll a hadserege, hegyeket, falukat, oázisokat ostromol évezredek óta, és megsemmisíti őket, apró, alig látható katonáival. Tedd el ezt a képet. Ha valamikor igazán nehéz helyzetben leszel, vedd elő. Segíteni fog rajtad.

Horn megnézte a képet. Hideg félelem ült a szívére. Egy karosszékben mozdulatlanságig megkötözött nőt ábrázolt a felvétel, borzalomtól és dühtől eltorzult arccal. Gondosan becsomagolta újságpapírba, és zsebre tette.

- Ne felejtsd el - ismételte Lys -, ha igazán nehéz helyzetben vagy, vedd elő a képet, és Ghutnak nem lesz hatalma fölötted, jobbra fordul a sorod.

...Másnap a régi mecsetnél Lys egy nyomorék arabnak mutatta be. Nem volt még öreg, de valami robbanás borzalmasan megcsonkította a két lábát, az egyik kezének az ujjai hiányoztak, és arcán sok-sok apró nyomot hagyott a szétszóródó puskaapor. Kezein egy-egy kis fahéjszórt

volt, azon húzta magát, szinte csúszva a porban. A mecsettől távolabb, egy sziklaplatón leültek.

- Mondj el, Darudon, mindent a katonának - szólt hozzá a Vörös Liliom, és az arab gyűlölettel nézett Hornra.

- Nem tudok sokat beszélni. Ha a katona meg fogja ölni Muhatot, akkor én kiszolgáltatom neki. És a katona azt is mondja meg Muhatnak, hogy Darudon tette ezt. Nem tudta megölni saját kezűleg Muhatot, mert a Tafilalet ostrománál nyomorult roncs lett. De a thar mégis az én kezemtől éri őt utol, mert az öcsémet felakasztatta, mint valami hitetlent. Mint egy disznóevőt. Én akkor megesküdtem, hogy soha nagyobb urat még nyomorultabbul nem pusztítottak el, mint ahogy én veszem el életét Barud el Mansur hadvezérének, a Tafilalet parancsnokának Muhatnak... És ha te, katona, a te szuronyodat keresztültaszítod a szívedre, és erre megesküszöl a te istenedre, hogy az örök kárhozatba kínozzon téged, ha becsapsz, akkor én neked adom ezt a Muhatot, mert nekem már nem kell más, csak az, hogy beteljesüljön a thar. Minden légionista kapzsi, kegyetlen, gonosz, ravasz és okos. Azért mondtam én Lysnek, hogy egy légionista kell... Öld meg! És akkor legyen Lysnek is sok-sok pénze, mert mindig jó volt hozzám...

Mielőtt Horn felelhetett volt, Lys gyorsan közbevágott:

- Megígértem neked, hogy a thar be fog teljesülni, ha megmondod a katonának, hol van Muhat.

- A te szavad az igazság, Lys Rouge. Én ismerem Muhat főtisztjét, aki a forradalom előtt mint mérnök kémkedett Párizsban. A múltkor láttam a Suqon egy tevehajcsárt. Az én szemem jó. Megismertem ezt a mérnököt a tevehajcsár áruhájában. Ó volt az. Ibn Razut, Muhat segéd-tisztje! Ibn Razut tevehajcsár ruhában. Felismertem. A gyalázatos gyilkosra!... Követtem a hajcsárt. Éjszaka kiment a Di Djema el Mansurba, ennivalókat vitt magával. Ihrambek király föld alatti sírjába szállt le. Ihrambek nagy mélységben temettette el magát egy márványszentélyben. Sírját az a hatalmas kőlap zárja el, amely olyan messzire látszik a királyi sírboltok fölött. Senkinek sem jut eszébe, hogy ezt a sokmázsás kőlapot el lehet mozdítani. Nem is lehet. Nagyon sok munkás kellene hozzá. De a kőlap mögött egy óriási kaktusz bokor lépcsőlejáratot takar. Ide ment le Ibn Razut. És ha itt bújt el a gyalázatos kutya, akkor hiába keresik. Senkinek sem jut eszébe, hogy a hatalmas síremlék alatt élő emberek tanyázhatnak. De én tudom, hogy ott bent hetek óta vár a jó alkalomra valaki, aki százezer frankot ér. Beszéltem. Allah nagy, és Mohamed az ő prófétája... Még egyet: Ihrambek szentélyéből föld alatti folyosó vezet egyenes irányban. Vagy kétszáz lépésnyire, egy vörös, nagy sírkő mögött van a lejárata.

Horn a Vörös Liliomot nézte, olyan döbbenet, hogy nem tudott szólni. Közben az arab elvonszolta magát.

- Mit bámulsz?! - rivallt rá a nő. - Hallottad? Tudod azt a titkot, amiért ez az egész ország fegyverben áll. Megfogtad a szerencsét úgy, ahogy százezer ember közül egynek, ha sikerül az életben: Eredj használd ki. Ne mondj semmit, ne ígérj semmit. Ha úgy érzed, hogy vissza akarsz menni a hazádba, mint gazdag ember, nem köt hozzám semmi. Eredj nyugodtan, és felejts el. Hála ne kössön hozzám.

- Akár szerencsésen, akár szerencsétlenül, mindenképpen visszatérek hozzád, Lys, mert szeretlek... De valamiről megfeledkeztél. Nekem van öt barátom, akikkel jóban-rosszban szövetséget kötöttünk. És ha megoszthattuk a légionistaélet nyomorúságát, akkor meg kell osztanom velük a pénzt és a dicsőséget is.

- Örült vagy! - sziszegte a nő. - Mi közöd ezekhez a gazemberekhez. Akármelyik közülük szó nélkül zsebre vágná az egész szerencsét, és füttyülne rád.

- Ezt nem hiszem, Lys. De a titok a tied. Ha nem akarsz, hogy beavassam a barátaimat, hallgatni fogok, és elfelejtem, amit ez az arab sátán mesélt.

A Vörös Liliom hosszan nézett Horn arcába. Azután bólintott.

- Igen... Ő is ezt mondta volna... Éppen ilyen bolond, becsületes gyerek volt. Juste, comho tu es... Menj és mondd el nekik. A többieket nem ismerem, Rastignac és Thillmann ravasz, vakmerő emberek, ne félj, ők majd tudják, hogy kell ezt a legjobban csinálni. De egy kikötésem van: én vagyok a hetedik. Neked egyedül odaajándékoztam volna az egészét. De most már nem tudom, hogy mi lesz veled... és az övéké ne legyen egy rész... Ne beszélj! Nem ismered Afrikát, nem ismered a légionistát, ma az életét is feláldozza a barátjáért, és holnap, ha ideges vagy megbolondul, leüti egy csajka főzelékért. Tudni akarok mindent! Érted? Heten vagyunk a titokhoz. Csókolj meg!... A próféta óvjon...

3.

- Elsősorban - mondta Thillmann - lehet, hogy az arab egészen elhülyült már a kenderszívástól, és fecsegett. És a síremlék mögött nincs kaktuszbokor, a kaktuszbokor mögött nincs lépcső, de ha van lépcső, akkor alatta csak a volt uralkodó fekszik, és a kutya másutt van eltemetve. Tegyük fel azonban - fejtegette a tételt nagy élvezettel Thillmann -, ismétlem, tegyük fel, hogy az arab nem volt egészen hülye, bár ez rendkívül ritka eset, szóval, mondjuk, ez a Muhat ott van a királyi sírboltok egyikében, a Di Djema el Mansur kriptái között. Maga, fiatal német, felrohan a kormányzóságra, és elmond mindent. No most elfogják ezt a Muhatot, halálra csiklandozzák és kitömik. Magának, barátom, jár a százezer frank. Ezt még a legrészegebb gyarmatügyi államtitkár sem vonja kétségbe. No de!... Először majd kíváncsiskodni fognak, hogy honnan tudta meg a titkot? E célból mind a hatunkat vasra verve Oránba szállítanak. A legközelebbi transzporttal jön a Vörös Liliom a maga arabjával. A Vörös Liliom mindenesetre az arabbal együtt hat évet kap, mert nekünk jelentették az ügyet, és nem a hatóságnak. Mirólunk feltételezik, hogy veszélyes államtitoknak jöttünk a nyomára és miután a rendelet büntetés alóli kegyelmet ugyan említ, de a katonai szolgálat alóli felmentésről, természetesen, szó sincs, tehát kapunk valami kitűnő beosztást, mondjuk Timbuktu környékén vagy Indokínában, esetleg a fészkes Szahara kellős közepén, és gondos fellebbvalóink kötelessége lesz, hogy ezeken a szörnyűséges helyeken ne éljünk az emberi kor legvégső határáig. Abban viszont nagyon pedánsak, hogy a százezer frankot közvetlen örökösünk között az utolsó souig precízen szétosszák. Ha tehát maga, barátom, rohanni akar a százezer frankért, nagyon kérem, titkolja el, hogy velem ismeretségben van, mert ebből a szerencséből én nem kérek.

- Ez így van - bólintott rá Rastignac.

A hat légionista egy füves domboldalon ült. Rastignac és Thillmann, minden pesszimizmusuk dacára, furcsa, szinte mámorosan csillogó szemmel néztek olykor össze.

- Uraim, mi katonák vagyunk - szólt Lothar -, nekünk kötelességünk az adatokat az illetékesek tudomására hozni.

- Mi légionisták vagyunk! És tudja, nálunk van egy hagyomány, ami nagyon jellemzi ezt a katonaéletet - mondta Thillmann. - Felülről itt nem jön áldás. Ha ígérek nekünk valami jót, mire megérkezik hozzánk napiparancsban, átalakul büntetéssé. A légionista mindent maga csinál. A légionista nem bíz senkiben, és főleg nem bíz a felettesek nemes jóindulatában. Amit mi magunk puskaaggal, ravaszsággal és ügyességgel elérünk, az a miénk.

- De hát tulajdonképpen mit akarnak? - kérdezte Horn. Tyckler, Rastignac és Thillmann összenéztek.

- Azt akarjuk - szólt rövid gondolkodás után a fávágó -, hogy maguk újoncok vakon bízzanak ránk mindent. Mi hárman, öreg légionáriusok, a legjobban fogjuk elintézni ezt az ügyet. Elhíhetik.

- A magam részéről - jegyezte meg Hoffer -, ha nem kártyáról van szó, nem tudok a szerencséivel bánni. Én beleegyezem, hogy a három zupás baka vegye át a kommandót.

Tyckler eddig nem szólt, mert egész idő alatt vakaródzott. Most egy ásítással ő is részt vett a tanácskozásban.

- Mit gondolnak, miért tűz ki százezer frankot a hadvezetőség? Mert legalább ötmilliót ér ez a fráter. Maguk elég ostobák ahhoz, hogy százezer ilyen kétséges frankért szépen, udvariasan beszolgáltassák a vagyon érő platinát.

Kimondta! Nagy csend lett.

- Igen - szólalt meg rekedten Rastignac. - Erről van szó. Százezer frankhoz hét ember. A pokolba is! Tizenötezer frank sem jut egyre. Hát koldusok vagyunk! Ott a platina! Ha megkapjuk ennél a fickónál, mind a heten életünk végéig maharadsák leszünk, és még az unokáinknak is marad belőle. Ez a platina a légió öröksége. Ezt ránk testálta az elátkozott század. Ennek egyszer néhány vakmerő légionista kezébe kellett kerülni. Részemről füttyülök a jutalomra. A platina kell!

- Úgy képzeli - mondta Lothar -, hogy elveszük a platinát, és futni hagyjuk ezt az embert, vagy mielőtt átadjuk Muhatot a katonaságnak, elrejtjük a kincset?

A három öregkatona markáns, bronzszínű arca mozdulatlanul meredt a tanárra. Egyik sem felelt.

NEGYEDIK FEJEZET

Di Djema el Mansur

1.

A leváltó osztagok egymás után érkeztek. Este sorakozót fújtak. Thillmann és Rastignac aggódva igyekeztek az udvarra. Ha most váratlanul elindulnak valamerre, megsüthetik a titkukat. Pedig mindennap jöhetett a parancs. Szemlátomást a leváltásuk következett. Még nem indultak. Csak éles töltényeket osztogattak ki, lepecsételt faládákban. Minden ember százhusz élest kapott. Ez már azt jelentette, hogy órákon belül indulnak. Csak egy lehetőség maradt számukra, hogy éjszaka kijussanak a temetőbe, és végrehajtsák tervüket: a szökést. Ez a terv sohasem volt Marakeschben reménytelenebb, mint éppen most, mikor a várost és környékét több kilométerre ostromgyűrűben tartották megszállva. De ha a szerencse jelentkezik, ha komolyan kiszemelt magának néhány embert, hogy kegyeiben részesítse őket, akkor minden kedvezőtlen véletlen hiába jön közbe.

Este a káplár kijelölte az éjjeli őrszolgálatot a Suq és a Quartier Reservét elválasztó útvonalra. A „német klikk” került sorra. Nyolc órakor a hat szövetséges feltűzte puskájára az „aiguille-t”, ahogy a légionisták vékony szuronyát csúfolták, és megindultak lefelé a Guelizből vezető szerpentin úton.

Rastignac, mint a legidősebb baka vezette az őrjáratot. Elhagyták a kijelölt útvonalat. A Quartier Reservében nyugodtan verekedhettek aznap, mert az őrjárat túlment a romladozó falakon, túl a marché arabon, egészen a nagy dinasztiaiak hatalmas hófehér mauzóleumokkal, pálmákkal, mimózasövényekkel és tamariszkuszokkal telt temetőjéig. Még mindig nem szólt egyikük sem. Elkerülték a főbejáratot, és mentek, mentek, amíg a Di Djema el Mansurnak ahhoz a részéhez értek, ahol elhagyott nagy mezők szegélyezték a temetőt. Egy lélek sem járt erre. Európai nyolc óra után nem léphetett be az arab negyedbe, bennszülött pedig semmi pénzért nem jött volna ide este, a gonosz lelkek birodalmába. Rastignac felemelte a kezét és megállást jelzett. Azután a kerítés mellett egyedül haladt tovább néhány lépést. Megtalálta, amit keresett. Először megrázta a kezével a rácson egy kiszemelt helyét, azután keményen odacsapott néhányszor a puskaagglyal. Az ócska, meglazult vasrudak széttöredezve, elhajolva nyitottak utat. Felemelte a kezét. Odajöttek a többiek is.

- Thillmann, Tyckler és Horn velem jönnek. Lothar és Hoffer őrt állnak. A tanár itt, maga a sarkon, ahol fordul az út. En avant...

Egy felesleges szó nem esett. Az újoncok érezték, hogy egy gyorsan pergő tragédia ellenállhatatlan sodrába kerültek, és ez a három ember bármelyiküket habozás nélkül leütné, ha itt most valami ellenvetést tennének. Mintegy kommandóra, Lothar és Hoffer ösztönszerűleg súlyba dobták a fegyverüket, a másik négy, puskával egyengetve az utat, behatolt a rácson át a Di Djema el Mansurba. Libasorban, derékban meghajolva haladtak a lelógó cipruságak alatt. Körülbelül a temető közepén lehettek, mikor Rastignac újra megállást jelzett. Rövid haditanácsot tartott Tycklerrel és Thillmann-nal:

- Csak ez a nagy fehér síremlék lehet. Ott áll, lejjebb, a vörös kő, ahol a hátsó kijárat van...

- Mi megyünk a főbejárathoz. Így közelítjük meg a fickót, hogy nem tud menekülni - szolt Thillmann. - Azért maga Horn, mégis odamegy ahhoz a vörös kőhöz, ahol a titkos kijárat van. Megáll. Ha bárki felbukkan a mélyből, habozás nélkül végez vele.

- És nem löni - mondta Tyckler. - Csak puskaagy és szurony, csendben, gyorsan. - Választ sem várva, minden fát fedezéknek használva, megindultak hárman a fehér síremlék felé. Horn gépiesen futott a vörös kő irányába, szinte előírásosan „dekkolva”, mintha ellenséges állások közelében lenne. Odaért. Nagy, nagy csend volt. A hatalmas, pompás temető mozdulatlanul feküdt a füledt afrikai éjben, dús lombjai között megszámlálhatatlan márványdíszsel. A Kutubia sötét tornya mögül most előbukkant a hold, és dús fakoronákon megszárt fénycsíkjai kísértetiesen csillogtak a sok dermedt márványon. Hornnak torkában dobogott a szíve. Percek múltak, de minden néma maradt.

Lehajolt a kő mellett tatóngó nyílás fölé, és hallgatózott. Semmi. Hideg pinceszag csapta meg a mélyből. Nem bírta tovább. Lekapta a puskáját, és tapogatózva a mélybe lépett. Homokba vájt lépcsőfokok következtek. Ment. Egy, kettő, három... húsz, huszonöt... A levegő egyre fojtóbb lett. Végre, nagyon mélyen, keskeny katakombába ért. Futólépésben haladt előre. Kétszer, háromszor éles kanyarulatot vett a folyosó. Az egyik kanyarulatnál megállt. Nesz volt? Valamit hallott. Most már tudta, hogy nem gyáva ember. Nyomasztó érzéssel lihegve, de elszántan állt meg. Hallgatózott. Semmi. Tovább akart menni, de egyszerre oldalról, közvetlen közelből dőfés csapott le rá, olyan erővel, hogy megtántorodott. A szúrás a hasát találta. Vaktában sújtott a puskaagglyal. Érezte, hogy nem telibe ugyan, de talált az ütés. Patkányszerű, furcsa sikollyal a lábához zuhant valami.

Először a gyomrához nyúlt, ahol a dőfés érte. Nagy szerencséje volt. A történetaskája felhasadtan tatóngott. Itt találta a szúrás, de a penge letört, mikor az erős bőrön keresztül a golyók közé siklott. Elővette az öngyújtóját. Kis lángocska lobban fel kékesen az üregben. Nyomban utána sötét lett és Horn elszörnyedten tántorodott hátra. Mindenre el volt készülve, csak arra nem, amit látott. Egy arab gyermek feküdt a földön. Tíz-tizenkét éves lehetett. Nem ájult el. Barna arcából két gyűlölköző szem villant fájdalommal és dühvel Hornra. Az elcsúszott ütés valahol a vállánál találhatta, és most bénultan feküdt, talán a csontja is eltört, de nem jajgatott. Horn először a tört vette el tőle. Alig bírta kicsavarni a kezéből. Korához képest ez a gyerek nagyon erős volt. Ujjacskáit, mint a vas tapadtak a tör markolatára. Pedig soványnak és fejletlennek látszott, mint általában az arab gyerekek. Újabb neszt hallott. Most már óvatosabb volt. Előreszegezett szuronya mögül kinyúlt a bal kezével. A fal mellett puha hajcsomóba ért a keze. Az öngyújtó fényénél egy rémült kislányt látott. Most megértette. Ez a bey két gyermeke volt, akikkel együtt szökött. Ha a bey eltávolította a két gyereket, vagy ezek elhagyták az apjukat, akkor a dráma már lejátszódott. Otthagyta a gyerekeket, és sietett vissza a szűk folyosón...

2.

Rastignac, Tyckler és Thillmann tíz lépésnyire közelítették meg a sírt. Azután lehasáltak. Centiméterenként csúsztak az üregig. Tycklernek odasúgta Thillmann, hogy maradjon itt őrségben. Ketten bementek az üregbe. Vagy ötven lépésnyire fény pislákol. Lábujjhegyen mentek előre, és nagy-nagy diadalt éreztek: rájuk szállt hát a légió öröksége. A platina! Száz és száz ember halt meg miatta anélkül, hogy megközelíthették volna. Most valószínűleg itt van előttük, húszlépésnyi távolságra. Bármilyen halkan mentek, úgy látszik, annak az embernek, aki ott bent volt, a fülei a legfinomabb neszt is felfogták. Már feltárult előttük a sírbolt. Középen hatalmas katafalk, a király koporsójával. A katafalk mögött kellett a másik folyosónak lenni.

Mécses világított. Látszott, hogy valaki lakik itt. Mosdó, tükör, könyvek, kézilámpa és edények voltak a sírboltban. Az a valaki, aki itt lakott, meghallhatta közeledésüket, mert most lépett ki a másik folyosó bejáratából. Szökni akart, és meggondolta magát? Vagy elrejtett ott valamit? Lassan előrejött a katafalk mögül. Okos arcú, nagy orrú, hatalmas ősz ember volt. Browningot tartott a kezében, de olyan nyugodtan ment a sötét felé, ahol a két katona lapult meg, mintha csak elgondolkozva járkálna. Az orrcimpái kissé megrezdültek, és felemelte a fejét, mint az állat, mikor ellenséget szagol. Azután nyugodtan, hangosan megszólalt:

- Felesleges tovább rejtőzködni. Tudom, hogy ott lapulnak, és miután a paquetage-hoz még mindig azt az átkozott bűdös olajat használják, azt is tudom, hogy légionisták.

- Hármát fogok számolni - mondta Thillmann -, ha nem dobja el a revolvért, fejbe lőjük. Egy, kettő, három...

- Voila. Legyen, ahogy kívánja. - Ledobta a revolvért. - Nem mintha félnék, hogy beváltja fenyegetését, mert maguk halálom előtt szeretnének megtudni tőlem egyet-mást, tehát óvakodni fognak attól, hogy hirtelen megöljenek.

A két katona eléje toppant szuronyt szegezve. Muhat olyan megvető nyugalommal nézett a mellének feszülő rohamkésre, hogy Rastignacot elöntötte a düh.

- Röviden, uram - mondta Thillmann. - Ha ideadja a platinát, ami magánál van, futni engedjük, ha nem, akkor beérjük a százezer frankkal, átadjuk magát a haditörvényszéknek, ott majd tudják a módját, hogy beszédre bírják, és azután felkötik. Válasszon.

- Maga ostoba embernek tart engem uram. Ha odaadnék maguknak valamiféle platinát, szépen fejbe kólintanának, és ha nem adom, akkor is ezt fogják tenni.

- Tehát? Meg akarja kóstolni, hogy milyen az, mikor a légionisták beszélteni akarnak valakit?

- 'men fou - mondta, és vállat vont. - Csináljanak amit akarnak. Nem tudok semmiféle platináról. - Ezzel hátat fordított nyugodtan a szuronyoknak, és odébb sétált. Thillmann megmarkolta Rastignacot, aki rá akart rohanni a beyre.

- Nyugalom, öreg... Elsősorban te itt sakkban tartod a puskáddal, ha megmozdul, mázold a falhoz, én meg majd benézek, hogy mi van abban az üregben, mit rejtett oda, mielőtt mi jöttünk. - Felkapta a szarkofágról az acetilénlámpát, hogy elinduljon. Muhat hirtelen megfordult. Megremegett a szája.

- Várjon. Nem szeretném, ha hiába fáradna. Az üregben ugyanis nincs semmi. Végeredményben, ha maguk a platinát nem szolgáltatják be a hadvezetőségnek, hanem kicsempézik az országból, és ahogy én a légionistákat ismerem, maguk kicsempézik, akkor nincs baj, még mindig jól járt a népem. Van egy feltételem. A holttestemet ne ebbe az üregbe tegyék, ami itt mögöttem van. Ez a szarkofág itt a középén üres, és nézzék, könnyű levenni a fedőjét. Miután végeztek velem, ide tegyék a tetememet.

A két légionista elismerően összenézett. Férfi volt az, aki itt állt velük szemben. Igazi férfi.

- Meg fogják kapni a platinát. Büszkék lehetnek rá. Csak az én tudomásom szerint háromszázezer ember halt meg eddig erőszakos halállal miatta. Egy sem harcban esett el. Remélem, nem tagadják meg azt az előzékenységet tőlem, hogy hitem szerint elkészüljek a halálra. A platina itt van. Sokkal kevesebb, mint volt, de jó néhány embernek elég élete végéig. Azt hiszem, kétszázezer fontot ez is megér. - Kizárt egy falba vágott szekrényt, amelynek zárja ügyesen ott helyezkedett el, ahol két téglá összeért. Öt darab hosszú, ujjnyi vastag rudat dobott le a két katona lábához. Ott volt! Igaz volt! A légió öröksége! A legendás kincs!

Rájuk sem nézett többé, letérdelt az imaszőnyegre, néhányszor a földre borult, arccal, és buzgón imádkozott...

A légionisták, ígéretükhöz híven, tetemét az üres szarkofágban helyezték el...

ÖTÖDIK FEJEZET

Ibrahim ben Szinza földjén

1.

A rácsos kapunál újra találkoztak. Sötéten néztek össze, mint akik egymás szemében kutatnak valamiféle válasz után, de most sem szóltak. Szépen csatlakoztak, és mentek visszafelé. A sarkon Hoffer is közéjük állt. Késő éjszaka volt, a hold már nem világított, sűrű trópusi sötét ülte meg a tájat. A mező végén csőszkalyiba állt. Ide mentek be. Azután csörrent valami, és egy zseblámpa fénye tükrözve verődött vissza a platináról.

- Milliomosok vagyunk - mondta rekedten Hoffer.

- Röviden, fiúk - szólt Thillmann valami furcsa hidegséggel a hangjában.

- A platina a miénk, de lehet, hogy már egy hét múlva valahol a sivatagban kutyagolunk, és milliomos még nem fordult fel olyan nyomorultul, amilyen halál miránk vár. A platinát hét egyforma részre osztjuk, mert egy rész megilleti Lys Rouge-t is. De ezt Lys Rouge csak akkor kapja meg, ha mi megszöktünk, mert most csak egy platinarudat adhatnánk neki, ami jóval több a ráeső résznél. Amíg a légióban vagyunk, nincs más örökösünk, csak mi. Aki meghal, annak a részét a többi öröklí. Csak együtt szökhetünk meg. Aki külön menekül, az áruló. Mindegyikünk egy-egy rudat őriz magánál. Ha valamelyiket veszélyeztetett helyre küldik, vagy kénytelen különválni a többiektől, nem viheti magával a platinát. Ha csak egyikünk van biztonságban, akkor az összes rudat ő tartja magánál, amíg a többi visszatér. Aki vét a szabályaink ellen: meghal. Aki egyedül próbál menekülni: meghal. Mindannyian, akik itt vagyunk, kötelezzük magunkat, hogy amelyikünk életben marad, az megbünteti az árulót. Ez a Törvény.

- Szétosztotta rudakat. - Most pedig hátra van a nehezebbik rész: a szökés.

- Jól beszéltél, favágó! - szólalt meg egy női hang, és a Vörös Liliom bukkant fel a homályból.

- Még csak annyit teszek hozzá, hogy ha a többi mind elpusztul, és egy megszegi a törvényt: én rátalálok. - Valahonnan a ruhája redőjéből egy tört vett elő. - Ennek a hegye szarvasvipera mérgével van bekenve.

...Mikor az őrjárat elindult visszafelé, Horn félrehúzta a táncosnőt:

- A vörös kő mögötti üregben két gyermek van elbújva. Mentsd meg őket, Lys. Akarom...

A Vörös Liliom bólintott.

...Hajnaltól visszafelé az őrjárat Guelizbe, és Rastignac jelentette az őrmesternek, hogy az éjszaka folyamán nem történt semmi különös.

2.

Most már bizonyos volt, hogy másnap indulnak. A légió szokásai szerint hivatalosan nem jutott a katonák tudomására a mars ideje, csak a sorakozóra szólító trombita útján, de az ilyesmi kiszivárogozik az őrmestertől a kantinosnén keresztül a legénységig: holnap éjjel alarm lesz, és a leváltott helyőrség elindul...

Ez a legrészletesebb információ: elindul. Hová? Merre? Szaharába, Indokínába, Madagaszkárba, Kongóba? Ezt csak a kapitány tudja és talán a jó Isten. De nem mindegy? Olyan helyre,

ahol kellemes élni, semmi esetre sem mennek. Szahara, Indokína, egykutya - mondta Tadieff, aki cári rangját; a „colonelt”, csak mint gúnynevet kapta vissza a légióban. Nem vitte többre közlegényénél. A légió becsületrendjét ugyan megkapta az egykori cári gárda tisztje, de az előléptetéssel csak úgy volt, mint Rastignac és Thillmann: több alkalommal követett el függelemsértést feletteseivel szemben, ezért nem lehetett altiszt. De hát az embernek, különösen a sivatagban, ha a meleg és az egyhangúság kissé megviselte az idegeit, hamarabb fejébe megy a vér, és mondjuk, gyomorba rúgja a pimasz breton káplárt, aki azt képzelet, hogy neki mindent lehet. Pedig Tadieff igazán finom ember volt: Túlzottan modoroskodott, mindenkivel rendkívül udvariasan beszélt, de ha, mondjuk, valaki abba a tévedésbe esett, hogy holmi nyegle, puha fickóval van dolga, az keservesen megbánta. Tadieff a moszkvai úri társaság hangját használta, de ennek dacára félelmetes öklei voltak, és az ördögtől sem ijedt meg. Voltak olyan bogarai, hogy például képes volt ütközet előtt is megborotválkozni, és úgy beszélt a kávéház pincérnőjével, mint a szmolinszki kormányzó grófnéjával, de kinek nem voltak bogarai a légióban?

Együtt mentek el Lotharral az utolsó délutáni szabadságra. A tanár megkedvelte az európai műveltségű colonelt. Kerülte társait az emlékezetes éjszaka óta. Az elhagyott kunyhó volt az utolsó hely, ahol nyugodtan beszélhettek tettükről, másról pedig nem tudtak volna beszélni, így inkább elkerülték egymást. Véletlen volt, hogy mégis találkoztak, mert a „colonel” abba a templomszerű, kerek helyiségbe vezette Lothart, ahol a Vörös Liliom is táncolt. Rastignac, Tyckler és Thillmann együtt voltak itt. Később Horn is betért. A hangulat nem volt kedélyes, mint máskor. Az egész arab negyed különösen nyugtalan volt. Egy köztisztjeletben álló béna, vén arabot, akit mindenki jól ismert, szétroncsolt fejjel találtak délben a Kutubia mecset előtt. Vérével irták köréje az aszfaltra a félelmetes szót: thar! A béna arabot Darudonnak hívták, és sokszor elvonszolta magát a kávéházig, ahol a Vörös Liliom ennivalót vagy pénzt adott neki. Lys Rouge sem táncolt annyi kedvvel, mint máskor. Szeme ijedten pillantott olykor a bejáratra.

- Csak akkor látja az ember, hogy arab, ha nagyon figyelmesen nézi - mondta a colonel. - Inkább a pillantásában van valami keleti és a mozdulataiban. A bőrét akármilyen párizsi nő megirigyelhetné.

- De idegesebb, mint máskor - mondta Tyckler. - Micsoda művésznő! A legkomolyabb európai színpadokon sikere lenne. Csak ne volnék katona! Az utolsó fityingemért turnéra vinném. Dőlné a pénz. Mert ez a nő Amerikába való! A Broadwayre!

Horn nem szólt bele a társalgásba. Ideges volt. Többet ivott, mint máskor. Később egy másik asztalhoz ült le a Vörös Liliommal.

- Megtaláltad a két gyereket? - kérdezte a nőtől.

- Elvittem őket valakihez, aki ismeri a tevehajcsárt. Azt a bizonyosat...Ibn Razutot!

- Ostobaság volt! Éppen attól az embertől kell őrizkednünk. Hol vannak a gyerekek?

- A Mellah felé vezető út elágazásánál egy zöldségkófa lakik, nála hagytam őket, és elküldtem, hogy értesítse Ibn Razutot. Itt jön!

Egy arab nő jött az asztalukhoz.

- Liliom! Gyere azonnal a gyerekekért! Nem találok azt a tevehajcsárt, és nem akarom ott tartani őket magamnál. Bajom lehet miattuk. Azt sem tudom, kicsodák. Ha nem viszed el onnan, kiteszem őket éjszakára a mezőkre.

Alkonyodott. Közelgett az idő, midőn Medina kapuit lezárják. Lys Rouge felállt, és indulni készült.

- Nem engedlek egyedül! - mondta Horn.

- Itt maradsz! Engem mindenki szeret ezen a környéken semmi bajom sem lehet. Veled csúnyán elbánnak, ha kapuzárás után itt vagy.

Mielőtt Horn felelhetett volna, kisurrant az ajtón. A diák azonban nem tudott megnyugodni. Borzasztó félelem nehezedett rá, szörnyű balsejtelem. Láta, hogy bajtársai fizetnek, nemsokára vissza kell menni. Félrehívta a tanárt:

- Idehallgasson, tanár úr, nem mondhatom meg, miről van szó. Gyorsan kell megértenie: ha nem jövök ide vissza, mire elhangzik a kapuzáró ágyúlövés, keresse meg a legelső őrzőjáratot, és küldje őket a Mellah felé elágazó úthoz. - Választ sem várt, és kisetett a helyiségből. A sarkon látta eltűnni Vörös Liliomot a kofával. Szinte futva igyekezett a nyomukba. Vályogkalyibák és fatörzsek mögé bújva, ötvenlépésnyi távolságból követte őket.

Sötétedett. Lothar tanácstalanul állt a kávéház ajtajában. Már megszólalt a takarodó kürtje is, és csak várt, hogy Horn visszajön. Az utca elnéptelenedett, lomha bennszülött árnyak tűntek fel itt, is ott is. Sandán nézegették az ácsorgó légionistát, Lothar kissé rosszul érezte magát. Azután eldörrent Gueliz ágyúja! Most csukják be Medina kapuit. Gyorsan elindult. Hol lehet az őrzőjárat? Horn bizonyára veszélyben van. Távolabb a Quartier Réservé szabálytalan sziklakoloncokból felhalmozott falai látszottak. Most jutott eszébe, hogy oda mindig küldenek patrult. Sietett. Arabok, akik egy fal mellett állottak eddig, hirtelen körülfozták.

- Elkéstél fickó! - kiáltotta az egyik, és leütötte a sapkáját. A tanár kirántotta rohamkését. Kemény tárggyal a tarkójára ütöttek, hogy előrebukott. A lábak között gyorsan kisiklott, és felugrott a földről. Futni kezdett. Nem üldözték. Nevetést hallott maga mögött. Futott, futott. Hirtelen beleütközött valakibe: az őrzőjárat vezetője volt.

- Nem hallottad a takarodót, részeg disznó? - recsegte a káplár.

- A Mellah felé vezető úton... - lihegte - megtámadtak egy légionistát a századomból... Horn...

- Futólépés! ...Már látszottak a szőlőhegyek a városon kívül. A két nő sietett.

- Reggelig csak magadnál tarthatnád őket! - mondta a Vörös Liliom.

- Egy percig sem! Nem akarom, hogy meggyűljön a bajom miattuk. - Feltűnt előttük a forduló, ahol a kofa kunyhója állt. Lys Rouge megtorpant. Mintha egy burnusz villant volna meg az egyik bokornál. Vagy tévedett?

- Siess, asszonyom! Éjszaka lesz!

- Ott, mintha a kunyhód mellett...

Közvetlen közelből egy arab pattant fel, és megragadta a karját. Mintha a földből jönnének elő, négy-öt burnuszos arab ugrott elő az út árkából. Az egyik durva kézzel megragadta a karját, Lys nagyot sikoltva kirántotta magát, és visszafelé futott. Az átmenet nélkül leszálló trópusi éj hirtelen homályba borult a tájra. Hallotta maga mögött a futólépéseket. Nyomban elérik. Most azonban szemben vele, egy fa mögül, gyors egymásutánban három lövés hangzott el, és a táncosnő mögött egy nehéz test bukott a földre. Horn! Ő lőtt a fa mögül! Nem érte volna el a fát, de a fiú kiugrott eléje, és berántotta a karjánál fogva először a fa mögé, azután megindult vele futva a mezőn át! Lövés dörrent mögöttük.

- Hasra! - kiáltotta Horn, és lerántotta a földre. Golyók füttyentek felettük. Megtöltötte újra a revolverét, és egymás után négy lövést adott le. Azután, a pillanatnyi szünetet kihasználva, sebesen oldalt futott, merőlegesen eltérve az eddigi iránytól, hogy a sötétség oltalma alatt elmeneküljön. Lys minden erejével védekezett a rosszullet ellen. Horn ujjai úgy szorították a

karját, hogy szeretett volna felsikoltani. A burnuszos árnyak kutatva jártak ide-oda az éjszakai mezőn. Csak elmosódott körvonalak látszottak. A menekülők ismét ott voltak, ahol az út a város felé fordult. Most! Meg kell kockáztatni! Hirtelen felemelkedtek az árokból, kiugrottak az útra, és futni kezdtek. Sűrű lábdobogás hallatszott mögöttük. Beértek a Medinába levezető piszkos sikátorok egyikébe. Hosszú, vén házak, sötét ablakok meredtek rájuk a keskeny utca két oldalán. A letiport földbe benyomódott nagy kavicsdarabok helyettesítették az úttestet, és az afrikai éjszaka fullasztóan párás, forró és fojtó volt. Ha szembe jönnek, egyszerre csak kettő tud a szűk utca torkolatán nyomukba érni. Talán feltarthatja őket, mint egy szorosban. Lys már ájultan feküdt a földön, Horn megpróbálta félkarjával felemelni, s jobbával leadta az első két lövést. Az egyik arab, nagyon zuhanva, előregurult az úton, a másik visszahúzódott. A légionista fedezéket keresett. Magával hurcolta Lyst egy kőciszterna mögé, amelybe esővizet gyűjtöttek. Az utca néma és kihalt maradt. Itt nyugodtan megölhettek bárkit, különösen légionistát, az itt lakó csöcseléknek minden oka megvolt rá, hogy távol tartsa magát mások csetepatéitól. Az arabok sűrűn tüzeltek, és sok golyó koppant a víztartályon. Takarékoskodva a lőszerrel, Horn is viszonzta a lövéseket, hogy távol tartsa őket az utca bejáratától. Érezte azonban, hogy ez csak percekre sikerülhet. Persze, Ibn Razut! Örültség volt, amit a Vörös Liliom tett. Egy golyó horzsolta a kezét, melyben a revolvert tartotta. Az utca két oldalán már lopakodtak előre az árnyak. Itt a vég! Elhullott társaikat fedezékül használva, nyomultak előre az arabok. Ütemes lépések döngtek most Horn mögött. Éles hang hallatszott: „Halt! Fix!... En joue... feu!”

Horn feje felett sortűz ropogott el, és amelyik élve maradt a támadó arabok közül, az eszeveszett futásban keresett menedéket.

Megmenekültek!

3.

A hatalmas lapályon egyetlen fűszál sem élhetett. A század a csaknem víztelen Ghidi síkságon menetelt, amely a Magas-Atlasz nyugati lábánál kezdődik, és mintegy ezer kilométernyire dél felé nyúlik, ahol óriási mocsárrá változik, mielőtt az Atlanti-óceán partjánál bevégeződné. A kopár talaj kérges-salétromos felületbe görcsösödött meg az ősi lehülés idején, és nem terem meg rajta más, mint néhol a szegényes alfű meg bogáncs. Tíz hónapon át egyetlen csepp víz sem hull erre a vidékre, és a hatvan Celsius állandó pokla méteres repedéseket fészít a föld testén. Az enyészet csöndje borul a végtelen sík sztyeppére, mely mint egy roppant kazán feneke, megsokszorozva ontja vissza a ráhulló perzselő sugarakat. A halálos puszta egyhangúságát csak a hőségűl, szomjúságtól megveszett hiénák és sakálok sikoltozva vágató kis csoportja töri meg néha. Délnyugat-Afrika felé itt vezet keresztül a légió útja.

Lothar a végkimerüléssel küzdött. Horn nagyon szenvedett, de állta az utat. A német katonai erények nála sem vallottak szégyent. Lefogyott, de megerősödött. A diák lassan férfivá edződött. Rastignac lecsatolta Lothar ásóját, elvette a kulacsát. Ilyen menetelésnél a legcsekélyebb teher is kimondhatatlanul súlyosnak tűnik. Thillmann a százhusz élest vette át. Közben ügyesen eltakarták a tanárt, hogy a sor mentén végigjáró altiszt ne vegye észre ezt az alapjában véve tilos machinációt. A puskát nem tudták átvenni. A súlyos Lebelből kettőt ki vállalna? Lothar így is megint erőre kapott átmenetileg. És Hoffer? Az elsőosztályú fülkéhez szokott Hoffer vajon hogy bírta az utat? Különös módon, az orvosi depós szekérhez volt beosztva, mint gyógyszerész. A menetben két öreg gyógyszerész bandukolt félholtan, és mégis Hoffer ült az árnyékos szekér mélyén, kötszerek és fiolák között, és pikétet játszott az ezredorvossal. Nem valami jól bírta az utat, többször panaszkodott a pokoli hőség és az elviselhetetlen

menetelés miatt, úgyhogy dr. Marvel végül hűsítő labdacsokat utalt ki számára. Később még arra is engedélyt kért, hogy levethesse a zubbonyát, és miután a törzsorvosnak csodálatos szerencséje volt a játékban, sőt Hoffer, éppen mikor ezt a kedvezést kérte, hogy, hogy nem, négy ászt osztott le, tehát a doktor megengedte, hogy levegye a kabátját. Az oldalfegyvert eddig még fel sem vette, és a százhusz éles töltényt egy ládába csomagolta, a steril vattával és jóddal együtt.

Lotharnak ismét habzott a szája. Félig önkívületi állapotban, hirtelen ledobta a puskáját, és úgy ment tovább, mint egy alvajáró.

Most mi lesz?

Az a Tadief nevű légionista, akit Coloneknak csúfoltak, mert valamikor ezredes volt, és Wrangel leveretése után került a légióba, megrázta Lothart, és a fegyverre mutatott. De az csak ment. Még lehajolni is képtelenség. Ki emelne fel ezen a halálos túrán egy súlyos fegyvert? És ha felemeli, mit kezdjen vele? Rastignac és Thillmann összenéztek. Azután Horn lehajolt, és a saját vállára dobta Lothar puskáját. Senki se szólt. A szájak felhasadtak a szárazságtól. Az ivóvizét már mindenki elhasználta, csak annyi volt a kulacsokban, amennyit a főzéshez kell beszolgáltatni. Az egyetlen lehetőség a felfrissülésre az volt, hogy félóránként megnedvesítették a zsebkendőt néhány cseppnyi vízzel, azután megdörzsölték vele a szájpadrást és a gégefőt. Horn a biztos haláltól, de legalábbis egy év kényszermunkától mentette meg Lothart. Tántorogva, kínban vonszolta magát a két puskával. Senki sem merte vállalni a terhét. Azután már másképpen néztek a kis Hornra, mikor ez a tizenkilenc éves diák, este hét órára, az escadronnal együtt, vállán a két puskával megérkezett Namasz-Rumbába!

4.

Az oázisban három teljes napot pihentek. Lothar nem köszönte meg Hornnak szavakkal, amit tett. Nem is lehetett ezt szavakkal megköszönni. Kezet szorított vele, és ránézett, de a szemében azzal furcsa csillogással, ami a légióban csak egy szerencsétlen lateiner tekintetében jelenhet meg, mert nagyon közeli vonatkozásban áll azzal, amit általában könnynek neveznek.

Innen a Csád-tóig már könnyebb terepen át vezetett az út. Nehézséggel csak azon a rövid szakaszon kellett megküzdeni, amely a Szahara kelet felé húzódó nagy, szélmarta horpadásán, az úgynevezett déli defláción keresztül érintkezett az Egyenlítő Afrikával. Most már az is kiszivárgott, valószínűleg Hofferen keresztül, hogy útjuk célja a Kongó. Elérkezett a tizenkettedik óra, amelyben Ibrahim ben Szinzával le kell számolni. Szinza tíz éve használta ki azt a körülményt hogy a Kongó választóvizeinek környéke különböző államok határterületivel érintkezik. Irgalmatlan rabszolgahajcsár volt, adószedő kiküldötteit jobban respektálták a francia, angol vagy belga tartományi főnököknél, büntető expedíciói leírhatatlanul kegyetlenek voltak, keze a londoni Cityig ért el, mert titokban adófizetői közé tartoztak a gumi-, elefántcsont- és fátrosztók, amelyek Leopoldville-ben csekkszámolat nyitottak a Kongó koronázatlan királyának. Szinza ereje abban állt, hogy ha egyik tartományban megszorították, és már-már bekerítették, akkor valamelyik hegyi ösvényen vagy mellékfolyón át a szomszéd tartományba menekült, és a sarkában levő francia katonaságnak előbb a párizsi követ útján a bruxelles-i gyarmatügyi államtitkártól kellett volna írásbeli engedélyt kérni, hogy a rablót belga területen is üldözhesse. A belgák elől angol területre szökött, és ha ott szorongatták, ismét francia Kamerunban bukkant fel. Ez a rabló engedélyeket adott ki és vont be, állítólag többször évente megfordult Európában is, ilyenkor szmokingot hordott és bankigazgatókkal barátkozott. Azt is rebesgették, hogy a helyi polgári hatóságok Kongó vidékén Szinza vesztegetési pénzeiből nyaralókat építenek. Tíz éven keresztül tartott Szinza félhivatalos uralkodása. Ezalatt szükség

is volt rá, mert az állam nem hajthatott ezrével rabszolgákat az ipartelepekre, amire viszont a tőkéseknek volt szükségük. Most azonban Bruxelles-ben, Párizsban és Londonban egyaránt torkig lettek Szinzával. Különösen, mióta hathatósabb munkavédelmi törvények megszüntették azt az állapotot, hogy rabszolgák egészségtelen blokkházakba zsúfolva, ócska gyöngyökért és rongyokért robotoljanak. Szinzára nem volt szükség, le kellett építeni a kiadás rovatból, és így tíz év múlva végre rájöttek arra a kézenfekvő ötletre, hogy három állam katonasága egyszerre is üldözheti a banditát, és akkor nem folytathatja tovább ezt a „hol az olló” játékot. Az angol, francia és belga katonai hatóságok közös terv alapján láttak hozzá, hogy a rablót és több száz főből álló hordáját megsemmisítsék. Az angol hatóságok ötezer frank jutalmat tűztek ki Szinza kézre kerítőjének, és statáriumot hirdettek mindenkire, aki élelmet, rejtékhelyet ad a rablónak vagy embereinek.

Ezt mind Hoffertől tudták meg, aki különben is igyekezett előnyös helyzetét társai számára is kihasználni, és mire eljutottak a Csád-tóig, a jód és vatta mellett körülbelül ezer darab éles töltényt szállított, amivel nagyon megkönnyítette barátai sorsát.

Táborozáskor együtt voltak úgy, mint mindig, de a platináról sosem esett szó. Csak a szökésről beszéltek. Volt már térképük, iránytűjük, amiket mind Hoffer szerzett a raktárból, ahonnan mellékesen a tisztéknek kijáró cigarettafajtákkal is ellátta társait. A három veterán: Rastignac, Tyckler és Thillmann nagyon óvatosak voltak a különböző tervekkel szemben. Horn legszívesebben az ifjúsági olvasmányokból vett részletek alapján szólt hozzá az üggyhöz, Hoffer azon a véleményen volt, hogy meg kell vesztegetni néhány altisztet, vagy kártya közben leitatja a törzsorvost, és magához veszi az okmányait és ruháit. Az öreg bakák azonban ismerték Afrikát, és szerintük egy szerencsés alkalmat kell kivárni. Azután Tyckler német dalokat énekelt, vagy klasszikusokat adott elő, és előadásait általában Lothar felé fordulva fejezte be:

- Mi, művelt emberek, mint ön meg én, a sivatagban sem tagadjuk meg kultúránkat.

Horn, Lothar segítségével, francia nyelvű leveleket írt Lys Rouge-nak, aki Marakeschben várta a fejleményeket. Leveleit először impúrumban írta, azután Lothar átjavította, és akkor Horn újra leírta tisztán. A legfárasztóbb menetelések után is megírta gondosan kétszer a levelet, mikor Lotharnak még az is kinszenvedést okozott, hogy átolvassa őket. De azért nagyon lelkiismeretesen végezte a javítást.

Egy angol századdal egyesülve folytatták az üldözést.

...Rawson őrnagy, az angol szapőrök vezetője, Sebastian kapitánnyal együtt ült a sátrában.

- Most próbáljunk egyszerűen portyázni. Sajnos, úgy látom, hogy az előre megállapított terveket valahogy megtudja a gazember. Őt ugyan nem fogjuk megtalálni, de valahol csak ráakadunk a zsványaira.

- Nekünk azonban Szinza kell!

- Szinzát pedig dobszóval nem fogják meg. Szerintem csak egy módja van a sikernek: ha valaki egyedül indul neki, és valami gyanútlan helyzetben hozzáférkőzhet a rablóhoz. Talán a saját emberei közül valamelyik bitang, a kitűzött jutalomért... - Egy mozdulatot tett a tenyerével a torka irányában, amivel jelezte, hogy mit kellene annak a bitangnak Szinzával csinálni. Rawson őrnagy az angol titkosszolgálat egyik legértékesebb embere volt. Az angolok most is bíztak benne, hogy elbánik Szinzával. És Rawson meg is találta a célravezető eszközt. Pásztorokat bérelt fel, papokat vesztegetett meg, hogy így „magánúton” jusson Szinza fejéhez. Saját eszközével közelítette meg. Korrupcióval, árulókkal húzta egyre szűkebbre a hurkot körülötte. Meg is mondta őszintén a feletteseinek, hogy az üldöző expedícióban nem nagyon bízik. A bekövetkező katasztrófa őt igazolta.

Sebastian kapitány előrement a bantu négerek földjére portyázni. Megállapodtak Rawsonnal, hogy egy kört írnak le, és a mangbatu erdők kezdetén találkozik a két század. A Tuburi mocsárba már az utászokkal együtt hatolnak be. Maga a bantu föld is kissé mocsaras, de a forró égövi őserdőben nincs süppedékes tőzeglap, inkább a papiruszbozótok és az áttörhetetlen hidrofilis kúszóhálózat jelzi az ingoványt. A tájék, az emberek, az éghajlat, az egész környezet némán, ellenségesen, halálosan fogta körül a kis francia csapatot, amely az egyetlen keskeny ösvényen haladt. Ez itt valamikor Lundaország volt, a leghatalmasabb fejedelemségnek, Muata Javónak birodalma, és Afrika területén sehol sem gyűlölik olyan babonás irtózáttal, olyan fanatikus vérszomjúsággal az európaiat, mint itt, az Ubangi-Sári őserdőben, ahol a bantuk, a nyamnyamok és a törpe pigmeusok, hullamérgekkel preparált nyilaik hegyén, a láthatatlan, gyorsan ölő végzetet tartják készen, minden cserje, minden kórakás mögött. És ezek a bennszülöttek függetlenségüket, viszonylagos biztonságukat Szinzának köszönhatték, ezért minden faluban harcra kész tábort organizáltak.

Lotharon a caffard jelei kezdtek mutatkozni. A caffard a titokzatos, ismeretlen téboly, amely a sivatagban és az őserdőben százával pusztítja a légionistákat. Melankóliával kezdődik, ami napokig, esetleg hetekig tart, azután ámokfutásban tör ki, hogy társai kénytelenek agyonverni a szerencsétlent. Ha sikerül megkötözni a beteget, csak a kínjait hosszabbítják vele, mert agy- vagy tüdővérzésben múlik ki, órákon belül. A gyógyulás egyetlen lehetősége: gyors környezetváltozás, valami, ami az őserdők vagy a sivatag egyhangúságát megtöri. Sokszor éppen egy véres ütközet oldja fel a kezdődő caffardot, szóval, mindegy, hogy mi, csak szűnjön a csend, az egyhangúság, az órák és események azonossága, fojtó melegben, lélektelen gyaloglásban. Lothar sárga halántékain kopolyászerűen mozogtak a csontocskák, nem mosakodott, néha magában motyogott, és a szeme pillanatokig üresen meredt arra, aki szólt hozzá. A terebélyes, dús lombú fák izzadó bőrlevelein, halálos nagy csöndben, láthatatlan fantomok nehezedtek a föld penészszagú páráiból a katonák kedélyére. Ez az izzó, nedves, mozdulatlan levegő, az ismeretlen veszély lidércnyomásos ómenjével rosszabb volt, mint a csontokat kikezdő reuma, vagy a láz, amely kivétel nélkül minden embert borzongatott, és a sok kinin, amitől állandó, láthatatlan kis harangok csilingeltek az agyban.

Valaki kizuhant a sorból. Azután még egy zuhanás. Honnan jöttek a nyilak? Senki sem tudta. Vaktában tűz alá vették a szemközti bozótokat. Igen! Sikerült! Néhány pigmeus iramodott futva lefelé a csapáson. Végre! Végre valami, ami megbontja a bakancsok örökös, egyforma, tipró zaját. Vadul özönlöttek le a dombról, a jól látszó kis néger falu felé. Látszólag elhagyott kunyhók álltak ott. Valószínűleg a kapitány sem volt idegeinek teljes ura. Nem hagyott utóvédet, nem küldött járőrt, rohamot vezényelt a falu ellen. Keskeny ösvényen haladtak eddig, néhol azon is puskaagglyal kellett szétverni a rotangindákat, légyököreket. Kétoldalt a járhatatlan ősréteg vad sűrűje szegélyezte az utat. Csak a pigmeus falunál szélesedett ki gömbölyű tisztássá az ösvény. A kapitánynak tudnia kellett volna, hogy ha ezen a helyen meglepetés éri, egyetlen embere sem menekül élve. Ötven lépésnyire a néger falutól, a látszólag kihalt kunyhók mélyéből, irtózatos tüzet nyitottak. És nem bennszülött nyállal, hanem jó, modern puskákkal, amelyekhez néhány gépfegyver is járult. Az első sortűz nyílt terepen, készületlenül érte a katonákat, úgyhogy egyharmad részük nyomban elhullott. De ez végleg eloszlatta a caffardot, és zűrzavar helyett a legnagyobb rendet és nyugalmat idézte elő. Pillanatok alatt, amennyire a szűk terepen lehetett, fedezéket kerestek. Az escadron vége szép rendben megkezdte a visszavonulást, és a Lebel puskák nem maradtak adósok a válasszal. Meg is úszták volna az egészet a sortűz áldozataival, ha nem következik be a második meglepetés, amellyel betelt a végzetük: az ösvény emelkedésén, ahol lejtettek, két rögtönzött gépfegyver-állás mögül, hátulról is tűz alá vették őket. Be voltak kerítve, a visszavonulás elvágva, és kétoldalt a járhatatlan őserdő, ahová, ha be is tudnak hatolni, a biztos halál vár rájuk. A golyók

jóformán minden talpalatnyi helyét elárasztották a kis ösvénynek. Az egyetlen lehető pozíció néhány kidőlt fatörzs mögött, az ösvény mentén kínálkozott. De meddig? Ha a veszett tüzelés eléggé legyöngítette állományukat, vagy elfogy a portyázásra vitt, kevés muníció, egyszerűen lemészárolják őket. Az utat már most is kék kepik tarkították sűrűn, és csak innen látszott, hány halottat veszítettek percek alatt. A kapitány beszüntette a tüzelést, hogy takarékoskodjanak a munícióval. Régi légionista taktika szerint néhányan, köztük Tadief is, a „colonel”, a golyózáporban halott bajtársaik közé kúsztak, lecsatolták róluk a tölténytáskát, és az állásuk mögé dobták. Most kiderült, hogy a bennszülöttek csak csalétkül szolgáltak. A falu felől megindult Szinza arab és néger hordárjának egy osztaga. Meg lehetett ismerni őket jellegzetes vörös turbánjukról és fehér burnuszukról. Azt hitték, elfogyott a katonák muníciója. Vagy százötven méternyire engedték őket. A kapitány érdeklődve figyelt a messzelátóján, s amikor már elég közel jöttek, hátraszólt: „En joue...Feu!” Tűz! Rohamléptekkel menekültek vissza a banditák, és most már mint dérfoltok, néhány fehér burnusz is ottmaradt a szép zöld adarfűben. A tüzelés egy percre sem szűnt meg mindkét oldalról. A kapitány, aki állandóan kinézett látcsővével, átlőtt fejjel terült el. A káplár felemelte. „Fini” - motyogta a tiszt furcsa mosollyal, és meghalt. A káplár is rábukott, és tarkójából dőlt a vér. Fentről, a hátuk mögött, most már három gépfegyver szólt, és valahol az őserdő fái közül is lőttek rájuk. Mint rangelső, az őrmester volt a parancsnok. A „colonel” nyugodtan belecsavart egy cigarettát hosszú szipkájába, finom, keskeny ujjaival még meg is nyomogatta, hogy jól szeleljen, rágyújtott, és odament az őrmesterhez:

- Mondja, mon sergeant, igazán azt hiszi, hogy szebb halál nincs, mint itt agyonpufogatni magunkat? Non du nom un pétard!... Akkor már inkább essünk el egy szép rohamban. Nem gondolja?

- Mond valamit. Készek vagytok?

Szuronyt szegezve megindultak. A németek átkarolták egymás vállát. Lothar ment középen, és az eszeveszett golyózáporban harsányan énekeltek:

In der Heimat, in der Heimat Gibt's ein wieder, wieder, wieder Wiedersehen...

Egy westfáliai fiú kibukott közülük. Ez nem volt harc. Néhány bátor embert kivégeztek lesből. Illetve, mégsem mindet. Talán harmincan lehettek még, mikor a falu közepéből hirtelen porfelhő csapott fel, dörrenés remegtette meg a földet, és szilánkokra szakadt kunyhók röpködtek a levegőben. Azután még egy és még egy, Rawson őrnagy szaporjei érkeztek meg, és mivel nem tudtak elég gyorsan közeledni, egy vízmosásban megszólaltatták a kis hegyi ágyút. Három lövéssel kidobták a falu védőit állásukból. Az angol gyalogosok hátba kapták a dombon felállított gépfegyver körüli csoportot, ezek szétiramodtak mindenfelé az őserdőben. A légionisták kis csapata hatalmas ordítással rohanta meg a falut, és a szanaszét menekülő rablókat, pigmeusokat öldökölték. Ez már nem volt emberi, nem volt semmi harci jellege. Itt harminc megdühödött, marcona ember ölt, kegyetlen elkeseredésében, halott bajtársai miatt. Ilyen harcokról nem szoktak megemlékezni a légió krónikái.

De Ibrahim ben Szinza ismét láthatatlan maradt!

HATODIK FEJEZET

Szökés

1.

- Most - mondta Rastignac. Thillmann bólintott. A harminc embert Rawson útnak indította a közeli francia helyőrség, Fort Lamy felé. Ez volt az alkalom! Mire összeállítják az elveszettek listáját, mire kiderülhet, hogy őket csata után látták, ami nem jelenti azt, hogy az őserdőben nem pusztulhattak el útközben, vagy sebek miatt, addig olyan egérutat nyernek, amire ritkán van lehetőség.

Másnap ahelyett, hogy észak felé indultak volna a többiekkel, estig jókora utat tettek meg délnek. A támadás színhelyén egyszerűen kifosztották az escadronjuk konyhaszekereit, miután az angol örök nemigen törődtek azzal, hogy mit csinálnak a légionisták saját holmijukkal. A meneküléshez szükséges, elengedhetetlen feltétel ezen a vidéken minden ember számára egy öszvér. Három öszvér volt a légionisták kocsijánál, hármat Rastignac egyszerűen elkötött az angoloktól. Útirány csak egy volt: elérni bármi áron a Szanga folyót, amely a Tuburi mocsarakon túl esik útjukba, ha állandóan dél felé mennek. A Szanga sebes áramlással folyik bele a Kongóba, mintegy kétszáz kilométerre Brazzaville felett. A Szangán egyszerűen leúsztatnak, csónakon vagy tutajjal a Kongóig, és a Kongón egy nap alatt Brazzaville-ben vannak, ahol azután meg sem állnak: egyenesen Matadiig sodortatják magukat, és a belga Kongón biztonságban vannak. Az út legnehezebb szakasza az első volt: eljutni a mocsáron és az őserdőn keresztül, egy körülbelül kétszáz kilométeres útszakaszon, a Szangához. Viszont aránylag ritka kedvező alkalom volt ahhoz képest, hogy egyébként a Szaharából vagy Észak-Afrika rendőri és katonai hálózatán keresztül szokták a szökés lehetetlen módját megkísérelni. Ha barátságtalan bennszülöttek vagy Szinza emberei kezébe kerülnek, akkor még különlegesen csúnya véget is érhetnek.

2.

Egyikük sem mondta ki, de valamennyien tudták már a szörnyűséges valót: eltévedtek. Az ösvény valahol véget ért, és az elefántcsapás, amit a katonai térkép jelzett, csak nem tűnt fel sehol. Olyan helyeken jártak, ahol ember talán még sohasem fordult meg. Egy egész szakasz utász munkáját végezték el, hogy öszvért és málhát ne kelljen elhagyniok az őserdőben. Rohamkéssel, puskaaggal törtek utat a szívós őszbozóiban, karvastagságú légyökökerekén át, és az őserdő örökös árnya dacára, elviselhetetlen volt a hőség. Több lábnyi mélységű növényi és állati maradványokból képződött guano ontotta magából dúsán a bomlásból megújuló életet, természetek, élősdiek és csúszómászók tömegét. Lihegve, némán, méterenként küzdöttek előre magukat anélkül, hogy csak sejtették is volna az irányt. Levegő után kapkodtak, ruhájukat letépte, testüket összevérezte a töméntelen háncs és túske, minden lépésnél száz karom húzta vissza őket, mintha egy roppant polippal viaskodnának. Lotharral alig volt bajuk. A csendes örület tünetei mutatkoztak rajta. Néha összevissza fecsegett, kacagott, ősz tincsei csapzottan lógtak a homlokára, és érzéketlenül ment. Annál több vesződés volt az öszvérekkel, pedig ezekre vigyázni kellett, mert akármelyik állat kidőlése egy ember menthetetlen veszét is jelentette. Innen gyalog senki nem juthatott el élelmiszer- és ivóvízkészletével együtt a Szanga folyóig. Hihetetlenül szenvedtek a piócáktól. Lábszárvédőjük alatt undok nyüzsgést éreztek, a

cipőfűző közeiből fityegtek ki imbolyogva a duzzadt, sötét testek. Ehhez még hozzájárult, hogy Lothar semmit sem segített, a gyöngye, puha Hoffer pedig alig valamit. Délután megeredt az eső, de a meleg egy fokkal sem csökkent, és a zuhogó langyos víz alacsonyabbra verte a párákat, amelyek így még sűrűbbek és nehezebbek, mert megtelnek a humusz fojtó szagával. Az óriási páfrányok és vastag, hatalmas kininlevelek mint élő esőcsatornák öntötték rájuk a vizet. A süvöltő orkánban liánok és légygökök csapkodtak, elszabadult gépszíj módra. Iránytű és térkép segítségével igyekeztek meghatározni helyzetüket, mert csak arra vigyáztak, hogy lehetőleg délnyugati irányban haladjanak. Estére elértek egy elefántcsapást, de hogy ez a keresett út lenne, azt csak nagy optimizmussal hitték volna. És egyszer csak, valami csodával határos módon, hirtelen kibukkantak a vadonból. Minden átmenet nélkül megszűnt a rengeteg, és ott álltak egy dombháton. Parkszerűen elszórt bozótok, ritkás paratölgyek és kaktuszok fedték a vidéket. A kandelaberszerű majomkenyérfa egy sűrűbb csoportja körül végre megpihentek, kicsapták az öszvéreket legelni, és újra a térkép fölé görnyedtek, halálos kimerültséggel. Valamennyien ingerlékenyek voltak, nőies hisztériában vonaglott az idegrendszerük. Horn egyszer csak leült, és elkezdett levelet írni Lysnek. Hoffer ezen kacagott, amit a diák kikért magának, és a szóváltás hevében már-már revolvert rántott. Ettől Lothar váratlanul sírógörcs lepte meg. Rastignac káromkodott.

- Még itt is firkálsz, mint valami hülye? Te alattomos kölyök!

- Csak gyere, ha belém akarsz kötni! - kiáltotta Horn. - Még tartozom neked a bemutatkozásodért.

Thillmann közbevetette magát, de nem sok jóindulattal Horn iránt, inkább a maradék józanságának engedelmességgel.

- Ha kitör rajtatok a caffard, valamennyien itt pusztulunk. Menjünk tovább, arra a tisztásra, onnan többet látunk. Lehet, hogy már közel vagyunk a célhoz - bízta őket Tyckler.

Most már ráülhettek az öszvérekre, ami kissé visszaadta az erejüket. A tisztás után szelíd lejtő következett, amely hágóvá szűkült, és bozótos sztyeppben folytatódott. Az egész vidék úgy lejtett, mintha távolabb folyó völgyét képezné. Jobbra, beláthatatlan messzeségben, hatalmas erdőség terült el, csupa faóriás, de valahogy nem olyan sűrű és bozótos, mint a dzsungel. Thillmann meglepetten kiáltott fel. Azután hosszan nézett a messzelátóján, majd ámulatosan suttopta:

- Mahagóni... Istenemre, mahagóni!... - A többiek kissé értetlenül nézték a favágót. - Olyan kincs van itt előttünk, olyan mérhetetlen vagyon, amilyenről fogalmatok sincs!

Társai mérsékelt lelkesedéssel vették tudomásul ezt a kétes értékű szerencsét. Egy jó gázlót, rendes utat nagyobb örömmel fogadtak volna, de Thillmann mintegy szuggeráltan meredt a beláthatatlanba húzódó erdőségre.

- Sok pénz kell hozzá... Nagyon sok pénz. Szép csatornát vágni innen a legközelebbi mellékfolyóig, ahonnan leúszna a fa Kongóhoz, és ott arannyá válna. Az erdő ontaná a milliókat...

A legdrágább, téglavörös, fényes, puha Toona Serrata és a sok óriási Yarah, amilyent eddig csak Ausztráliában leltek, mozdulatlanul meredt rájuk a hegynek húzódó erdőség felől.

Hajnalra elérték a Tuburi mocsarat. Innen még pontosan százharminc kilométernyi útjuk volt a folyóig.

HETEDIK FEJEZET

Dráma a dzsungelben

A televényes föld alacsonyra vert párájának fojtó, füstszerű nyújtódzásában folytatták útjukat. Piros virágú oleanderek, őskaktuszok, kávécserejk és dús mimózasövények pompáztak a szívós, zöld iszapban. De mindenütt síri magányosság, halálos csend. Ez az őserdő mocsara. A levegő és a víz mérgezett. Fojtó, kék ködön keresztül, ibolyaszínűen borong a nap, és roppant hevétől izzik, forr az olajosnak tetsző sárréteg. Állat nem jár ide inni, madarat nem látni. Csak nagy, fekete vízikígyók siklottak néha, és a bambukfák bolyos, keménypapírszerű levelei furcsa zörejjel mozdultak meg az áthaladó kis karaván felett. Élelmiszerkészletük fogytán. Akárhogyan is osszák be: hat ember számára kevés. Az öszvéreket is kíméletesen kellett használni, ami meghosszabbította az utat. Órákig nem szóltak semmit, és ha mégis beszéltek, csak rövid, ingerült szavakat váltottak. Ehető vad errefelé nincs, és hiába is lenne, mert puskát, töltényt, mint felesleges terhet, régen eldobtak. Pedig a legelső bennszülött faluban sok ételmet és pénzt kaphattak volna érte. A mocsár egyre puhább és süppedékesebb lett alattuk. Több méter magas, sziklás ösvényen vezetett tovább az út. Itt történt a katasztrófa. Az egyik öszvér hirtelen megbotlott valami kőben, és rövid, halálos, sikoltó nyerítés után, másodpercek alatt eltűnt a hínárban.

Dermedten álltak meg. Thillmannban volt annyi lélekjelenlét, hogy a másik rémült öszvért megragadja a zablájánál. Nem mertek egymásra nézni. Valamennyien lebámultak a gyűrűző iszapra, mintha csodát várnának a halálos mélységtől, hogy esetleg visszaadja az öszvért. Azután kisimultak a gyűrűk. Percekig álltak így. Rastignac váratlanul egész nyugodtan szólalt meg:

- Itt most már lefelé vezet az út. Elsősorban menjünk a sziklákról sík helyre.

Csüggedten haladtak vagy félórát, míg újra leértek a mocsár járható folytatására. - Megállni! - parancsolta Rastignac. Mindnyájan érezték, hogy most valami ijesztő fog történni. - Idehallgassatok! Csak öt embernek van öszvére, és hatan vagyunk. Ha egyikünk itt marad, akkor talán az élelmiszer is elég lesz a többinek. Sorsot fogunk húzni. Aki vesz, az megpróbál innen visszajutni Fort Lamybe, vagy végez magával. Tudtok más megoldást?

- Nem - mondta Thillmann. Mikor az öszvér leesett, magával rántott egy embert is a mélybe. Hoffer nem szólt semmit, de a félelemtől szinte elájult. Tyckler egykedvűen húzta meg az egyik öszvér hasa alatt a szíjat. Lothar egy lapos kövön ült, és valamit rajzolt a sárba, hallotta, amit beszéltek, de jóformán meg sem értette. Horn nyugodt volt, tudta: ennek így kell lenni. Felírták mind a hat nevet egy papírra, betették a kepebe, aztán odavitték a távolabb ülő Lotharhoz, hogy ő döntse el a sorshúzást. A saját nevét húzta ki a kalapból. Csend volt. A tanár felállt, és révetegen ment néhány lépést. Ujjaival párszor végigszaladt kócos hajfűrtjei között. Horn elfordult. Iszonyatos volt az egész, mint valami rossz álom. Felébredni! Felébredni! Hoffer, aki szinte beleőrült a másodpercekbe, amíg a tanár kihúzta a cédulát, az egyik öszvér mellett állt, görcsösen magához ölelte az állat fejét, közben sírt. Thillmann, Rastignac és Tyckler a földet nézték. Lothar a mellette álló öszvérről levett egy ásót. Megemelte, nézegette, azután összeszorított szájjal odament a háttal álló Holmhoz, és fejbe ütötte. Ha lett volna némi ereje, megöli a fiút, de a gyöngye ütés csak a bőrt szakította fel. Horn megfordult. Rajta is úrrá lett a caffard. Nem itt a mocsárban! Nem maradni itt egyedül! Belevágott a tanár arcába, hogy az hanyatt zuhant, azután felragadott egy követ, és nekiugrott.

A következő pillanatban Lothar bizonyára szétlapult fejjel maradt volna ott, de Rastignac, akinél a caffard Horn elleni régi gyűlöletét és a tanár iránti szeretetét két egyforma értékű szenvedéllyé fokozta, gáncsot vetett, hogy a diák felbukott a kővel együtt. Hoffer tébolya az igazság felé hajolt, és közbe akarta vetni magát.

- Mit akar attól a fiútól? Miért őt bántják?! - de mielőtt elérhette volna a küzdőket, Thillmann visszalódította az öszvérhez:

- Lapulj, vagy megdöglessz!

Horn sem volt már a gyenge újonc, ezt Rastignac az első ökölcsapás után érezte. Foggal, körömmel, ököllel, hörögve és marcangolva verekedtek. Végkimerültségük kiegyenlítette a Rastignac javára előnyösebb erőviszonyt, és a szívós kis német átkapta a gorilla nyakát, derekával lökött egyet rajta, miközben a könyökhajlásába préselt fejet lerántotta; Rastignac, a testének hossz tengelye körül megfordulva, háromlépésnyire repült, és mikor fel akart állni, olyan rúgás érte orrán, száján, hogy ájultan fekvé maradt. A német fiú eltorzult arccal, lihegve nézett körül. Rastignac nem mozdult. Most hátulról, mikor már a küzdelem után mint győztes állt ott, ugyanazzal a kővel, amit ő ejtett el, tébolyult sikollyal Lothar csapta fejbe. A kő súlya kevés erővel is szörnyű ütésre volt képes. Horn nem rogyott le. Vértől fejjel ugyan, de elkapta Lothar nyakát. Most a biztos helyzeteket kedvelő, alattomos Thillmann ökle csapott le rá, és miközben elvakultan tántorgott, a favágó nyugodtan még kétszer föbe sújtotta. Csak most zuhant le Horn eszméletlenül. Ugyanekkor Rastignac feltápászkodott. Szótlanul nézték egymást Thillmann-nal. Azután a favágó elismerően bólogatott:

- Ez a fiú vitte volna valamire.

Rastignac szétzúzott arcát tapogatta, és odanézett a cafatokra tépett ruhájú, mozdulatlan Hornra, akinek csendesen szivárgott a vér a fejéből.

- Gyerünk - mondta.

NYOLCADIK FEJEZET

Élőhalottak

1.

Az élőhalottak azt a keskeny nyomtávú vágányt építették, amely az egykori Német Kamerun francia protektorátus alá került részeit a régi Francia Kongóval kötötte össze. Ennek a kis ipari vágánynak a felépítése a következő munkákat igényelte: elsősorban a legkönnyebb és legkellémesebb munkát, a kőtörést, azután a sok emberáldozatot kívánó őserdőirtást, a majdnem lehetetlen erőfeszítést igénylő terracementek építését. Itt volt a világ leggyilkosabb klímája. Évente harminc-negyven milliméter eső esett, és a meleg sohasem szállt le negyven fok alá, de gyakran emelkedett ötven fölé. A munkásverbuválást Afrikának erre a részére tiltotta a törvény. Hogy mégis hogy készültek itt vasutak, töltések, műutak és erőművek? Van rá elegendő munkaerő, és miután a halálozás rendkívül nagy, elegendő utánpótlás is. Egyszer csak kiderül sok bennszülött faluról, hogy lakói évek óta nem fizetnek adót. Hogy ezek az emberek nem tudják, mi az az adó, sohasem látnak pénzt, kukoricalisztból és apró vadakból táplálkoznak? Ez igazán nem mentség. Adóhátralékukat ledolgozzák a Victoria-Brazzaville vasút építésénél. Azután ott vannak a bűnöző légionisták. Ezek a kötelességmulasztók. Akik nem tudnak ügyelni a sivatagban felszerelési tárgyaikra, leisszák magukat, és elmaradnak a csapattól, békés polgárokat pofoznak fel. A Compagnie Discipline büntetőosztágaihoz beosztott légionisták zefireknek hívják. És van egy közmondás, amely szerint ha sok a munka, sok a zefir, ha kevés a munka és több a harc, akkor kevesebb a zefir. Szóval, a szociális és a stratégiai körülményektől függ, hogy a légionisták többsége verejtékezve vagy vérezve pusztul-e el. Hogy hogyan csinálják a katonából a zefirt? A tisztek és az altisztek tudják ezt a titkot. Olyan könnyű a légionistát szabálytalanságon érni, amely ismétlődés esetén az óráni haditörvényszék elé juttatja. Ha azután a zefirekhez kerül, akkor vége. Élőhalott. Bennszülöttekkel összezsúfolva, férges, piszkos barakkokban, testet-lelket rothasztó éghajlatban, bikacsökkel ellátott örök felügyelete mellett, napról napra veri a követ, gyúrja a vályogot, hordja a sziklát, és a legkisebb vétségért olyan büntetést kap, hogy másnap nem tudja állati munkáját tökéletesen végezni, ezért újabb büntetés jár, amitől súlyos gyengeség lép fel. Mennél nagyobb a büntetés, annál rosszabb a munka, és mennél rosszabb a munka, annál szigorúbb az újabb büntetés, míg az utolsó energiafoszlányocska is kiremeg a testéből, és egy kőrakás tövében vagy bikacsök alatt véget érnek a szenvedések. Kórház, orvosi ápolás itt nincs. Dolgozni és megdöglenni; ez a biztos sors. Álomkór, malária, vérhas, tífusz, mérges kígyók, caffard, naponta szedik áldozataikat. Még a felügyelők és az altisztek is büntetésből kerülnek ide, és csak úgy maradhatnak itt, ha érzéketlen vadállatokká válnak. Szemükben az alkohol és a dizentéria sárgás, piszkos homályával járnak a nyüzsgő roncsok között. Idegtépő, egyhangú szolgálatukat csak az emberkínzás, a végletekig sanyargatott áldozatok szenvedése teszi változatossá. Kőhalmokon zörögnek a kalapácsok, recsegő indákat csapkodnak a balták, csikorgó tengelyeken szállítják a homokot. Délben egy marék rossz főzelék, másfél liter víz és esetleg egy darabka rossz szagú hal. Közben elkészül a hatalmas szakasz Libreville-ig, ahol az Ogovén keresztül vashidat kell verni a vonal számára, és itt már a krokodilok is szedik áldozataikat. Két év alatt a teljes létszám kétszer cserélődött fel anélkül, hogy egyetlen ember is felmentést kapott volna büntetése alól. A halál adott felmentést valamennyinek.

„Horn csata közben ellenség előtti állásból dezertált, felszerelését elhagyta, és kétszázötven kilométernyire Fort Lamytól, a negyedik felderítő escadron a Tuburi mocsarakban foglyul ejtette. A hadbíróóság bűnösnek mondotta ki... és három év travaux-ra ítélte. Büntetését a Victoria-Brazzaville vasút Compagnie Discipline-jénél kell kitöltenie.”

... És Horn, Libreville felett, a 110 km-nél belépett az élőhalottak sorába.

2.

„Nem akarok meghalni! Nem akarok meghalni!” - ezt ismételte magában. Szétrombolt idegrendszerrel, félőrülten került ismét vissza. Elhatározta, hogy ki fog szabadulni az élőhalottak közül. Igen, neki innen meg kell menekülnie, és azután felkeresni őket. Akik leütötték a mocsárban, elbántak vele, mint egy veszett kutyával. A caffard még ott égett a testében, ott világított tébolyult fénnel a szemében. Mint a mézárosok! Körülfogták és letaglózták őt! Őt, aki megosztotta velük a vagyont! Aki hordta Lothar puskáját a sivatagon át! Nagyon fog itt vigyázni magára. Valami szisztémát eszel majd ki, ápolja a testét, takarékoskodik az erejével, vigyáz, hogy ne kerüljön büntetés alá. Igen! Igen! Kiszabadul innen, és azután sorra felkeresi őket. Lotharnak bemászik éjjel az ablakán, és megfojtja, Rastignacot bunkóval veri agyon. És a többit is... Olyan rögtöni teljesülést kívánó, irtózatosszerű bosszúszomj kínozza, hogy szinte behalt. Horn, a diák, az ember, az idealista ott maradt a mocsárban fekve. Aki most ide, az élet mélységes fenekére visszazuhan, annak a szívében már nem volt érzés, az agyában nem volt emberi gondolat, csak a bosszú fogalmát tartotta meg mindabból, amit húszéves koráig megismert. Útközben még kicsempészett egy levelet az egyik öre, hajdani bajtársa. Megígérte, hogy postára adja. Nem a nőnek szólt. Lys Rouge iránti szenvedélye is elmúlt, mint minden érzés, ami nemes volt benne. Lothar nővérenek címére írt, ahol a tanár kisleánya nevelődött. Dupla borítékba tette a levelet, és azt írta fölé: „Kérem juttassák el sürgősen Lothar tanár kezéhez.” A levélben ez állt: „Nem haltam meg! Ki fogok szabadulni innen, és kegyetlen bosszút állok. Elsősorban magát ölöm meg, irgalmatlanul és hidegvérrel. Ebben biztos lehet. Horn.”

3.

A hídépítőknél dolgozott. A legnagyobb megfontolással osztotta be minden mozdulatát, és került a legcsekélyebb szabálytalanságot is. Ha lesújtott rá a bikacsök, serényen igyekezett eleget tenni kínzójának. Éjjel szuggesztív erővel kényszerítette magát, hogy megszokja a férgek csípését. Azután nyolcadmagával a hegyoldalba került, külön kis kalyibába. Követ fejtettek. Itt csak este, a végzett teljesítmény után ellenőrizték munkájukat, és egy benmszülött hordta fel a táplálékot. Az egyik közülük meghalt kígyómarástól.

- Idehallgassatok! - mondta fegyencársainak Horn. - Tüntessétek el a tetemet, és amíg nem fedezik fel, hogy hiányzik, elvégezzük az ő munkáját is, és egy adaggal többet eszünk naponta.

Két nap múlva megint meghalt egy. Tetemét a magas sziklaplatóról a rohanó Ogovéba dobták. Most már egész kielégítő mennyiségű ételmük és italuk volt. Horn minden reggel egy hatalmas sziklakolonchoz ment, amelyet megemelt. Miután három halott ételmével javult fel a kosztjuk, két hét múlva derékig emelte a mázsás sziklát. Mikor inspekció jött, egyszerűen azt jelentették, hogy délben még mind a három munkás velük dolgozott. És akármilyen posztra került, meghonosította ezt a rendszert: halottat csak akkor jelenteni, ha felfedezik az eltűnését. Addig naponta megosztani a tápláléktöbbletet. A bosszú caffardja leleményessé és rendszeressé tette. Nemcsak jobb kézzel verte a kavicsokat, amelyek verejtéktől és feltört tenyerek véréből voltak

nedvesek, hanem bal kézzel is, hogy egyenletesen izmosodjék. Nem nézte, mit eszik, csak minden lehető módon táplálékot szerzett, mert tudta, hogy ez itt az egyetlen lehetőség ahhoz, hogy megmenekülhessen. Nem dohányzott, nem ivott bort, a néhanapján kijáró kapadohányt és vasárnapi vörösboradagját becserélte kenyérre, gyümölcsre. Stréber lett és hízelkedő, alattomos és képmutató.

Egy év múlva, mikor a legtöbb vele egy időben érkezett fegyenc múmiaszerűen lefogyott, vagy nyomorultul elpusztult, Horn öt kilóval lett nehezebb, és a hatalmas sziklakoloncot már majdnem vállmagasságig emelte. Rendszeresen tüntette el közeléből halott bajtársait, elvégezte a szerencsétlenül járt munkáját, és megette a napi adagját. Egy délelőtt feltörte a depót, ügyesen behatolt, gyógyszereket lopott, és elásta, hogy legyen elegendő kininje, mert a büntetőtáborban gyalázatos volt minden egészségügyi intézkedés. Reggel és este légzési gyakorlatokat tartott, és éjszaka, álmában újra meg újra megölte valamelyiket az öt közül. Midőn a nedves évszakban a rengeteg esőtől az irtózatossághoz pállottan gőzölgött a föld, és lázas, bélhurutos árnyalakok lézengtek körülötte, Horn egy reggel a hatalmas sziklakoloncot a feje fölé emelte, és úgy tolt ki a magasba, hogy két könyöke egy vonalba került a vállával.

4.

Egy év múlt el.

Talán az őrmesternek feltűnt, hogy valaki egyre erősödik, míg a többiek elhalnak, lehet, hogy véletlen volt: Hornt beosztották a mocsárlecsapoláshoz. Itt nem segített lelemény. Millió és millió szűnyog között, térdig iszapban, csöveket lerakni; egyértelmű volt a halálos ítélettel. Másnap kellett indulni. Éjszaka volt. Horn agya lázasan dolgozott. Megszökni... Lehetetlen. Beteget jelentsen? Kikötik. Beteg itt nincs, csak munkás vagy halott. Ez volt az első éjszaka, amikor nem aludt, amikor nem kényszerítette magát, hogy pihenjen. Őrszolgálaton volt. Kétségbeesetten töprengett. Öncsonkítás... Váratlanul, maga sem tudta, hogyan, eszébe jutott a Vörös Liliom. Hónapok óta ez volt az első éjszakája, amikor néhány emberi gondolat is feltámadt benne megint. Vajon mi lehet Lys Rouge-zsal? A fénykép most is ott volt a zsebében. Sohasem nézte meg ezt az alapjában véve utálatos felvételt. Pedig Lys Rouge azt mondta, hogy ha egyszer igazán kilátástalan helyzetbe kerül, nézze meg a képet. A gonosz Ghut hatalma ettől megtörik. Egész valójával már régen ennek a gonosz szellemnek a hatalmában volt. Ahogy vizsgálta belülről önmagát, most egész határozottan konstatálta, hogy nem ember már, hanem démon, legalábbis könyörtelen démonok tartják megszállva, és ez a szívós egészsége tulajdonképpen lelki betegség. És, mintegy visszakíváncozva eltemetett régi énjéhez, kivette zsebéből a Vörös Liliom fényképét, kibontotta a papírból, amelyet még Marakeschben csukott össze az emlék felett, és nézte.

Nézte...

Azután előrenyújtotta a nyakát, kimeredt a szeme és úgy nézett. Izgalmában elfulladt a lélegzete... Igen! Lys Rouge fényképe segített rajta!

Egy hónap múlva a kormányzó büntetésének hátralevő idejét kegyelem útján elengedte, és beosztotta újra az ezredéhez, rendes katonai szolgálatra.

KILENCEDIK FEJEZET

Helyőrség a Kongónál

1.

Az oráni katonai bíróság hitetlenkedve csóválta fejét, mikor a Compagnie Discipline parancsnoka jelentette, hogy egy büntetés alatt álló közlegény vállalja a másfél év előtt kiderítetlenül maradt emlékezetes gyilkosság megoldását, a kormányzósági palotában megölt tisztet illetően. Megjegyzés: a közlegény e bejelentés előtt igen rossz szolgálati beosztást kapott, ezért ő maga, Lorion százados nem sok hitelt ad szavainak. A legényt mindenesetre őrizetben tartja, felsőbb utasításig, és ha misztifikált, úgy intézkedni fog szigorú büntetése iránt.

Az elnök minden lelkesedés nélkül mutatta meg a titkosszolgálat ezredesének a különös jelentést:

- Ezek a fickók sokszor azért, hogy néhány napra elkerüljenek a munkahelyükről, a kötelet is megkockáztatják.

- Én sem fűzök különösebb reményt a dologhoz. Valami igazi légionistaötlet rejtőzik mögötte - mondta az ezredes -, a fickót mindenesetre hozassa ide, Oránba, de vasra verve, mert lehet, hogy jó szökési alkalomban bízik útközben. Az ottani kihallgatását ebben a kényes katonai ügyben semmi esetre sem lehet foganatosítani. Az ördög nem alszik, és ezek a légionisták már csináltak meglepetéseket.

...Horn ott állt az oráni katonai ügyészség egyik termében, az ezredes előtt.

- Nos? Mit tudsz? És honnan tudod? Vigyázz ember, mert nagyon esztelen tréfába fogtál, ha bolondot járatsz velünk. Akarsz leülni?

- Nem vagyok fáradt, mon colonel. Amit tudok, ahhoz nem értesülés útján jutottam. Kezembe akadt ez a régi újságfoslány, amelyben le van írva a bűntény, és azt ígérik, hogy aki felvilágosítást ad a kiviteléről, az, ha büntetés alatt áll, kegyelemben részesül. Mon colonel! Engem aznap a mocsarakhoz küldtek dolgozni. Én reggelig töprengtem, és megoldottam a gyilkosság rejtélyét.

Az ezredes felemelkedett, és haragtól villogó szemmel nézett rá.

- Szóval mégis! - kiáltotta. - Mégis egy átkozott tréfa, és kísérlet a kötelesség alól való kibújásra!

- Hallgasson meg, mon colonel! Ezt ön megteheti akkor is, ha csaló vagyok! Egy perc ez esetben sem számít!

Az ezredest meglepte a nyugodt, határozott hang. Visszaült, és néhány másodpercig figyelmesen nézte az előtte álló, feketére sült, elszánt, csontos embert. Cigaretára gyújtott.

- Szóval, te azt hiszed, hogy amit egy ország rendőrsége, minden szakértője, a hadvezetőség és a titkosszolgálat együtt nem tudtak kideríteni hónapokon keresztül, azt te, fickó, megfejtetted?

- Azt hiszem, mon colonel.

Az ezredes uralkodott magán.

- Beszélj.

- Muhat két gyermekével, az egyik tizenkettő és fél, a másik kilencéves, a gyilkosság előtt két nappal szökött meg a védőőrizetből. Így áll ebben az újságban. A helyőrségnek csak egyetlen kis ablaka volt, az is ráccsal ellátva, még a legsoványabb ember sem fért be rajta. A tisztet a szűrés hátulról érte, a veséjénél. Ezt összegeztem. Mit gondol, mon colonel, ha valaki hátulról gyilkol, az miért vesén szúrja az áldozatát ahelyett, hogy egyszerűen a szívébe döfné?

- Nem értek a gyilkoláshoz.

- Én engedelmével, igen. Küldjön ki egy embert, mon colonel, és lehet hogy még most is megtalálják a kis szellőztetőablak külső kilincsén azt a vékony, de erős kötelet, amelyet a tett elkövetése után egyszerűen leszakítottak. De valószínűleg a csomója és egy kis darabkája ott maradt rajta. Ha ezt a kötelet megtalálja az emberük, akkor intézkedjen, mon colonel, hogy a szemközi mecset imámját, mint tettestársat, nyomban letartóztassák.

Az ezredes egy papírvágókéssel döfkölte az előtte fekvő mappát. Gondolkodott. Azután csengetett.

Az altiszt jött be.

- Vegyék le a bilincset erről az emberről. Egy katonai őrzőmenjen ki a Suradja mecsethez, mindenkit, aki ott tartózkodik, vegyenek őrizetbe. - Azután a csuklóit dörzsölő, megszabadult Hornhoz fordult. - Te velem jössz. Vagy kívánsz előbb még valamit?

- Egy cigarettát, mon colonel.

...Az ablak külső kilincsén megtalálták azt a csomóra kötött, vékony kötelet. Az ablak alsó sarkában egy egész kis darabot gyémánttal kivágtak.

- Itt kívülről bedugtak egy drótot, amely horogban végződött, felnyúltak vele a kilincsig, és lehúzták úgy, hogy az ablak kinyílt - magyarázta Horn. - Felnőtt nem fért volna be az ablakon, de egy sovány tizenkét éves gyerek igen. A szemközi mecsetből vékony kötéllel hurkot dobtak a kilincsre és megerősítették a túlsó oldalon is. Egy gyerek itt este nagyon könnyen átjuthatott észrevétlenül húsz-harminc gyors fogással. Azután kivágta az üveg sarkából ezt a szilánkot, és dróttal felnyitotta belülről az ablakot. Muhat kisfia valószínűleg elég sovány volt ahhoz, hogy beférjen az ablak közepébe vert egyetlen rács és a fal között. Azután elbújt. És természetes, hogy dereka táján szúrta le a tisztet, mert egy kisfiú, ha magasabbra emeli a kezét, nem tud erőt kifejteni. Így is hihetetlenül erős gyerekek kellett lennie, akit sokáig készítettek elő erre a bűncselekményre. A gyilkosság után egyszerűen elzárta belülről az ajtót, újra kimászott az ablakon, azt kívülről becsukta, visszakapaszkodott a kötél a mecset tornyába, a kötelet megrántották, hogy elszakadt, de a bogot nem tudták eltávolítani az ablak kilincseről, viszont a vizsgálat figyelmét kikerülte.

A tiszték csendben álltak körülötte. Az ezredes szólalt meg először:

- És erre mind magadtól jöttél rá? Hogyan?

- Hónapokkal ezelőtt egy táncosnő fényképét csomagoltam be ebbe az újságba. Azon az éjjelen, mikor tudtam, hogy másnap a mocsarakba kell mennem, elővettem a fényképet, és közben megpillantottam ezt a hírt.

- Megmutatta az újság oldalt, amelyben a Vörös Liliom fényképe volt.

A tiszték nem mertek egymás szemébe nézni. Ők vezették a vizsgálatot és a rendőrség politikai osztályának a főnöke, aki szintén jelen volt, de jobban szeretett volna másutt lenni. Az ezredes, a társaság iránti malíciából, megkérdezte Hornt, hogy hány éves.

- Húsz leszek, mon colonel.
- Hol voltál, mikor a gyilkosságot elkövették?
- Bel Abbesben feküdtem az ezredemmel.

...Horn csak azt hallgatta el, hogy őt is érte derékmagasságban egy szúrás attól a szokatlanul erős gyerekkéztől, és azon az éjszakán, midőn kicsomagolta a fényképet, és megpillantotta a kormányzóság hirdetését, valahol a sötétben hirtelen felvillant előtte a Di Djemma el Mansur föld alatti folyosójában a feltűnően sovány gyerek gyűlölköző szeme, az öngyújtó lobbanásnyi fényénél.

Két hét múlva visszahelyezték az ezredéhez, hogy további szolgálati idejét letöltse. Hátralevő büntetését kegyelem útján elengedték.

2.

Először bel Abbesbe került, és két hétig élvezte népszerűségét, amit egy szemfüles újságírónak köszönhetett. Valami kiszivárgott a történelemből, és az ezredesnek nem volt kedve hozzá, hogy letagadja az igazságot. Különösen, miután az elfogott pap töredelmes vallomása egyezett Horn megfajtásával. Különben is minden alkalmat megragadtak, hogy a légió legfőbb ügynökségét: a romantikus reklámot, működésbe hozzák. Tízezer szörnyű névtelen hullá csak egyszerű statisztikai adatként lett kezelve, de egy hőstett, valamelyik feljebbvaló nagylelkű gesztusa, egy jól sikerült humoros katonacsíny, amit megbocsátottak, egy közlegény ritka karrierje olyan ügyesen került előre, hogy a légió legendás hírének mágnesese tömegeket csaljon lépre. Ezért nem sajnálták a fiatal Horntól sem a dicsőséget. Az már nem került újságba, hogy bel Abbedsből elindították az újraszervezett escadronjához, amit a megmaradt harminc emberből egészítettek ki, és Fort Lamyba egyéves helyőrségi szolgálatra osztották be. Szóval, a legendás hős a legelhagyatottabb, legcivilizálatlanabb Kongóhoz került. És mintha a régi történet játszódna le újra útközben, a Bar el Ghazal völgyében, az escadron egyesült Rawson őrnagy szaporjeivel, hogy üldözzék Szinzát, akinek képe még mindig ott függött egyes feltűnő pálmák törzsén.

...Horn őrségben állt. A völgy hús csendjében néha távoli vadállatok hörgése hallatszott, és álmukból felriadt kakaduk felelgettek rá vissza rikoltozva. Az alang-alang fű kesernyés illata nehezedett a levegőre, és a pálmák széles sötét levelei olykor összezördültek a tovalopódzó majmok fűrge árnyai mögött. Egyszer csak észrevette, hogy Rawson őrnagy áll mellette. Nem is hallotta, ahogy jött, csak feltűnt, mintha a földből nőtt volna ki. Cigarettazott.

- Maga az a bizonyos Horn, aki egy éjszaka alatt megoldotta az oráni gyilkosság rejtélyét. - Nem kérdezte, állította.

- Si, mon commandant.

- Magáról sok érdekest hallottam. - Cigarettazott. - Német, persze... Hány iskolája van?

- A gimnáziumi érettségim elbuktam, mon commandant. Ezért álltam be a légióba.

Az őrnagy megkínálta egy cigarettával.

- Őrségben vagyok, mon commandant.

- Rágyújthat. A felelősségemre. Kétféle katona van, az egyik, amelyik a fegyelmezettsége révén ér el valamit, a másik, aki az esze miatt. Az utóbbiak nálam elkövethetnek kisebb szolgálati vétségeket. - A saját cigarettájáról adott tüzet. Ősz, okos arcú kis emberke volt az őrnagy. -

Szóval, a szülői pofonok keménysége elől menekült ide. Hát ez piramidális. Azt hiszem, Afrika nem is olyan rossz hely magának. Angol szolgálatban még többre is vihetné - tette hozzá kissé jelentős hangsúllyal. Azután rátette a fiatalember vállára a kezét, és a szemébe nézett. - Mit tenne maga például, ha megbíznák ezzel a rablőüldözéssel?

- Semmi esetre sem üldözném így, ahogy mi: dobszóval.

- Ugye?! - mondta diadalmasan Rawson. - Gratulálok, fiam. Isten áldja meg - és továbbment. Finom léptei alatt megreccsent a száraz gally, azután eltűnt.

3.

Fort Lamy helyőrsége az őserdő belsejében, egy kis erődítésben volt; a malária, az álomkór, az izzó trópusi fűfészékének közepén. Heteken keresztül soha semmi sem történt, ami megzavarta volna az egyhangúságot, az alkonyatkor lezuhanó trópusi zivatart, a fülledt mosogatórongyszagú nappalok párás forróságát, a komor, mozdulatlan, dús fakoronák tömegét, vadállatok éjszakai koncertjét, madarak kajdácslását, az afrikai garnizonélet idegsorvasztó, fulladt tespedését. Boldogan lesték azt a kis motorzúgást, amivel minden hat hétben egyszer leereszkedett az erőd mögötti irtványra a postarepülőgép, hogy sietve tovább szálljon erről az elhagyott vidékről. Elkínzott fejek, vágyakozó pillantások követték hosszú spirálisát, amellyel a rossz starthelyről felemelkedett. Szolgálat jóformán alig volt. Az erőd kapujától ötvenméternyire eltávolodni komoly életveszélyt jelentett. Heverték az ágyakon, tébolyult gépiességgel végezték a paquetteage-t, ödöngtek az udvaron, és csak a folytonos alkohol tette elviselhetővé ezt az életet. Volt, aki valamiféle nyelvet tanult, a másik vallásos munkát kezdett írni, míg egy éjjel üvöltve követelte, hogy feszítsék keresztre, mert ő a Megváltó. A fiatal orosz tizedes fejbe lőtte magát a kázinóban, egy szájharmonika szomorú melódiája közben. Tadieff, a „colonel”, megjelölt falevelekkel pasziánszozott naphosszat.

Horn most már jól ismerte a menekülés útját, erős volt, akklimatizálódott, és eddigi élményeihez képest aránylag könnyű lett volna megkísérelni a szökést. De...

De a kötélhányós, ha egyszer lezuhan a magasból, és összeforrtak törött tagjai, nem képes többé végigmenni a dróton. Nem bírta rászanni magát. Egy teljes évig naponta készült a szökésre. Megvolt a felszerelése, összegyűjtött elegendő élelmiszert, és egy szomszédos törzs főnökétől két ösvéret is tudott volna szerezni. Azután este a megfigyelősáncra elnézett a távolba, amerre a Tuburi mocsarak fekszenek a dzsungelen túl. A sok titokzatos, mozdulatlan, nagy fakorona dús lombzattömbje mozdulatlanul csillogott a holdfényben, és Horn szívét fájó emlékezés préselte össze. Nem mert szökni...

TIZEDIK FEJEZET

Szabadulás

Azután magától jött az alkalom. Ugyanúgy, ahogy egyszer régen, még a körülmények is hasonlatosan. Az angol szapőrök újra nyomában voltak Szinzának, és Fort Lamy rádióértesítést kapott, hogy induljon délkelet felé, lehet hogy így útját vágják a hordának. A csapat azon az ösvényen menetelt, amelyen valamikor a hat elszánt ember keresett szabadulást. De egy jól felszerelt csapat könnyebben és gyorsabban halad előre, így negyvennyolc óra alatt elérték a fennsíkot, amely alatt a Tuburi mocsarak kénhidrogénes bűze terjengett. Messze, a túlsó hegyoldalban, igen... igen... Horn tisztán látta, ahol a mahagónierdő volt, most apró pontok nyüzsögtek, egy daru acélkunyhója szaladt a levegőben valami gépalkatrésszel, és távolabb, tompa dörrenéssel, kirobbantott sziklák röpültek szanaszét. Más is megtalálta a kincset érő erdőt?... Az tisztán látszott, hogy csatornamunkálatok folynak. A térkép után ítélve, valószínűleg a közeli Lon folyócskát akarják erre vezetni, hogy a mocsáron át faúszató összeköttetést létesítsenek a távoli Szanga folyóval. Akkor majd úgy, ahogyan Thillmann mondta, a fa leúszik a hegyről, és a Kongóhoz érve arannyá válik. Hipnotizáltan meredt a hegyhát horpadásában dolgozó, apró, mozgó alakokra... Istenem! Innen igazán egy macskaugrás már a Szanga folyó, amelyről akár egy lélekvesztővel lesiklana a Kongóig... Négy nap alatt Bananában lehetne. A tenger partján...

- Mondja, sergeant, ott a hegyhátban kik dolgoznak? - kérdezte az őrmestert.

- Valami erdőirtás lehet. Ördög tudja, hogy kicsodák. Az már angol terület. Itt a völgyben a határ.

De hiszen!... Hiszen akkor ők nagyon ostobák voltak. Nem kellett volna feláldozni senkit, nem kellett volna az öszvér sem. Milyen örületesen egyszerű, milyen nevetséges volt ez az egész tragédia, ami velük történt. Csak le kellett volna futni itt a völgybe és át a dombra. Ott már angol területen vannak, biztonságban. Szeretett volna nevetni vagy sírni, visszaforgatni az idő kerekét ahhoz a lidércnyomásos naphoz ott a mocsárban, mikor az öszvér lezuhant, és a visszaforgatott időben mindent megváltoztatni.

Éjszaka, hason csúszva hátrafelé, lassan távolodott a tábortól. A hold későn kelt. A túlsó hegyoldal mögött már látszott a hosszú, ezüstsínű derengés, a lejtő tisztásain úgy emelkedik ki a fák délibábszerű, hatalmas fehérségéből, mintha mély tóban állnának, de a völgyre még sötétség borult. Sebesen futott le, néha bukfencezve gurult, majd újra talpra állt. Most már fuss vagy fizess! Letépett magáról minden felszerelést, és szétdobálta a bozótok között, mert ha travaux-ra is ítélik miatta, mindegy; de a hatlövetű bulldog revolvert nem dobta el. Ha elfogják, pontot tesz egy golyóval a kaland végére. Így ért le a völgybe. A fehér izzás időközben egyre szélesedett, és a szemközi erdőségek mind nagyobb területen csillogtak, ragyogtak ettől a sugárzástól, amely e pillanatban még a glóbus másik féltekéjén fénylő hold reflexe volt csupán. Most... Csak néhány száz méter futólépés... Hirtelen hasra vágódott. Jobbra, pár száz méternyire egy másik lejtőn árnyak mozognak. És... Elállt a szívverése! Kepik! Francia katonák! Talán határőrök! Vagy egy másik portyázó különítmény? Szeretett volna beleharapni a földbe, ahogy lapult. Óvatosan küszött tovább. Azután görnyedten, fedezéket keresve, szaladt előre. Most, mindössze tízlépésnyire, bricsesz nadrágos, francia lovastiszt tűnt fel, közvetlen előtte.

Egyszerre torpantak meg. Legegyszerűbb lenne löni, gondolta, de itt a völgyben ez úgy visszhangzott volna, mint az ágyúlövés. A tiszt hirtelen kihúzta magát, és három lépéssel közelebb jött.

- Közlegény! Nevezze meg a századát!
- Negyedik század, mon adjutant! Őrjáratban vagyok.
- Hazudsz! Hol a fegyvered?! Indulj előttem! En avant!

Ebben a pillanatban hirtelen elrúgta magát a földtől és odazuhant a tisztre, hogy mind a ketten felborultak. A tiszt azonban meglepően erős volt. Horn, aki vassá edzette minden izmát, döbbenet érezte, hogy ellenfelében emberére talált. Pedig sürgős lett volna, hogy továbbjusson, mert a távolban feltűnt kepik tulajdonosai bizonyára máris keresik a hadnagyukat. A zuhanás után egy ökölcsapás érte, amitől kis híján eszméletét veszítette, azután nyolcvanöt kilójával együtt a tiszt úgy dobta fel magáról, mint valami labdát. A derekát erősen beleütötte egy fába. Baromi erő volt ebben a tisztben, de Horn sem ért kevesebbet a küzdelemben. Máris visszacsapott, és most szabályos bokszharc kezdődött. A francia horogütése elcsúszott, a fülét súrolva, és kivédte a német jobbkezes groschéját, de nem tudta fogni Hornnak azt a balkezes egyenesét, amibe egész testsúlyával beledőlt úgy, hogy a tisztnek orrcsontja, foga törött bele, és megszédült egy pillanatra. Ez elég volt ahhoz, hogy Horn elkapja a nyakát, és egyetlen szorítással, mintha a motor gyújtómágnesét törte volna el, szinte megbénítsa ellenfelét. Újra lecsapott, most már teli horogütéssel; a tiszt állkapcsa hangos recsegéssel tört el, de ebben az irtózatos kínjában is rángatta a fejét, és két karjával magához húzta a légionistát, hogy az ne tudjon ütni. Így álltak, arc az archoz, lihegve, egy másodpercig. És most a hegy felett gyorsan, de méltóságteljesen felúszott a mennyboltra a teljes hold, szinte fényszóróizzással árasztva el a tájat. Ebben a fényben pillantotta meg először Horn küzdőtársának arcát, közvetlen maga előtt. Egy lélegzetvételnél ideig zsibbadtan állt, azután jobbával még erősebben szorította meg ellenfelének a torkát, baljával átkarolta a nyakát, megmarkolta az arcát, és szörnyű erőfeszítéssel ellenkező irányba rántotta. A francia tiszt csak egyet sikoltott, miközben tört nyakesigolyával, holtan zuhant a földre, Horn lábához.

Ibrahim ben Szinza volt!

MÁSODIK RÉSZ

ELSŐ FEJEZET

A második

1.

Scribe felügyelő a folyóparti lebujokban próbálta megtalálni a Nyulacskát. Az, hogy két napja hiába keresi, már igazolta előtte, hogy jó nyomon jár. Nyulacska szereti a lebujokat, vidám, könnyelmű fiú, és ha sehol sem lehet megtalálni, akkor vaj van a fején. A Paradicsom tulajdonosa szerint lehet, hogy nincs is Londonban, mert napok óta nem látta. Ezt a besurranó tolvajt azért hívták Nyulacskának, mert alacsony termetéhez mérten rendkívül nagy fülei voltak. Ahogy legutóbb Bradford főorvos lakását rabolta ki egy várakozó páciens, nagyon emlékeztetett Nyulacska módszerére. Scribe még elhatározta, hogy átmegy a folyó túlsó partjára, talán a Zöld Boszorkánynál több szerencsével jár.

- Halló, Scribe! Jobb whiskyt nem talál Londonban, mint ezt?

A folyami rendőrség egyik tisztje, Grantley tért be a lebujba grogot inni. Miután szolgálata idekötötte az alsó rakparthoz, nem volt más választása, ha megszemjázott, mint e lebujok egyike. De nagyon csodálkozott, hogy a citybeli rendőrség gourmand hírében álló felügyelője whiskyt igyon ezen a helyen.

- Mondja, Grantley - mondta a köpcös kis felügyelő, aki minden formáságot gyűlölt, még a köszönést is. - Nyulacskát nem látta?

- Hogy a fenébe ne. Tavaly én fogtam el szaharincsempészésért. Kiszabadult már?

- Kétszer is. Szóval, azóta nem látta. Hm... Akkor átmegyek a túlsó partra is.

- Ha elkísér ide a rakpartőrségre, átviszem a motorossal. Ellenőrző körúton vagyok.

- Nagyszerű! Gyerünk.

Lementek a kerület kikötő kirendeltségéhez. Egy őrmester jött eléjük.

- Van valami újság, Croft? - kérdezte Grantley.

- Semmi, sir. Egy órával ezelőtt holttestet fogtunk ki, értesítettük a sérülési osztályt.

- Nos - fordult Scribe-hez a fogalmazó -, átvigyelem a másik partra, a Zöld Boszorkányhoz?

- Várjon, magát nem érdekli a holttest?

- Itt a folyó partján van úgy, hogy kettőt is fognak ki egy éjjel.

- Hm... Öngyilkosságról van szó?

- Úgy látszik. Szabályszerű Temze-hulla, részben felbomlott állapotban, a külső erőszak nyomai nélkül - szólt az őrmester, mint valami láttelel.

- Nem csinálna hatásköri kérdést, Grantley - mondta Scribe -, ha én, city-állománybeli létemre, megtekinteném? Nézze, ha holttest van a közelben, azt nekem látni kell. Épp fordítva van nálam, mint másnál: nem tudok aludni, ha nem láttam.

- Ugyan, Scribe! Micsoda beszéd ez régi barátok között! Akár le is fényképezheti!

A halott a kis faház mellett feküdt, újságpapírral letakarva, Scribe figyelmesen megnézte.

- Mióta szolgál maga, Croft? - mondta az őrmesternek.

- Tizenkét éve.

- Hm... Csodálom, hogy őrmester lett. Nálunk a Cityben az őrmesterek meg tudnak különböztetni egy sétatálcát egy vadgalambtól. Ugyanis körülbelül annyi a különbség a maga halottja és egy vízbefulladt között. Ezt az embert a vízbe dobták, miután már nem élt. A főnököm, Connor főfelügyelő azt szokta mondani, hogy nem lehet senki jó detektív anélkül, hogy rossz orvos ne lenne egyben. - Jól megvizsgálta a halott arcát zseblámpájával. - Nézze meg a szemét, barátom. Nyoma sincs a vérömlésnek, amit fulladás esetén látni. Az arca egyáltalán nincs elszíneződve, és a mellkasa sehogyan sem emlékeztet vízi holttestre.

- Mégsem látok külsérelmi nyomot - mondta Grantley.

- Maga szerint a külsérelmi nyom ott kezdődik, ha az áldozat fejét lakatos veri szét? Honnan tudja, hogy nem itattak vele arzént, nem törték el a gerincét? Egyáltalán, megnézték már tüzetesebben a tetemet? Azt hiszem, nem lesz jelentés belőle, ha citybeli ember kigombolja a kabátját ennek a halottnak. Connor meg szokta engedni még azt is, hogy letartóztassanak embereket nálunk.

- A parti rendőrség nem ismeri a központ és a City piszkolódásait. Tegyen, Scribe, amit jónak lát, csak fel ne boncolja, amíg a bizottság nem jött ki - mondta Grantley.

A köpcös felügyelő nehézkesen letérdelt a halott mellé jól vasalt nadrágjában, szép, barna felöltőjében a sárba és kigombolta a halott kabátját. Néhány másodpercig valamennyien csendben, mozdulatlanul meredtek a tetemre. Azután Scribe begombolta a halott kabátját, felállt és izgatott, de hivatalosan határozott hangon mondta:

- Az ügy a Cityre tartozik, mert összefüggésben áll egy igen nagy bünténnyel, amelynek kiderítésére szabad kezet kaptunk a belügyminisztériumtól. Azonnal telefonálok Connor főfelügyelőnek. Addig senki sem nyúlhat a halotthoz.

2.

Connor reflektorfényben nézte meg a halottat. Kabátja alatt szúrás nyoma látszott, amely valami vékony eszköztől, valószínűleg törtől származott. Korát nem lehetett meghatározni. Átnézték a zsebeit, de sem tárgyat, sem írást nem találtak nála. A szúrásnak kimeneti nyílása is volt, hátul a lapocka alatt.

- Nézze, Scribe - mondta Connor -, érdekes ez a zseb. Ruhája, fehérenmúje már eléggé szétfoslott az áldozatnak, de azt hiszem, intelligensebb polgárember lehetett. Itt, a felső zsebnél, nézze ezt a két-három fákó helyet. Olyan ember volt, aki állandóan töltőtollat és csavaros ceruzát hordhatott itt, és az írón vagy a töltőtoll biztosítócsatja alatt kissé kikopott a szövet. Csavargó, napszámos nem hord magával töltőtollat.

Együtt mentek vissza Scribe-bel a rendőrségi autón.

- A hullaházban holnap, boncolás előtt, még egyszer alaposan megnézem. Intézkedjék, hogy a halott ruháját hozzák be hozzám. Jelen leszek a boncolásnál is. Hol tegyem le?

- Most már a kapitányságnál, főfelügyelő úr. Egy óra múlva kezdődik a szolgálatom.

- Az ördögbe is, Scribe! Ne packázzon az egészségével. Az embernek aludni is kell. - De már újra visszakalandozott gondolatban a gyilkossághoz. - Tudja, Scribe az az érzésem, hogy nehéz ügy előtt állunk. Ez az eset még jobban megerősít abban a feltevésemben, amit a főkapitány-

helyettes oly mereven visszautasít: ennek a törrel való gyilkolásnak közvetlen köze van a „Nagy Ügyhöz”. Ez a második ilyen halálos szúrás.

- Ne haragudjon, főfelügyelő úr, de én nem látom az összefüggést. Ön általában nagyon szükségzavú ember, örülök, hogy velem sokszor kivételt tesz, és most kérem, magyarázza meg, miért gondolja ezt?

- Elsősorban a gyilkosság módja.

- De hiszen senki sem tudja, hogy milyen fegyverrel ejtik ezeket a keskeny sebeket.

- Gondolja? No jó. Itt vagyunk, Scribe, leszállhat. Visszontlátásra.

3.

Hajnalodott. A piszkos, tejszínű derengésben még egyre szitált az apró szemű eső. Connor a városon kívül lakott egy villában, de mielőtt hazaért volna, kiszólt a sofőrnek, hogy álljon meg, és visszaküldte az autót, hogy gyalog folytassa útját. London nyugati városrészének villanegyede felé a rossz hírű Knightsbridge környékén kellett áthaladnia. A Horned Owl klub ablakai világosak voltak. Miután Connor szükségét érezte, hogy egy csésze erős kávé igyon, nyugodtan becsöngetett a rossz hírű klubba. Nem ijedtek meg tőle az ilyen helyen, mert ritkán fordult elő, hogy vendég minőségében letartóztatott volna valakit. Ilyenkor szemet hunyt, ha kisebb bűnözőket, Londonból kitiltott egyéneket fedezett fel. Még szóba is ereszkedett velük, és úgy tett, mintha nem tudná, hogy az illetőt szívesen látnák a rendőrségen. Connor sokszor engedett futni, szabályellenes módon, kis bűnösöket, ha úgy érezte, hogy nem tisztán aljas indok vitte őket bűnbe. A főfelügyelő orvos volt. A dél-afrikai Johannesburgban végezte az egyetemet, és katonatiszt lett az angol gyarmati hadseregben. Miután leszerelt, belépett a rhodesiai rendőrség idegenellenőrző osztályára. Ezzel tulajdonképpen azt az útját készítették elő, amely rövidesen a Scotland Yardhoz vezette. Mint rendőrfelügyelőt helyezték át arra az osztályra, amelyen a Dél-Afrikában szolgált detektívek teljesítettek szolgálatot, a Londonban működő gyarmati bűnözők hathatósabb üldözése végett. Ő fogta el a nagy „Kymberley” gyémántok rablóit, akiket öt éven keresztül hiába keresett Európa rendőrsége. De rövidesen újabb sikere volt, szintén nem gyarmati ügyben. Amikor a Scotland Yard rendes állományaiba került, félévi zseniális és roppant erőfeszítéssel megtisztította Londont a legnagyobb kábítószercsempész bandától. Szemében valami szelíd, szomorú jóság ült. Nem volt még öreg, de haja, érdekes módon, a fej közepén, négy ujj széles részen, teljesen ősz volt. Bátorsága és ereje a ponyvaregényhős detektívek mintaképévé tehetné volna. Különben hallgatag, kissé melankolikus kedélyű ember volt, finom, csendes és határozott.

Mikor a klubba lépett, már alig néhányan voltak csak együtt, kései fennmaradók. Connor senkivel sem törődött, leült az egyik sarokba, és csendesen itta a feketéjét. Hirtelen figyelmes lett egy nőre, aki nem sokkal távolabb ült, egy idősebb kopott külsejű férfival. Ez a férfi olyan kopott volt, hogy még a nem túlságosan előkelő Horned Owl klubban is feltűnt toprongyosságával. Amellett az arca, a mozdulatai, az egész lénye azt mutatták, hogy finom, művelt ember lehet, bár volt valami markáns és durva is napbarnított arcában. A lány, akivel ült, egészen fiatal volt, nem lehetett több húszévesnél. Nagyon ideges volt, és feltűnően sokat dohányzott. Ha most izgalomban többet is szívott, mint általában, azt máris megállapította Connor, hogy a nőre a legjellemzőbb egy olyan nagyfokú dohányzási szenvedély, ami még férfiaknál is túlzott. Két-háromszor megragadta a férfi kezét, azután sírva is fakadt. Úgy látszik, eredménytelen volt a kísérlete, hogy rávegye valamire a mellette ülőt. Végül izgatottan felugrott és elsietett. A másik ember nyugodtan ülve maradt. A nő közvetlenül Connor asztala előtt haladt el, nagyon

feldúlt arccal és kisírt szemmel. A detektívfelügyelő orrcimpái megmozdultak. „A legfinomabb Atkinsont használja” - állapította meg magában. Nagyon drága parfüm, általában a leggazdagabb emberek vásárolják. A nő ruhája finom volt és ízléses, látszott, hogy előkelő szalonban készítették. Hogy kerül ide ez a nő, aki valószínűleg valamelyik gazdag londoni család tagja? Connor utánaesietett. Tudta jól, hogy a Knightsbridge környéke ebben az órában nem a legalkalmasabb hely egy jobb társadalmi osztályból való nő számára. Meglepetéssel látta hogy a nő nincs egyedül. Valaki várta a kapuban. Tipikus jassz. Együtt siettek át a Horned Owl klub előtti elhagyott téren, és izgatottan vitatkoztak. Alig értek a sarokra, a csirkefogó erőszakos lett, követelődzött, megragadta durván a nőt, aki rémülten nézett szét, de segítségért kiáltani nem mert. Végül a kis tolvaj mellbe taszította, elragadta retiküljét, és futásnak eredt. A nő kísérletet sem tett, hogy védekezzék, vagy visszaszerezze a holmiját, állva maradt ott, gyorsan rágyújtott egy cigarettára, mert, úgy látszik, az öngyújtóját és a cigarettatárcáját nem a retiküljében, hanem a kabátzsebében hordta. Azután elsietett ellenkező irányba.

A csavargó végigszaladt a tér mentén, és befordult a legközelebbi mellékutcában. Itt azonban valahonnan egy hatalmas nyakszirtcsapással megragadták a gallérját.

- Hoppla! Állj csak meg, Nyulacska! Hová olyan sürgősen kora reggel! - mondta Connor barátságosan, de úgy fogta a kezébe került nyakat, mintha a marka acélesztergapad lenne.

- A fene egye meg! Ez az én formám! Mikor a legártatlanabb vagyok, éppen akkor futok neki a főfelügyelő úrnak.

- Csakugyan olyan ártatlan vagy? Ezt a futást egészségügyi testmozgásnak tekintsem?

- Új kalapom van. Tetszik látni, hogy új kalapom van, és nem szeretném, ha megázna.

- Látom, hogy új kalapod van. Szürke nyúlszőr, fekete szalaggal. Hm... Ilyenről olvastam a leltárban, amit a főorvostól rabolt holmikról vettek fel.

- Tessék elhinni, hogy ma reggel igazán olyan ártatlan voltam...

- Igen. Nálad elég ártatlan dolog, ha csak egy retikült lopsz. Na gyerünk, gyerünk! Vedd elő gyorsan, mert kiverem a fogaidat. - Átvette a retikült, és zsebre tette, azután megindult. A jassznak nem is kellett szólni, ment mellette engedelmesen, tudta, hogy szökéssel kár lenne próbálkozni.

- Kinek adtad el a holmit?

- Hát... nagy részét... Marlow-nak, de igazán „hidegre tesznek”, főfelügyelő úr, ha megtudják, hogy „köptem”. Tetszik tudni... már elpanaszoltam főfelügyelő úrnak, nem vesznek fel egy lakatosműhelyben sem, mert rovott múltú vagyok, és ha nem adok a nővéremnek pénzt, akkor veri a kislányomat.

- Hazug szemét vagy! A kislányodat a múlt héten felvették Lady Birkham menhelyére.

A csavargó szomorúan ment mellette. Lassan reggel lett, és egyre közelebb értek a City-rendőrség épületéhez.

- Hogy kerültél ismeretségbe ezzel a hölgygel?

- A... A izé... Valakit keresett a linkek között... A sofőrjük révén kerültem hozzá... A sofőrrel valamikor ugyanabban a műhelyben dolgoztunk, és bemutatott a kisasszonynak, aki egy Tadieff nevű alakot keresett... Én hoztam össze vele. Egy Lothar nevű milliomos tanár leánya.

- És kicsoda ez a Tadieff?

- Isten bizony, nem tudom. Valami link. Mindig van pénze, sokat kártyázik, és félnek tőle, mert jól verekszik. Érdekes fickó. Úri vagány. És nagyon éhes voltam. Most mindenütt bujkálok, tegnap óta nem ettem, gondoltam, a retikülben lesz annyi, hogy ehetek. A City-rendőrség kapuja elé értek. Nyulacska úgy lehorgasztotta a fejét, hogy hosszú fülei bánatosan lógtak. Connor odaadott neki egy schillinget:

- Eredj a fenébe...

Nyulacska boldogan sietett el, és már fel is ugrott egy arra siető autóbuszra.

Connor a szobájába ment. Éppen idejében érkezett. Még jóformán le sem vette a felöltőjét, mikor megszólalt a telefonja, a főkapitány titkára beszélt. Legyen szíves átjönni hozzá megbeszélésre. Connor előbb megnézte figyelmesen a retikült. Ez az indolenciája szokta olykor sérteni a feletteseit, amellyel a legsürgetőbb parancsokat is nyugodtan és lassan teljesítette. A retikülben egy revolver volt a legszembetűnőbb tárgy. Ezenkívül pénz zsebkendő, tükör, kompakt, festék és hasonló női holmik, köztük egy fényképes autóvezetői igazolvány. Maga a retikül a legfinomabb szürke kígyóbőrből készült, két furcsa fiola volt benne. Megszagolta. Aether aceticus volt az egyikben. Ezt a nők arra használják, hogy a körömlakkot eltávolítsák. A másik fiolában körömfestő oldat volt. Ezenkívül kis bőrrszénnyel talált még a holmik között. De a bőrrszénnyben nem volt pénz, hanem apró gyöngyök. Első pillanatban látszott, hogy nem valódiak. Értéktelen, szintelen kis gyöngyök voltak, elzárócsat nélküli zsinórra fűzve, nem is hamisítványra emlékeztettek, hanem játékgyöngyökre, amiket a gyerekek szoktak felfűzni. Elzárta a retikült a fiókjába.

A főkapitány-helyettesnél kis csoport ült együtt. Gallon tanácsos Bodley főtanácsos, Scribe és Matthew felügyelők, a főkapitány-helyettes és végül E. M. Mackenzie, akit a gyarmatügyi minisztérium delegált, hogy a rendőrség nyomozását ebben a sok tekintetben politikainak látszó ügyben irányítsa. Ez a zseniális ember, aki a legjobb referenciákkal rendelkezett, nagyon elütött a londoni detektív típusától, beleértve a legfinomabbakat is. Választékosan, de nem feltűnően volt öltözve, harisnyája, nyakkendője, zsebkendője színben harmonizáltak ingével, ruhájával, kesztyűjével. A modora túl finom volt és rendkívül udvarias, de egy kissé kimért, mint az olyan embereké, akik sima érintkezési módjuk barikádja mögül figyelik meg az ellenséget anélkül, hogy ők maguk csak egy pillanatra is előjönneek a fedezékből. Az arca talán túl halvány volt, és fiatalos is, ahhoz képest, hogy régi embere volt az afrikai katonaság titkosszolgálatának. Azok közé a legbizalmasabb feladatokat végző emberek közé tartozott, akikből mindössze három-négy van a titkosszolgálatban, s akiket csak Rawson ezredes ismer személyesen, és csak a legindokoltabb, legválságosabb esetekben nevezik meg magukat más hatóságok előtt. Némelyik egy életen át sohasem veszi elő az igazolványát. Rawson ezredes, mielőtt megkezdte volna Indiában töltendő szabadságát, kiküldte Mackenzie-t a londoni rendőrség segítségére. A titkosszolgálat tisztje egy államtitkárral is felér a rendőrségen. Jelentései közvetlenül a minisztériumba mennek fel, és e jelentések alapján nagy orrokat osztogatnak, előléptetéseket és kitüntetésekkel adományoznak. Ezért a főkapitány-helyettes konyakkal, cigarettával és szendvicsekkel tette meghittebbé a máskor oly rideg tanácskozást. Most kissé ideges volt, mert bosszantotta, hogy Mackenzie kapitányt és az egész tanácsulást várhatja Connor. Végre jött.

- Bemutatom Connor főfelügyelőt Mackenzie kapitánynak. - A kapitány mosolyogva felemelkedett:

- Csak jót hallottam önről, Mr. Connor, és örülök, hogy végre munkatársak lehetünk. Connorban, sajnos, minden érzék hiányzott az ünnepélyes formaságok és a rendőrség érdekeit

szolgáló előzékenység iránt. Barátságosan biccentve, röviden kezét fogott a kapitánnyal, azután a főnökéhez fordult:

- Azt hiszem, jó lenne néhány iratot kikérnünk a dél-afrikai rendőrségtől.

A főkapitány-helyettest bosszantotta ez az egykedvűség.

- Részletkérdésekre később is sor kerülhet. Ön Mackenzie kapitány irányítása mellett fog nyomozni, a Nagy Ügyben, és szeretném, ha meghallgatná az utasításait.

- Készséggel, sir, készséggel - mondta Connor egykedvűen. Nem is látszott bosszankodni a bántó alárendelés miatt, és leült az egyik karosszékre. - Remélem, Mackenzie kapitányt nem zavarja, ha néhány szendvicset fogok közben enni, ugyanis csak egy üres feketét reggeliztem.

- Ó, csak parancsoljon, csak parancsoljon, főfelügyelő úr.

- Meleg van - mondta a főkapitány-helyettes, és kénytelen volt zubbonya gallérján kinyitni a csatot, mert úgy érezte, hogy mérgében megüti a guta Connor flegmája miatt. Mackenzie sokkal nagyobbstílusú ember volt, semhogy bosszankodott volna. Úgy látszott, inkább imponált neki a detektív.

- Kénytelen vagyok a főkapitány-helyettes úr szavait kiigazítani, egyáltalán nem kívánom önt irányítani a nyomozásban, inkább a segítségére számítok - mondta udvariasan Mackenzie.

- Kérem, kérem, szavaknak sohasem tulajdonítok jelentőséget. A fő, hogy a bűnügyet felgombolyítsuk, és örülni fogok, ha a kapitány úr irányítása ezt lehetővé teszi.

- Alapjában véve még minden információt nélkülözök. Csak említeni hallottam az ügyet - mondta a kapitány.

- Intézkedtem - szólt Gallon tanácsos -, hogy az ügyre vonatkozó iratokat kapitány úr lakására küldjék.

- Addig is - mondta a főkapitány-helyettes - néhány szóban elmondom, miről van szó. Ön bizonyára jobban ismeri Ibrahim ben Szinza nevét, mint mi. Ez az ember az utóbbi években túrhetetlen befolyást szerzett a Cityben. Önök odalenn már régen fáradoznak, sajnos, kevés sikerrel, hogy a rablót kézre kerítsék. Mégis, néhány évig, a nagy üldözések után, mintha eltűnt vagy elhallgatott volna. Rablásai sohasem szűntek meg, de a régi erejében nem támadt már fel, csak most, az utóbbi időben. Két év előtt, csak amire rájöttünk kimutathatóan, százezer fontot fizetett neki adóban a City. Egy éve mintha megőrült volna ez a rabló, évi egymillió fontot követelt. Erre fogtunk össze Dél-Afrikával. A bankok megtagadtak tőle minden adót. Akkor Szinza a hátralékban levő bűnösök ellen a mindnyájunk által jól ismert hadjáratot indította meg. Tudom, hogy tehetetlenek voltak vele. Gumiültetvényeket gyűjtött fel, dohányszállítmányokat röpitett a levegőbe, és főleg a bútortfa-kitermelőkre sújtott le. Az óriási pönálékötelezettség mellett szállított, értékes fákat, úsztatás közben egyszerűen mellékágakba terelte banditáival, kegyetlenül leöldökölve a kísérőszemélyzetet. A legnagyobb vállalatnak, az „Afrika Mahagóni Rt.” összekötő úsztatócsatornáját felrobbantotta. Tudom, hogy önök odalent mindent megpróbáltak, hiába. A dél-afrikai részvényekben olyan értékcsökkenés állott be, amit még a font árfolyama is megérez. Milliárdos, virágzó vállalatok jelenleg értéktelen ipartelepekké váltak. Most alapos okunk van feltételezni, hogy Szinza Londonba jött. És értesültem, hogy az angol pénzvilág emberei állítólag hajlandóak egyezkedni vele.

- És az üggyel kapcsolatba hozott gyilkosságok? - kérdezte Mackenzie.

- Ezek Connor főfelügyelő úr feltevései - mondta kissé barátságtalanul a főkapitány-helyettes. - Én nem teszem őket magamévá. Egy Hoffer nevű főrésztvevőt az Afrikai Mahagóni Társaságnak a klubja előtt leszúrva találták. Furcsa, vékony törrel ejtették a sebet. Connor főfelügyelő úr szerint ez a nyom Szinzához fog vezetni.

- Én nagyon is lehetségesnek tartom a feltevést - szólt Mackenzie. - Hoffer előéletéről tudnak valamit?

- Nem gondoltunk rá még, hogy foglalkozunk vele - mondta a főkapitány-helyettes.

- Connor főfelügyelő úr utasítására - szólt közben Scribe felügyelő - az osztrák származású Hoffer iránt megkeresést intéztem a bécsi rendőrséghez, ahol nagyon is jól ismerik abból az időből, mikor még nem volt bankvezér. Többször ítélték el hamiskártyázásért, utoljára Franciaországban.

Büntetését tíz év előtt kitöltötte, azután a légióba állt be, és nyolc év előtt bukkant fel Londonban mint vagyonos ember. Egyik alapító tagja az Afrika Mahagóninak.

- Úgy látom, Mr. Connorral öröm lesz együtt dolgozni - mondta a kapitány. - Örökösei voltak Hoffernek?

- A fia jelentkezett Bécsből. Sajnos, alig örökölt valamit, apja vagyona milliókat érne, de amíg Szinza él, addig kevesebb a semminél. Sőt, legutóbb a főrésztvevők részéről újabb befektetést igényelt a kihasználhatatlan, milliókat érő erdő. A főrésztvevők egyike, kegyeletből, aránylag jelentékeny összegért átvette az értéktelen részvényeket Ernst Hoffer fiától a „Majoritas” konzern számára. Hofferéhez hasonló sebbel ma reggel is halottat fogtak ki a Temzéből, személyazonosságát még nem tudtuk megállapítani. Amíg ez nincs tisztázva, addig, természetesen, a halott eltemetéséhez nem adok engedélyt. Ugyanolyan furcsa, szűrt seb van ezen a halotton, amilyent a meggyilkolt Hofferen találtunk.

Mackenzie felállt.

- Nagyon értékes információkat kaptam, köszönöm, uraim. Remélem, ez alkalommal sikerül majd ártalmatlanná tenni a gazembert.

- Még egy szintén érdekes és tisztázatlan jelentőségű ügyet bolygat Connor, ami, szerinte, ugyancsak összefügg a mi problémáinkkal. Van itt egy nagyon derék, köztisztelőben álló tanár Londonban, fiatal korában mint politikai menekült a légióban is megfordult. Itt minden nyom valahol egy légionáriushoz vezet. A tudós dúsgazdag, egyik vezérigazgatója az Afrika Mahagóninak. Öreg inasa hozzánk fordult, inkább panasz, mint feljelentés formájában. Gazdáját állítólag fenyegető levelekkel zsarolja valaki. Mutatott is egy ilyen levelet nekünk. „Horn” van rajta aláírva. Tapintatos formában érdeklődtünk, de a tanár az inas rémlátásainak mondta az egészet, így természetesen, miután feljelentés nem történt, nehéz eljárni az ügyben. Connor különleges fontosságot tulajdonít ennek a verzióknak.

- Még egyszer köszönöm - mondta Mackenzie, és megemelte a kalapját.

Miután a kapitány elment, a főkapitány-helyettes kíméletlenül Connorhoz fordult.

- Nem tudtam önt előre informálni, ezért csak most közlöm, hogy az angol birodalom legkitűnőbb detektívjével ismerkedett meg.

- Tudom - felelte. - Örülök, hogy végre lett egy ember a londoni rendőrség kötelékében, akitől tanulni is lehet valamit. - Udvariasan köszönt, azután elment.

MÁSODIK FEJEZET

A harmadik

1.

A tanár ajtaján csörögve hullottak le az acélreteszek, majd kilépett a hálószobából. Szeme bizalmatlan fürkészéssel járt ide-oda a folyosón, miközben görcsösen szorította zsebében a revolvert, azután elindult az ebédlő felé. Lermontov már a reggelizőasztalnál ült, Lothar az utolsó években szinte megrokkant. Haja kihullott, csak néhány gyér szál rendetlenkedett torzúrája körül, reszketett a keze, a legkisebb zajra is idegesen fordult meg.

- Jó reggelt - üdvözölte Lermontov. - Úgy látom, ma sem aludtál valami jól.

- Nem tudok... Meg vagy elégedve? Ellátnak mindennel? - kérdezte Lermontovot.

- Esküszöm, hogy kedvesebb vendéglátó házigazdám még sohasem volt.

- A lányom már lent van? - kérdezte, miközben megkísérelt egy kis kávé és süteményt magába erőszakolni.

- Nem láttam. Lehet, hogy még alszik, vagy nincs itthon.

Az öreg reszkető kézzel cigarettára gyújtott:

- Megint kaptam egy levelet - mondta maga elé meredve.

- Mutasd.

Lothar átadott egy vonalazott papírra írt levelet Lermontovnak. „Ahol ezt a levelet megtaláltad, ott a rohankésemet is megtalálod egyszer. Amint látod, be tudok jutni a házádba. Ha úgy látom majd, hogy eleget szenvedtél halálfélelmedben, akkor eljövök, hogy leszámoljak végleg. Valószínűleg rövid idő múlva. Lehet, hogy még valakit »elküldök« előtted. Megérdemled, hogy végignézd a többiek kivégzését, mielőtt meghalsz. Horn.”

- Őszintén megmondom neked, én nem látom olyan feketén a helyzetet. Ez a fiú meg akar téged rémíteni, azután majd beéri egy alapos zsarolással. Különben biztos vagy benne, hogy ő írja a leveleket? Nem lehet valaki, aki ismeri az esetedet, és az egykori légionista nevében manipulál?

- Ostobaság... Én tanítottam a fiút franciául írni hónapokon keresztül. Minden vonását ismerem. Ne hidd, hogy a félelem a legszörnyűbb. A lelkiismeret! Valószínű, hogy ez az ember beleőrült abba, ami vele történt. És a bosszúállás ördögévé képezte magát... És... és nem tehet olyan szörnyűséget, hogy igazságtalan legyen. Olyan gabszág, olyan embertelenség történt vele... És éppen én... Tudod, hogy ez a fiú saját fegyvere mellett az enyémet is vitte a vállán a sivatagon keresztül... És akkor én voltam az... aki hátulról egy kővel... Igaz, hogy őrült voltam, és hónapokig feküdtem utána élet és halál között... De ez nem változtat semmit azon, ami megtörtént...

- Utazz el Amerikába vagy Ausztráliába.

- Eddig azért nem utaztam, mert az hittem, hogy beszélhetek vele. Odaadtam volna neki a vagyonomat, mindenemet. És azután a vállalat. Ezt is el kell intézni. Azt hiszem, átadom majd a részemet, és ha még élek addig, talán lesz egyszer erőm ahhoz, hogy Hertával együtt

elutazzam. - Felvette a szalvétáját, hogy megtörölje a száját. Az asztalkendő alatt egy levél feküdt: „Már nem tart soká! Horn.”

- Hé! James! Gyorsan vizet. A tanár úr elájult.

2.

Herta megnézte az idézést, mert nem ismerte ki magát a City-kapitányságon. Egy jóindulatú rendőr belepillantott az írásba, és útbaigazította.

- Második emelet hetvenegy. Talált tárgyak...

Az ajtóra ez volt írva: „Redford fogalmazó.” Herta belépett.

- Jó napot. Redford fogalmazó úr?

- Nem. Connor főfelügyelő.

- Idézést kaptam mára.

- Foglaljon helyet. - Átvette az idézést, leült az íróasztalhoz, és figyelmesen megnézte. - Ugyebár, Lothar tanár úr leánya?

- Igen. Lothar Herta vagyok.

- Ön elveszített egy retikült?

- Egy retikült? - Tűnődve gondolkodott. - Meg kellene néznem otthon a holmimat. Kissé szórakozott vagyok.

„Önuralma van” - állapította meg magában Connor, miközben csengetett. Az altiszt lépett be.

- Hozza fel ezt a számú tárgyat. - Cédulát adott át az altisztnek, azután újra Hertához fordult. - A Knightsbridge téren találták három nap előtt a retikült, és többek között egy vezetőigazolvány is volt benne, az ön nevére kiállítva. Nem járt a napokban a Knightsbridge környékén?

- Nem emlékszem... De lehet. Ugyanis nem tudom, merre van az a környék.

- A nyugati városrészben. Egyik oldalán az előjáróság nagy, sárga épülete van, szemben vele a rosszhírű Horned Owl klubház. Talán már hallott róla?

- Nem... Horned Owl... Nem ismerem.

Az altiszt visszajött a retiküllel, és letette. A lány érte nyúlt, de Connor nem adta oda. - Előbb át kell venni leltár szerint.

- Azt hiszem, ez felesleges, de ha nem lehet másképp, csak tessék. Ez az én retikülöm, most már látom.

- Két önfontos bankjegy és huszonöt shilling nyolc penny... - kezdte Connor felsorolni a retikül tartalmát.

- Megengedné, főfelügyelő úr, hogy rágyújtsak? Ideges vagyok, ha nem dohányzom.

- Parancsoljon. Aether aceticus és körömlakk. Sofőrigazolvány, ajakrúzzsal kombinált púderdoboz, kulcs, tükör, összecukható aranyfésű, zsebkenő és ez itt... ugyebár, gyöngyök? Úgy látom, gyerekjáték, nem?

- Nevezze, ahogy akarja, mindegy. Szeretném gyorsan lebonyolítani az egészet, mert még dolgom van.

Ugyanannyit tudott a kis gyöngyökről, mint eddig. Kérdezze meg határozottabban? Nem. Kedves, finom nő, kár lenne gyanakodva kezelni. Átnyújtotta a retikült.

- Itt tessék aláírni az elismervényt. És remélem, legközelebb jobban vigyáz a holmijára, kisasszony. Igen nagyfokú szórakozottság ilyen jókora retikült mindenestől elveszíteni a nyílt utcán, anélkül, hogy észrevenné.

- Én rendkívül szórakozott vagyok. De ön is az.

- Mennyiben?

- Nem tudok elképzelni nagyobb szórakozottságot, mint ha a bűnügyi osztály főnöke, saját hivatala helyett, egy reggel a talált tárgyak osztályára megy át, a fogalmazó helyett. Viszontlátásra...

Connor mosolyogva nézett utána. Kétségtelen, hogy kissé lefőzte a lány. Az volt az érzése, ha rá bírná venni Lothar Hertát egy kis őszinteségre, akkor előbbre juthatna az ügyben.

3.

- Ez megmásíthatatlan elhatározásod? - kérdezte Rastignac. - Gondold meg, talán elutazol egy évre, vagy tovább is. Ha most akarod átadni a részvényeidet, amikor egész vagyonunk holtan fekszik, igazán alig kapsz érte valamit. Viszont, ha Szinzával, a rendőrségre nem is számítva, megállapodunk, felbecsülhetetlen érték lesz...

- Ne fáradj - mondta Lothar. - Ha annyit kapok a részvényeimért, hogy átmehegtem Amerikába a leányommal, akkor meg vagyok elégedve. Nem kell ez a vagyon, nem akarok gazdag lenni, majd adok latinórákat. Köszönöm...

Ezt Rastignacénak mondta. A feltűnően szép arab nő feketekávét töltött.

- Te nem félsz? - kérdezte Rastignacot Lothar. Ez vállat vont.

- Nem ismerem a félelmet. És ha szemtől szembe kerülök a fickóval, akkor nincs is okom félni. Kérlek, a végrehajtó bizottsági ülésen bejelentjük, hogy átadod a részvényeidet. Amit a társaság felajánl érte és sajnos, ez nagyon kevés lesz, annak dupláját fogom én adni.

- Köszönöm... - Rastignacné újra kávé akart tölteni számára, de Lothar elbúcsúzott. Az utcán minden lépésnél hátranézett. Sokszor úgy vélte, hogy felfedezi valahol az emberek között Hornt. Ilyenkor rémülten megállt, és úgy elgyengült, hogy a falnak kellett dőlni. A vendégei már együtt voltak, mire hazaért. Lord Lindsay felsőházi tag, az Afrika Mahagóni elnöke volt meghíva. A közgyűlés előtt vele is közölni akarta a tanár szándékát. Az ő kedvéért hívta meg Lothar Naladna Langhit, a gazdag hindu költőt. Naladna az ernasari maharadzsa nevelt fia volt, a tanár régi barátja, akivel közösen írtak egy igen nagyszabású nyelvészeti művet a barbár és a latin népek filológiai vonatkozásairól. Naladna Langhi a londoni társaság legfelsőbb rétegeivel tartotta fenn az érintkezést. Jelen volt még Lermontov orosz emigráns tiszt, akit Lothar vezetett be újabban a társaságba, és aki Párizsból jött vendégségbe a tanárhoz. Ötven év körüli, kellemes modorú, jó humorú, kissé bohém gentleman volt, akit a londoni társaságok könnyen felszívtak magukba, mert elsőrangúan játszott pólót, kitűnően értett a lovakhoz, és idült alkoholista léteére sohasem látszott meg rajta, hogy részeg, ezenkívül kitűnően öltözködött és szépen zongorázott. A társaság a kis szalonban ült, jó hangulatban. Lermontov egy Chopin-keringőt adott elő a zongorán, különböző zeneszerzők modorában. Tizenegy óra felé megérkezett egy vendég, akit Lord Lindsay hívott meg Lotharhoz: állítólag régi barátja, Mackenzie nyugalmazott kapitány a gyarmati hadseregtől. A kapitány nagyon kellemes embernek

bizonyult, kitűnő társalgó volt, mindenhez alaposan értett, legyen az hindu költészet vagy az Afrika Mahagóni árfolyama. Élénken érdeklődött, mikor meghallotta, hogy Lothar ki akar válni a társaságból.

- Ne vegye rossznéven, tanár úr, de ez könnyelműség. Éppen most, mikor ezek a felbecsülhetetlen értékű részvények átmenetileg alacsonyán stagnálnak.

- Lothar meg fogja gondolni magát - mondta Lermontov. - Én erőt fogok önteni bele, hogy meg tudja változtatni az elhatározását - mondta, és megint csak ivott. Később régi hindu imaszönyegekről volt szó és Mackenzie kapitányt ez a téma nagyon érdekelte.

- A tanár úr birtokában van a legszebb imaszönyegek egyike, amit Angliában láthat - mondta Naladna. Mackenzie kérte a tanárt, hogy mutassa meg neki. Igen, igen, de ez a hálószobában van a falon. Mindegy. A kapitány nagyon szívesen megnézné, ha a tanár úr olyan kedves... Hárman mentek a hálószobába. Herta, Mackenzie és Lothar. Mackenzie nagyon csodálkozott, mikor az ajtó wertheimzárját és a keresztvasat meglátta.

- Betörőktől fél, tanár úr?

- I... igen... egyszer betörték nálam... - Kinyitotta a hatalmas, komplikált wertheimzárát, belülről hallatszott a reteszek csattanása, és kinyitotta az ajtót. Azután beléptek a hálószobába. Alig tettek néhány lépést, a tanár falfehéren roskadt egy székbe, és mint egy gutaütött meredt az asztalra. A wertheimzárral ellátott szobában, az ágyon levél feküdt. Herta alig bírta elfojtani a sikoltást. Mackenzie felemelte a levelet és megnézte. Vonalazott papírra írták: „Hiába zárkózol!” Csak ez volt ráírva.

- Ha megengedik, ezt elteszem - mondta határozottan a kapitány, és zsebre csúsztatta a levelet.

- Ne féljen, Lothar úr, ez az ember csakugyan maga az ördög, de nem olyan szörnyűséges, mint amilyennek mutatja magát. Sokkal több hibát követett el eddig, semhogy kikerülhetné a végzetét.

4.

- Tadief eltűnt, uram - mondta Scribe. - Sokat nem tudtam meg róla. Jobb körökből lezüllött ember volt. Jól beszélt nyelveket, sokat kártyázott, egyesek szerint ezekhez a hiénákhoz tartozott. Mások azt mondják, nem játszott hamisan, hanem zsarolt, és a Morgen-banda egyik vezetője volt. Szeretőjéről nem tudnak, utóbb Nyulacskával látták együtt, akit már több mint egy hónapja keresek hiába. Két-háromszor jól öltözött, csinos nő kereste fel a Horned Owl klubban, ahol állandó tanyája volt. Négy hét előtt eltűnt, azóta sehol sem látni. Ja, még valami! Állítólag a légióban szolgált.

...Hm... Tehát körülbelül akkor tűnt el Tadief, amikor együtt látta őt a tanár lányával a Horned Owl klubban. Talán Hertától nagyobb összegű pénzt zsarolt valamiért?

- Jól van, Scribe. Ha éppen ráér, látogasson el a cégbírósághoz, tudja meg, hogy a „Majoritas” társaságnak kik az igazgatósági tagjai.

Mackenzie jött be Gallon tanácsossal.

- Mit szól ehhez a levélhez, Connor? Lothar tanár dupla páncélajtóval lezárt hálószobájának ágyán feküdt. - Átadta. Connor figyelmesen nézte. Nagyon hosszasan és alaposan. - Kik voltak jelen az estélyen, kapitány úr?

- Én is ezt kérdeztem - mondta Gallon tanácsos. - De csupa feddhetetlen jellemű ember volt ott. Lord Lindsay felsőházi tag, Naladna, a népszerű, gazdag, hindu költő, Lermontov, Nikolajevics nagyherceg egykori szárnysegéde. - Connor automatikusan jegyzett egy blokkra.

- Nekem ez a Lermontov nem tetszik - mondta Mackenzie.

- Hát kérem... - mondta a főfelügyelő, és egy írást vett elő a fiókjából. - Scribe felügyelő utasításomra már egy hete gyűjti az adatokat. Lermontov nevű szárnysegéde Nikolajevics nagyhercegnek nem volt. Négy Lermontov nevű tiszt elesett a világháborúban. Egy szolgálaton kívüli cári tiszt, bizonyos Lermontov nevű Szófiában él, mint ezredes emigrált, és a Bulgáriában megtelepült orosz fehér milícia parancsnoka. Több Lermontov nevű tiszt emigrációban nem él.

- Lothar tanár vendége kétségkívül nem az, akinek kiadja magát - mondta Scribe.

- Önnel igazán öröm dolgozni - kiáltott Mackenzie. - Mindenesetre most már alapunk van arra, hogy azt a Lermontovot kissé kérdőre vonjuk. A hamis névhasználat elég ok az előállításra.

- Nekem is az a véleményem - mondta Connor, és csengetett. Közben Scribe-hez fordult. - Szükségem lenne Nyulacskára, úgy tudom Scribe, hogy a nyomában van.

- Sajnos eredménytelenül. Egyetlen darab sem került elő a főorvostól lopott holmik közül.

- Csapjon le Marlow-ra. Nála vannak a holmik. Az ő révén esetleg Nyulacskát is behozhatja.

A bűnügyi osztály fogalmazója jött be, akinek Connor csengetett.

- Állítson ki, Dixon, figyelőlapot egy bizonyos Lermontov ellen, aki Lothar tanár Oxford Street tizennégy szám alatti villájában tartózkodik. Elő kell állítani.

- De felügyelő úr... - mondta zavartan a fogalmazó -, ha nem hagyta volna meg, hogy ne zavarjuk a tanácskozást, már tíz perc előtt jelentettem volna, hogy egy Lermontov nevű egyént Lothar tanár villájában az éjszaka folyamán meggyilkoltak.

HARMADIK FEJEZET

Szinza szívesen látja az urakat...

1.

Lothart ideiglenesen egy szanatóriumba szállították, mert szívrohamot kapott. A személyzet adatait Scribe vette fel a hallban, ahol a helyszíni szemle idejére összegyűjtötték őket. Gallon tanácsos, Mackenzie és Irwing főcsoportvezető az első emeleti vendégszobában voltak, ahol minden ugyanabban az állapotban volt még, mint a gyilkosság felfedezésekor. Néhány detektív a ház környékét és a többi szobát kutatta át.

A holttest az asztal mellett feküdt a földön, és különös módon könyvet szorongatott a megmerevedett kezében. Lábain keresztben a felborult szék feküdt, amelyen valószínűleg az orgyilkosság pillanatában ült. A szobában különben rend volt, a vetett ágy még érintetlen, Lermontov valószínűleg lefekvés előtt az erkélyajtó melletti kisasztalkánál ült. Az Anyegint olvasta, orosz eredetiben.

- Csak olyan ember ölhetett meg, akit ismert. Miután szemben ült az ajtóval, a tettes észrevétlenül nem jöhetett be. Az illetővel aránylag konvencionális viszonyban lehetett, mert a könyvet sem tette le - állapította meg Mackenzie. - Valószínűleg beszélgetés közben mögéje került a gyilkos, és egyetlen gyors dőfessel végzett vele. - Letérdelt a halott mellé, és megvizsgálta a sebet. - Nem volt nagy erejű ember, mert a különben jól irányzott dőfés nem hatolt be túl mélyen. Ha nem a szívét éri, nem is lett volna halálos.

- És megint ez a keskeny, furcsa bemeneti nyílás. Valami egészen vékony tör... - mondta Gallon.

- Ha annyit szolgált volna, tanácsos úr, a gyarmatokon mint én, ismerné ezeket a keskeny sebeket - mondta diszkrét mosollyal Mackenzie. - A sebet a francia légióban használatos vékony szuronnyal, az úgynevezett aiguille-jel ejtették. Csodálom, hogy Connor, aki Dél-Afrikában volt katonatiszt, nem ismeri fel ezt a jellegzetes sebet.

- Pedig nem ismerte fel - mondta Gallon tanácsos, és már előre diadalmaskodott a gondolatra, hogy Connorról közli majd Mackenzie megállapítását. Irwing ujjlenyomatokat keresett. Miután a gyilkos magával vitte a fegyvert, kevés sikerrel bíztatott ez a kísérlet. Gallon a ruhászekrényben kutatott. Mackenzie a meggyilkolt kofferét nézte át. Feltűnő volt, hogy ruhái, fehérneműi mind vadonatúj holmik voltak. Mackenzie hirtelen meglepetten felkiáltott.

- Ez már valami! Ide nézzenek! - Egy rozsdás, vékony, hosszú pengéjű francia rohamkést tartott a kezében. - Ugyanolyan fegyver, mint amivel a gyilkosságot elkövették. Itt különben is néhány katonai holmi van, ami nyilvánvalóvá teszi, hogy az áldozat is közeli vonatkozásban állt a francia idegenlégióval. - Érdeklődve nézték a különös bajonettet. - Ezek a rozsdafoltok könnyen származhatnak vértől - mondta Mackenzie. - Nincs kizárva, hogy az előző gyilkosságok valamelyikét, a szerencsétlen Hoffert, vagy azt az ismeretlen, Temzéből kifogott áldozatot éppen Lermontov ölte meg, aki maga is ugyanilyen halált halt most. Azt hiszem, jó lenne a személyzetet kihallgatni. Scribe jöjjön addig ide. Kitűnő detektív. Ő majd alaposan átkutat itt mindent, a fő, hogy a szoba egy másodpercre se maradjon őrizet nélkül, amíg el nem szállítottuk ezeket a holmikot a rendőrségre.

Mackenzie folytatta a kihallgatásokat, és Scribe felment a színhelyre. A tömzsi, lomha mozgású ember szaglászva nézett körül, mint valami kutya. Azután lehajolt a koffer mellé, egészen le, úgyhogy majdnem a földet érintette az arcával, és gondosan összesepert valamit. Apró, értéktelen gyöngyszemek voltak, hasonlatosak azokhoz, amiket a gyerekek játékból szoktak felfűzni.

2.

A főkapitány-helyettes szobájában ültek. A felderítetlen gyilkosságsorozat most már kissé kellemetlen volt a rendőrségnek. A lapok megsejtettek egyet-mást, kültelki sajtótermékek mohón vetették rá magukat az ügyre, és holmi „Londoni rémet” emlegettek.

- Most már biztos, hogy Lothar zsarolójánál van a helyzet kulcsa. A légiótól ugyan nem lehet adatokat kapni, de a szörnyű bűntényekre való tekintettel annyit mégis közöltek velünk, hogy ez a Horn nevű katona tíz előtt dezertált Fort Lamyból, és azóta nyoma veszett. Hogy van-e összefüggése Szinzával, hogy a rablófőnök zsoldjában áll-e, az még nem biztos, de hogy itt lappang Londonban, az kétségtelen - fejtegette Mackenzie.

- Ez bizonyos - mondta Connor. - A gyilkosságot ki fedezte fel?

- Lothar leánya - mondta Scribe. - Bámulatos nő. Ő volt a legnyugodtabb a házban. Telefonált a rendőrségre, szanatóriumba vitette az apját, és közben nem mozdult el Lermontov szobájából, hogy a rendőrség érintetlenül találjon mindent, mikor megérkezik.

- Közelebb jutnánk a megoldáshoz - mondta a főkapitány-helyettes -, ha tisztázhatnánk a Temzéből kifogott áldozat személyazonosságát, amelyik még mindig a Morgue-ban fekszik. Egyelőre nem adtam engedélyt, hogy eltemessék.

- Két halott személyazonosságát kell tisztázni - mondta Connor. - Hiszen Lermontovról sem tudjuk, hogy ki. Hallom, hogy Scribe elfogta Nyulacskát.

- El, hála Istennek - mondta a felügyelő. - Miután ön olyan csodálatos módon megtudta, hogy Marlow vette meg a holmikát, lecsaptam a vén orgazdára, majdnem minden megkerült. Marlowtól megtudtam, hogy a csirkefogónak a leánya valami menhelyen van, és ott kaptam el, vasárnap délután.

- Kérem, legyen szíves, hozza fel azt az embert. Szeretnék valamit megtudni tőle. - Azután Mackenzie-hez fordult. - A személyzet nem látott semmi gyanúsat?

- Nem. A vendégek éjfél után mentek el - felelte a kapitány. - Ezután semmi különöset nem vettek észre, leszámítva, hogy az egyik mosdóhelyiség ablaka be volt törve. Valószínűleg itt mászott be a gyilkos. Herta, aki a fenyegető levelek óta néha körüljár a villában éjszaka, hajnali háromkor világosságot látott Lermontov szobájából kiszűrődni. Meglepődött, azt hitte, hogy talán rosszul van a vendég, bekopogott, természetesen hiába. Így fedezte fel a gyilkosságot.

- Önt nem is érdekelte a helyszín? - kérdezte a főkapitány-helyettes Connort.

- Ismerhet, sir. Én már csak irattárakban és nyilvántartókban keresem a tetteseimet.

A felügyelő visszatért Nyulacskával. Scribe mérsékelten tapintatos érdeklődése élénk, színes nyomokat hagyott Nyulacska arcán, és a nyakkendője egész félrecsúszott.

- Elvisszük most magunkkal Nyulacskát, Scribe, hogy egy kis őszinteségre vegyük rá - mondta Connor.

- Talán nem kellene most elapróznia magát kisebb ügyekkel - jegyezte meg a főkapitány-helyettes, akit semmi sem dühösített úgy, mint Connor flegmája, amellyel nem tett különbséget kis és nagy ügyek között.

- Én kivétel nélkül elvégzem reszortom ügyeit - mondta Connor. - A gyilkosságra vonatkozóan, azt hiszem, Mackenzie nagyon jó nyomon van. Olyan ember követte el, aki olvasás közben lephette meg Lermontovot. Le fogom kontrollálni az ismerősök alibijét.

- Megtörtént - mondta Mackenzie. - Még Lord Lindsay iránt sem szégyelltem érdeklődni. Fél egykor ágyban volt. A hindu költő a Margareta Kávéházba vitette magát, fél egykor ért oda, mikor Lermontov még élt, és fél négykor távozott az autóján, miután Lermontov már kétségtelen, hogy halott volt. Megfordult még gyakran a házban Rastignac vezérigazgató és a felesége, ezek maguk is vendégeket fogadtak aznap. Dr. Knapp, egy német orvos, a házi-orvosuk, klubjában bridzsezett. Amint látja, egyezett a gondolatmenetünk, és szokásom szerint senki emberfiát nem tekintek eleve ártatlannak. Ha kiderítjük Lermontov és a temzei halott személyazonosságát, és megállapítjuk, hogy a gyilkosságok csakugyan összefüggésben vannak-e Szinzával, akkor nem dolgoztunk hiába. Maga, Scribe, nem talált semmi jelentenivalót?

- Semmi figyelemre méltót. A meggyilkolt kofferje mellett sőt, a kofferjában is, ilyen gyermek-holminak látszó apró gyöngyöket találtam. - Átadta. Mackenzie figyelmesen vizsgálta, azután Connornak nyújtotta.

- Maga érti?

A főfelügyelő hosszasan nézegette a kis gyöngyöket.

- Nem értem, mi lehet - mondta végül, majd vállat vont, és zsebre tette őket.

3.

- A hindu alibije nem tetszik nekem, Scribe. Nézzen körül abban a Margaretaban - mondta Connor.

- Gondolja, sir, hogy ez a dúsgazdag, előkelő indiai úr gyanúba jöhet? - felelte Scribe, miközben Nyulacska kézibilincset szorosabban fogta. Az autó mellékutcákon ment, hogy gyorsabban haladhasson.

- Hogy a hindu gazdag, azt csak az életmódjáról tudjuk. Csekkjei a nyugat-indiai bankra szólnak, de letétje mindössze háromezer font. Nem kevés, de arra még nem ok, hogy Londonban dúsgazdagnak tartsanak valakit. Különben mi a véleménye, Scribe, az olyan hindukról, akik rendkívül vallásosnak mondják magukat, de Buddha megdicsőülésének napján elmennek a Drury Lane Színházba? Viszont a mohamedán Ramadan ünnepek alatt véletlenül kirándulnak egy hétre Párizsba, de semmiféle repülő- vagy hajótársaság utasai között nem szerepelnek? Úgy néz ki, mintha a mi hindunk mohamedán lenne. Horgas orra sem dravida jellegű. Inkább az almoráviai hódítókkal összekeveredett kananita, zsidó-arab leszármazottaknál láttam ezt a jellegzetes arcélt. És ha egy mohamedán arab buddhista hindu költőnek adja ki magát, aki háromezer font letétjével szeretne maharadszának látszani, akkor tudnom kell róla, hogy ki látta őt a gyilkosság idején a kávéházban, amely előtt három órán keresztül állt az autója. Megérkeztünk.

A törvénszéki orvostani intézet előtt voltak.

- Vegye le Nyulacskáról a bilincset, és inkább fogja jól - mondta Connor. - Most nem a rablás-ügyben vezettelek ide, te betörő! Össze foglak hozni egy néhai úrral, és szeretném tudni, hogy láttad-e már valahol, mielőtt jegelték. Ne sápadozz, gazember, inkább szokjál hozzá a gondolathoz, hogy akasztásod után tudni vágyó ifjak fognak okulni itt a szervi elváltozásaidon... Ha el mersz ájulni, összetöröm a csontodat, mit remegsz itt? Ezek csak szolid folyami hullák. Nesze, gyújts rá, te ideges vénkisasszony. Hová vitték azt a tetemet, Scribe? Én magam sem láttam még, és Nyulacska is szeretné megnézni Lothar tanár barátjának porhüvelyét.

Egy kisebb terembe értek, ahol négyszögletű bádogajtók voltak a falban. Scribe kinyitotta az egyiket, és intett az altisztnek, aki a sötét nyílásból hordágszerű deszkát húzott elő. Ezen feküdt a meggyilkolt Lermontov. Nyulacska döbbenet felkiáltott.

- Tadief! Istenemre, Tadief!

- Sejtettem - mondta a főfelügyelő.

Mielőtt újra leértek volna a kapuhoz, Connor megfogta Nyulacskát a karjánál, és Scribe-nek átadott egy Kodakot a hozzá való magnéziumfény-szerkezettel.

- Majd én fogom ezt a disznót. Legyen szíves Scribe, menjen vissza, és csináljon egy felvételt a halotról.

Tíz perc múlva Scribe újra lent volt a bejáratnál, de Connort egyedül találta.

- Képzelve, az a gazember kirántotta magát a kezemből, és elszaladt. Egy pillanat alatt nyoma veszett.

Scribe mélyen a szemébe nézett felettesének, szomorúan bólintott és nyelt egyet. Azután újra beültek a rendőrségi autóba.

4.

„Ibrahim ben Szinza meghívja önt a Hill Street 9. szám alatt levő Colonial klubba, félemelet 4., ahol hajlandó meghallgatni az érdekeltek üzleti ajánlatát.”

- Ennek örülök - mondta a főkapitány-helyettes-, attól tartottam, hogy a citybeliek a rendőrség háta mögött megállapodnak Szinzával.

- Ez volt a szándékuk - mondta Bodley főtanácsos. - A meghívóhoz úgy jutottam, hogy még idejében egy gyanún felül álló érdekeltet csempészttem az igaziak közé. Ez a nagyon előkelő angol főúr vállalkozott arra, hogy bejusson a bankemberek sorába, akiktől Szinza az adót reméli. Különben ilyen meghívót senkitől sem szerezhettünk volna.

- Le fogunk csapni erre a találkozóra - mondta ambíciósan a főkapitány-helyettes.

- Mi a véleménye, Connor?

- Természetesen le kell csapni rá - felelte. - Túl nagy optimizmussal azért ne nézzünk a fejlemények elé. Lehet, hogy Szinza maga helyett valamelyik emberét küldi tárgyalni. Hiszen senki sem tudja, hogy ez az ember tulajdonképpen hogy néz ki.

- Én is azt hiszem - helyeselt Mackenzie. - Magunk sem tudjuk, hogy kicsoda Szinza. Lehet, hogy ebben az esetben egy fehér bandita használja ezt nevet már régen. De ha maga Szinza is az illető, bizonyára nem bízik annyira üzletfeleinek diszkréciójában, hogy ne számítson rajtaütésre.

- Azt hiszem, leghelyesebb lesz, ha kapitány úr Connor főfelügyelővel irányítja majd ezt a nagyszabású razziát - mondta a főkapitány-helyettes. - Mindenekelőtt a ház és a környékének pontos alaprajzára van szükségünk.

- Tessék - mondták Connor és Mackenzie egyszerre. Elnevezték magukat. Két alaprajz feküdt a főkapitány-helyettes asztalán.

- A házban nincsenek magánlakások. Egy emelet irodahelyiség, egy emelet Kingsbow divatszalonja. A félemeleten két lakás üresen áll, és harmadik, a rejtélyes Colonial klub, egyszobás. Az udvari ablaka a Diana Színház művészbejárója előtti részre nyílik, utcai ablaka a Hill Streetre. Az ablak alatt órásüzlet van, ezenkívül csak a kis Margareta Kávéház, négy kirakatablakával - magyarázta Mackenzie. - Hacsak valami titkos kijárás nincs, amit lehetetlennek tartok, akkor innen nem menekülhet az az ember, aki tárgyalni fog a dél-afrikai részvényesek megbízottaival.

- Elsősorban a tanácsos úr három szakasz rendőrrel körülfogja az egész házblokkot - mondta Connor. - Irwing a csoportjával elhelyezkedhetne a művészbejáratnál és az udvari ablak alatt, néhány detektív az ajtóhoz vezető lépcsőházi folyosót szállja meg. Scribe-bel majd őrizzük az utcai ablakot és ön Mackenzie, ha szintén jónak látja, megpróbál bejutni a találkozáshoz.

- All right.

NEGYEDIK FEJEZET

A Diana Színházban rossz darabot játszanak

1.

- Foglaljon helyet, kisasszony. Most nem a talált tárgyak osztályán beszélgetünk. Itt talán jobban megértjük egymást - mondta Connor -, és nem is szükséges kérdeznie, dohányozzék csak annyit, amennyit akar.

- Köszönöm - mondta Herta, és máris rágyújtott.

- Ön Európa legnagyobb gazemberének malmára hajtja a vizet, ha eltitkol előttem bármit is arról, amit tud. - Nem vették le a tekintetüket egymás arcáról. Belülről mind a ketten tudták, hogy első találkozásuk óta meglepően sokat foglalkoztak egymással gondolatban.

- Amit esetleg eltitkoltam ön előtt, főfelügyelő úr, az nem hiszem, hogy egy család magánügyénél nagyobb jelentőséggel bírna.

- Maga egyetemre jár, Herta, ugye megengedi hogy így szólítsam? Különös tehetséggel foglalkozik orvosi vegyészettel, és bizonyára jól tudja, hogy egy vegyületnek lehetnek olyan tünetei, amelyek laikus számára semmit sem mondanak, amíg ön esetleg ugyanezekből a tünetekből a legfontosabb következtetéseket vonja le. Ezt úgy értem, hogy rendőrségi ügyekben rám nézve lehet döntő fontossága egy olyan körülménynek, amit maga esetleg jelentéktelennek tart.

- Nem tudok semmit sem mondani.

- Nem tudná megmagyarázni, hogyan lett a züllött Tadiefből a világhi Lermontov? Miért hagyta elrabolni szó nélkül a retiküljét?

Herta izgatottan rágta a szája szélét.

- Mindezek olyan családi ügyre vonatkoznak...

- Amelyeket ha továbbra is eltitkol, akkor valamelyik hajdani katonatársa végez az apjával. - Mikor látta, hogy a lány sírva borul az íróasztalra, mögéje ment, és a vállára tette a kezét. - Megigérem önnek, hogy hivatalosan csak azt veszem tudomásul közlendőiből, amire nézve nem kér titoktartást.

- Talán... talán majd egyszer elmondok mindent... de most nem - mondta Herta.

- Komoly bajba keverheti magát így.

- Nem törődöm vele. Különben sincs joga engem idecitálni, és kérdéseket feltenni!

- Gondolja? - mondta Connor csendesen. - Gondolja, hogy mint rendőr-főfelügyelő nem kérdezhetném meg, hogy mit keresett ön a gyilkosság éjjelén Lermontov szobájában, miért kutatta át az áldozat bőröndjét?

Herta megkapaszkodott a szék támlájában. Azután elszántan mondta:

- Kérdezze meg, és tartóztasson le!

- Legyen nyugodt - mondta a detektív változatlan szelídséggel. - Ha majd megkérdezem, akkor le is fogom tartóztatni.

2.

A gyűlésen Lindsay elnökölt. Ott volt Lothar is, nagyon megviselten, összetörten, Rastignac, szép arab feleségével, báró Waldeneggné, aki férjével együtt a részvények egyötödének birtokában volt, és ő jelent meg a gyűlésen, mivel a báró Dél-Afrikában volt. Ezenkívül még négy-öt kisebb részvényes, a vállalat ügyésze, ügyvezető igazgatója.

- ...Igazgatói állásomról lemondok, és részvényeimet szívesen bocsátanám a társaság rendelkezésére - fejezte be Lothar rövid felszólalását.

- Nagyon sajnálatosnak tartanám ezt, a mai árfolyamok mellett - mondta Lindsay lord, - viszont magasabban nem vehetjük át.

- Elhatároztam - állott fel Rastignac -, hogy a társulat által felajánlott összeg dupláját fogom Lothar barátomnak folyósítani. - Többen tapsoltak.

- A tárgysorozat befejezése után visszatérünk tanár úr ajánlatára. Addig az ügyvezető igazgató úr kiszámíthatja a pakett értékét. A szabályok értelmében bejelentem, hogy báró Waldenegg vezérigazgató, neje öméltósága és saját nevében, részvényeit a „Majoritas” konszernnek eladta. - Izgatott moraj támadt.

A bárónő, idősebb, de még mindig nagyon szép asszony, csodálkozva emelkedett fel a helyéről.

- Ez valami tévedés lesz... - mondta zavartan.

- Itt van az eladásról szóló szerződés, a férj nevére szóló szabályszerű közjegyzői meghatalmazással. Vagy ez nem a méltóságos asszony aláírása? - mondta Lindsay, és eléje tartotta a lapot.

A bárónő figyelmesen megnézte, egy pillanatig úgy látszott, hogy elájul, azután mégis erőt vett magán.

- De... de... az én aláírásom - mondta, azután gyorsan távozott. Nagy csend támadt. Senki sem értette a jelenetet. Váratlanul az ügyész emelkedett szólásra.

- Fel kell olvasnom, a további megbeszélés előtt, a pénzügyminiszter legújabb rendeletét, amelyet éppen most vettem át a titkáromtól. A rendelet értelmében semmiféle dél-afrikai részvény árfolyamát a további intézkedésig a tőzsdén nem jegyzik, az ilyen részvényeket eladni és venni tilos, mert a mai naptól kezdődően, a megszüntető rendelet napjáig, ezek az adásvételek jogérvényesnek nem tekintetnek. Így, sajnos, sem az Afrika Mahagóni Társaság, sem Rastignac úr, Lothar vezérigazgató részvényeit nem vásárolhatja meg.

- Ez a rendelet a közgyűlés minden további határozatát illuzórikussá teszi, tehát az ülést befejezem - mondta Lindsay. - Van valakinek kifogása ellene?... Viszontlátásra.

A gyűlés résztvevői izgatottan tárgyalták az eseményeket.

...Waldenegg báróné még aznap bement a rendőrségre, és fondorlatos csalás címén feljelentést tett saját férje ellen, aki Dél-Afrikában tartózkodik.

- Az embereim elfoglalták a kijelölt helyüket - jelentette Scribe.

- Jól van, Scribe - mondta Connor. - Maga velem jön. Mi volna a véleménye, ha beülnénk a Margareta Bárba egy whiskyre? Kezd nagyon meleg lenni.

- Bocsánat, sir - mondta ijedten a felügyelő. - Ön azt vállalta, hogy velem együtt az utcai ablaknál intézkedik, arra az esetre, ha itt próbálna szökni a bandita.

- Fütyülök rá! Ha találkozni akar velem az a gazember, jöjjön be a bárba. Előre, Scribe, a vendégem ma.

Scribe lelke mélyéig meg volt rendülve ekkora kötelességmulasztástól, de képtelen volt Connornak ellentmondani. Ugyanígy követte volna, ha főnöke a Temze fenekére hívja meg koktélpartira.

Alig ültek néhány percig, Herta lépett hozzájuk.

- Zavarom? - kérdezte Connort.

- Mindig örülök, ha láthatom - mondta a főfelügyelő őszintén.

- Láttam, ahogy megérkeztek az imént... Azt is tudom, miért jöttek. És meglepett, hogy nyugodtan beültek a kávéházba.

- Engem is - mondta Scribe.

- Természetesen - szólt Connor, miközben felhígította kissé a whiskyjét - a tanár úr is kapott meghívót.

- Igen. De nem jön el... Mr. Connor, kötelességem közölni önnel, hogy egy barátunk, aki a gyarmati hadseregben volt tiszt, azt állítja, hogy Szinzát tíz év előtt megölte egy Horn nevű francia légionista.

- Igazán? - kérdezte a főfelügyelő közönyösen.

- Én azt hiszem, hogy ez a légionista szerepel most mint Szinza! Mr. Connor, nem tudná elfogni azt a gazembert? Hiszen magáról csodákat mesélnek.

- Miért érdekli Szinza? - kérdezte Connor. - Hiszen az apját nem ez a rabló fenyegeti. Vagy igen? Úgy látom, Scribe, maga diétán van. Ott áll a pohara, és nem iszik.

- Tudom, miért ilyen flegmatikus, mert büntetni akar, amiért nem vagyok őszinte magához. Ne ítéljen meg hamisan. Mióta először találkoztunk, csak öntől remélek segítséget.

- Akkor miért nem mondott el mindent őszintén?

- Nem lehet - mondta a lány, zokogással küszködve. - Ne kérdezze... Nem lehet.

Connor megsajnálta, és megsimogatta az asztalra boruló lány fejét: - Bizzék bennem, Herta. Közel vagyok a ügy befejezéséhez.

- De miért ül itt akkor? Miért nem próbálja elfogni a gazembert!

- Nem mondhatok mást, mint hogy bizzék bennem. Semmit sem szeretnék jobban, mint megváltani magát a szenvedéstől. - A lány melegen szorította meg a kezét, és sokáig nézett Connor nyugodt, komoly szemeibe.

- Magam is attól tartok, hogy nem a nekünk való poszton vagyunk - mondta Scribe.

- Komolyan azt hiszi? - kérdezte őszinte érdeklődéssel Connor. - Én nem sok eredményt várok a mai naptól. Különbösen is, említettem magának a múltkor, hogy ez a kávéház megérdemel némi figyelmet. Tegnap is itt voltam. Előzőleg megnéztem a Diana Színház műsorát. Pokolian unalmas darab, és már nyolcvanadszor adják. Nem érdekes? Előadás után idejöttem egy whiskyt meginni. Ez a kávéház tulajdonképpen a színház büféje. Meg akartam nézni azt a páholyt, ahol a mi hindu barátunk ült azon az éjjelen. Az ott szemben a négyes. Én inkább foglalkozom ezzel az üggyel, mint Szinza elfogatásával.

- De miért kellett ma újra idejönnie? - kérdezte Scribe.

- Mert kitűnő volt a whisky, Scribe. Kóstolja csak meg. A darab rossz, de a whisky jó.

4.

Nyolc főrésztvevő volt együtt. Némán, izgatottan várták a rablóvezért. Nem beszéltek egymással egy szót sem. Pontban nyolc órakor kinyílt az előszobából vezető ajtó, ahol, úgy látszik, a bandita rejtőzött, és mindenki csodálkozására egy lefátyolozott arcú arab jelent meg. Nemzeti viseletben: turbánban, burnuszban, fehér gyolcsruhában. Tompa, fojtott hangon szólt:

- A tárgyalás egy percig tarthat. Másfél milliót akartam kérni. Önök közül azonban valaki értesítette a rendőrséget. Ezek után ultimátumszerűen közlöm, hogy évi kétmillió fontot követelek, amit huszonnégy órán belül megszavazhatnak. Ha nem, úgy Dél-Afrikában olyan katasztrófasorozat veszi kezdetét, amelyhez képest az eddigi semmiség volt. - A burnusz szétnyílt és két töltött revolver meredt a társaságra: - Elmehetnek!

...Ebben a pillanatban kitört a pánik! Nagy robajjal beszakadt az előszobaajtó, ugyanekkor az arab a benyomult rendőrök felé két lövést adott le.

Férfisikoly... a lámpa csörömpölve lehullott... Szinza, a mezzaninablakon keresztül, repülés-szerű ugrással vetette magát az udvar túlsó oldalán levő színház művészbejárójához. Mackenzie itt számított rá, de a detektív közvetlenül az ablak alatt állt, s így feje felett a menekülő arabruhás ember elérte a művészbejárót. A kapitány lövése azonban eltalálhatta, mert egy tizedmásodpercre megtántorodott, azután mégis beugrott a folyosóról nyíló vasajtón, amely a színpadra vezetett. Mindenütt rendőrsípok füttyültek. A nézőtérről, az oldalajtókról, a színpad bejárója felől egyszerre nyomultak be a rendőrök a színházba. Burnuszos ember itt nem menekülhetett...

Ekkor azonban nevetséges meglepetés történt. A színpad, a folyosó zsúfolva volt burnuszos emberekkel. Nyolcvan arabruhás, turbános statisztá szerepelt a Kalifa Éjszakája című revüben. A lövöldözés pánikot idézett elő, sikoltozás, rohanás, és mindenütt arab, megszámlálhatatlan sok arabruhás, barnára festett ember szaladgált összevissza. Öt perc alatt negyven marcona arabot ütöttek le, bilincseltek meg és tartóztattak le a rendőrök. A színházat nem hagyhatta el senki. Egyenként igazoltattak mindenkit. Az eredmény szinte reménytelennek látszott. A rabló éppúgy lehetett kifestett fehér, mint bármelyik statisztá. Történetesen a statiszták között nyolc igazi arab is volt, szegény egyetemi hallgatók.

A lövöldözés és ordítás zaja mindenkit kicsalt a Margareta Bárból, csak Connor keverte nyugodtan a whiskyjét. Scribe úgy izgett-mozgott, mint aki hangyabolyon ül, és Herta zsebkendőjét szorította a szájára. A robajszerű lárma nem akart szűnni. Gallon tanácsos nézett be a bárba:

- Connor! Ön itt ül?

- Talán történt valami a posztomon? Az utcai ablak alatt állva sem tehetnék semmit. A főkapitány-helyettes letörten intézkedett, hogy a kordont vissza kell vonni. Nem lehet ilyen sokadalmat órákig ideggörcsben feltartóztatni, Mackenzie lihegve jött. Megsebesült a tumultusban, és a kezét kötözte egy zsebkendővel, fogával húzva meg a bogot.

- Igyon, kapitány, a Margareta Bárban egy whiskyt - mondta Gallon némi gúnnyal. - Connor is ezt teszi.

- Ez legalábbis impertinencia! - kiáltott a főkapitány-helyettes.

Mind a hárman bementek a Margareta Bárba.

- Már vártam önöket! - mondta Connor. - Engedjék meg, hogy letartóztassam a tettest. Mikor ezt mondta, már a négyes számú páholy függönyénél állt. Most revolvért húzott, és elrántotta a függönnyt.

- Bemutatom önöknek a mai színházi est rendezőjét, aki, mellékfoglalkozására nézve, Lermontov gyilkosa. Ne mozduljon, Naladna, mert én nem viccből hordok pisztolyt.

A hindu költő ott ült a páholyban, és mellette még megtalálták az arab ruhadarabokat is, amelyeket csak itt dobott le sebtiben. Sebesült vállát kötözte.

- Gyerünk, Scribe, vasalja meg. Ugye mondtam magának, hogy tegnap láttam ezt a rossz darabot és az ügyes páholyt. A hátsó falán kijár egy deszka, és a páholyfolyosóhoz vezet. Itt ment ki, a színházon keresztül, Lermontovot megölni, mialatt az autó, mint húséges alibi három óráig várt kint. Azután a színházon át újra visszaült a páholyba, fizetett és hazament. Talált valamit, Mackenzie?

A kapitány ugyanis Naladna zsebeit kutatta át.

- Egy nagy automata pisztolyt és két kis ismétlő van nála. Szívből gratulálok magának, Connor!

- Én is - mondta savanyú arccal a főkapitány-helyettes.

ÖTÖDIK FEJEZET

Lear király halála

1.

Bodley főtanácsos befejezte a jegyzőkönyvet:

- Ezek szerint méltóságod férje nem hamis okirat alapján adta el a részvényt, hanem az ön szabályszerű közjegyzői meghatalmazás birtokában, amit más ügyből kifolyólag kért.

- Úgy van - mondta Waldenegg báróné. - Ő az év nagy részét Dél-Afrikában tölti, és azt írta, hogy küldjek meghatalmazást számára, mert részvényeinkre kölcsönt akar felvenni, hogy egy kínálkozó előnyös ingatlanvásárlást lebonyolíthasson.

- Tisztában van ugyebár, méltóságod, hogy erre a levélre okvetlenül szükség van, ha bizonyítani akarjuk a csalást. Szíveskedjék a jegyzőkönyvet aláírni, és a levelet eljuttatni hozzám - fejezte be Boley.

- A levelet még ma behozom - mondta a bárónő. - Nyomós gyanúom van a tettestársakra nézve is, de ezt csak akkor közlöm, ha a „Majoritas” konzern fő részvényeseit megismerem.

Miután a bárónő elment, Bodley átsietett a főkapitány-helyetteshez. Még semmit sem tudott a történetekről. Felettesénél valóságos harctéri helyzetet talált. Nyolc-tíz ember nyüzsgött, vitatkozott, Mackenzie keze be volt kötve, Scribe porosan, szakadt ruhában magyarázott.

- Mi történt? - kérdezte Bodley.

- Kezünkbe volt a fickó, megbilincselve. És jóformán a teljes rendőrlegénység asszisztenciája mellett szabadult meg! - kiáltotta a főkapitány helyettes. - Példátlan.

- Katasztrófa, sir - mondta Scribe siralmasan. - A rendőrségi autó nagy sebességgel nekiszaladt a kőkövákknak a Tottenham Court Roadnál, ahol az úttestet javítják. Itt vagy tizenöt ember, mintha útburkoló munkások lennének, látszólag segítségünkre siettek, még két hatalmas autó is ügyesen odacsúszott, ebben a kavarodásban több rendőrt leütöttek, és megszöktették a gazembert. Jóformán valamennyien megsebesültünk már a karambolnál.

- És a sofőr? - kérdezte Gallon.

- Az ő embere volt - mondta Connor, aki most lépett be. - O'Brient, a rendőr sofőrt, már jóval előbb, a lépcsőházban hasba szúrták. A kórházban van. Rendőrruhás gazember ült helyette a volánhoz.

- Senki sem hibás - mondta Mackenzie -, olyan zseniális előrelátással volt kidolgozva minden. Ez a fickó az összes eshetőségre elkészült.

- Dacára annak, hogy arab és gazember, mégsem ő Szinza - mondta Connor. - Lehet, hogy a főembere, de kétségtelen, hogy mikor Dél-Afrikából Szinza legszörnyűbb gazságát jelentették, akkor ez az álhindu már itt ült Londonban.

- A további nyomozás érdekében - mondta Mackenzie, és felemelkedett helyéről-, be kell most már önöket is avatnom abba, amit eddig mint szigorúan bizalmas információt igyekeztem elhallgatni. Ibrahim ben Szinza, kedves uraim, nyolc éve halott. Akkoriban olyan nagy zavar-gások lángoltak fel a Kongó vidékén, hogy a hatóságok nem akarták a kedélyeket egy nép-

szerű rablóvezér halálhírével még jobban felizgatni, tehát eltitkolták. Később pedig örültek, hogy elaludt az ügy.

- Magam is utánanéztem ennek a gyarmatügyi minisztériumban - mondta Connor. - Ezért hozom más ügyekkel kapcsolatba Szinzát. Például Hoffer és a temzei halott gyilkosával.

- Nekem is tetszik ez a nyom - mondta Mackenzie. - Aki először tudta meg, hogy Szinzát megölték, az nagyon értékes adat birtokába jutott, és könnyen felhasználhatja ezt a saját céljaira.

- És ki ölte meg? - kérdezte Bodley.

- Egy szökött francia idegenlégionárius - felelte Connor.

- Ugyanaz, aki alaposan gyanúsítható három gyilkossággal: Lothar tanár zsarolója, egy bizonyos Horn nevezetű - fűzte hozzá Mackenzie. - Az eddigi nyomozás eredményeképpen leszögezhetem - fejezte be -, hogy ez a rendkívüli erejű és ügyességű, mindenre elszánt ember azonos a keresett Szinzával, és jelenleg itt tartózkodik Londonban.

- És tudja ön, Connor, hogy milyen fegyverrel öl? - kérdezte eleve kárörvendezve Gallon tanácsos.

- Hogyne - mondta Connor -, francia gyalogsági szuronnal - és kiment.

2.

Connor belekarolt Hertába, és közelebb vonta magához.

- Már a rendőrség is tudja a maga értesülését, és elfogadtuk feltevésnek, hogy Szinza tulajdonképpen azonos édesapja zsarolójával. Meggyőződésem szerint a maga vallomása alapján közelebb jutnánk a kérdés megoldásához.

- Egyszer még meg fog engem érteni... Nem beszélhetek. - A férfi vállára hajtotta a fejét és sírt.
- Higgye el, csak magának tudnék elmondani mindent őszintén.

Connor és a lány között egyre szorosabbá szövődött a kapcsolat. Tisztában voltak ezzel a gyorsan fejlődő, rendkívüli érzéssel, s nem is védekeztek ellene.

- Nézze, ha az tartja vissza, hogy közölnie kellene olyan dolgokat, amelyek az apját nem valami jó színben állítják be abból az időből, mikor a légióban volt...

- Nem... ne, ne, kérem ne beszéljen erről.

- Legalább azt mondja meg, mit akart Tadieftől, és milyen szerepe volt az ügyben ennek a szerencsétlen orosznak.

- Magam akartam kinyomozni valamit... Tudtam, hogy Londonban van néhány légionista. És ez a Tadieft véletlenül együtt szolgált az apámmal. És az apám azért vette oda, mert állandóan félt. Valami testőrfélének szerződtette, és a kedélyére is jól hatott az orosz. Különben igazi gárdatiszt volt. Coloneknak csúfolták a légióban.

- És mit kért tőle akkor, ott a Horned Owl klubban?

- Akkor még nem tudtam mindent... és kérem, hogy mondja el az apám múltját.

Connor megsimogatta a síró lányt, és elgondolkodott.

- Nem kérdezek többet, pedig fontos lenne. Nyugodjon meg, Herta: már nem tart soká, és minden rendbe jön.

A lány átkarolta a nyakát, és odahajtotta a fejét a férfi vállára. - Minden reményem magában van - suttopta.

Irwing és Scribe visszaérkeztek a főkapitány-helyetteshez.

- Tegnap este beszélünk a színigazgatóval, Tycklernek hívják. Nagy vagyona volt, az egészet színházra költötte. Ez a legutóbbi keleti darabot a hindu költő finanszírozta. A Margareta Kávéház is a színházbérlethez tartozik. Tyckler azt állítja, hogy nem tudott a páholy titkos kijárójáról. Furcsa, bolondos ember. Valószínűleg alkoholista is. Nehezen lélegzik beszéd közben, és sokszor nyúl a szívéhez. Mikor kimentünk hozzá, éppen maszkírozta magát. Fellépni nem szokott. A titkárától tudtuk meg, hogy délelőttönként bezárkózik az irodájába, és régebbi parádés szerepeit játssza, egyedül. Német származású, és színész volt.

- Ez a sok arab statiszta, az átjáró, amelyről állítólag nem tudott, előttem gyanússá teszik - mondta Irwing.

- Meg kellene tudni a múltját - szólt a főkapitány-helyettes.

- Megtörtént, sír - jelentette Connor. - Tyckler Németországban bűncselekményt követett el, amely már elévült. Katonai írásokat hamisított magának, és egy köpenicki tréfával nagy összeget sikkasztott. Csalásért és okirat-hamisításért körözték, beállt a légióba, és ugyanannál a negyedik századnál szolgált, amelynél Lothar, Rastignac és keresett Horn.

- Megint a légió! Érthetetlen! Ezt az embert azonnal le kell tartóztatni! - kiáltotta izgatottan a főkapitány-helyettes. - Azt hiszem, kapitány úr, ez az ön véleménye is, nem?

- Okunk van rá - mondta Mackenzie. - Kis házkutatást is tartunk majd. Kérek egy végzést, Mr. Scribe-et és Mr. Irwinget magammal viszem. Okulva a múltkorin, egy szakasz rendőrt is kérek.

3.

- Ilyenkor bezárkózik az irodájába, és komédiázik - mondta Irwing. - Hová parancsolja a legénységet, kapitány úr?

- Az összes kijáratokhoz és a lépcsőházba.

Irwing elment utasítani a legénységet. Az igazgatói irodának volt egy kijárása az öltözőfolyosóra is. Scribe mindenesetre onnan indult el. Mackenzie kopogott az ajtón, és benyitott.

A detektívek és a rendőrök döbbenetesen sereglettek össze. Tyckler a szoba padlóján feküdt, hosszú, ősz szakállal, vörös palástban, parókája és királyi koronája elgurult, két kezét szétcsapta, és melléből, bal oldalon, egy vékony, francia bajonett markolata állt ki. A gyilkosságot percekkel előbb követhették el. A vén ripacs száján még rezegtek a vörös habfoszlányok, és kiforduló szeme vibrálni látszott, de mire kijöttek a mentők, már halott volt.

HATODIK FEJEZET

A Vörös Liliom

1.

Connor, Bodley és Gallon perceken belül a helyszínen voltak. A személyzet senkit sem látott a jóformán elhagyatott délelőtti színházban. Mintha egy kísértet lett volna a gyilkos. Nyom sehol. Mackenzie az íróasztalfiókot kutatta át. Scribe fényképezett, Irwing ujjlenyomatokat vett a bajonett markolatáról, Gallon és Bodley a személyzetet hallgatták ki. Connor megtalálta a halott fogason lógó zakójában a hatalmas wertheimszekrény kulcsát. Négyszáz fontot találtak készpénzben, szerződéseket, egy ötezer fontról szóló betétkönyvet és a pénzszekrény legalján levélsomót. Ez a levélsomó adta meg a nyomozás döntő fordulatát, ez volt a legkülönösebb, legérdekesebb fejezete a bűnügynek.

A levelek a Vörös Liliomnak szoltak Marokkóba, és Horn, a légionista írta őket a sivatagból. Connor csodálkozva nézegette őket. Mackenzie füttyentett.

- Sejti, hogy kerültek ezek a levelek Tycklerhez?

- Azt hiszem Mackenzie, eljutottunk a rejtvény megoldásához. Nézze meg a levelek szegélyét. Látja? Íráspróbák. Nézze meg, itt a levélsomó alatt vonalozott papírok. Ilyeneken kapta Lothar a fenyegető leveleket. Vesse ezt össze azzal, hogy Tycklert okirat-hamisításért körözték.

- Értem - kiáltotta Bodley. - Tyckler írta Lothar tanárnak a fenyegető leveleket, hamisítva Horn írását. A tanár valószínűleg ismerte ezt az írást.

- A lányától tudom, hogy ő tanította franciául írni Hornt. Különböztetett azt hallottam a titkárától, hogy naplót is vezetett ez a Tyckler - mondta Connor.

- Most tehát csak azt kell kideríteni, hogy miért fenyegették ezt a szerencsétlen Lothart hamisított levelekkel, és kicsoda tulajdonképpen Szinza - mondta Mackenzie. - Mert ha Horn azonos lett volna vele, akkor a cinkosainak nem kellett volna hamisítani az írását. Mit csinál, Scribe?

- Utasítást adtam - felelte helyette Connor -, hogy fényképezzenek itt le mindent.

2.

- Azért kértem a hivatalomba Herta, mert most mint a nyomozás vezetője beszélek magához. Hogy Hornnal mi van, azt nem tudjuk, de az apját más oldalról fenyegeti veszély. Mint ahogy már tudja, a leveleket nem Horn írta. Hivatalosan kérdezem, mit tud a házukban meggyilkolt Lermontovról.

- Amit tudtam, azt elmondtam.

- Meg fogom könnyíteni a dolgát, Herta. Mi itt sokkal többet tudunk, semmint azt maga gondolná. Tudjuk, hogy az ön édesapja, Rastignac, Tyckler, Horn, Hoffer és egy Thillmann nevezetű katona társaságában megszökött a légióból. Tudjuk, hogy közben az édesapja és a többiek gyilkossági kísérletet követtek el ez ellen a fiatalember ellen. Tudjuk továbbá a titkosszolgálat jelentéseiből, hogy az ön édesapja belekeveredett többedmagával egy politikai

gyilkosságba, amelyből kifolyólag vagyont érő platinához jutottak, éspedig olyan szerencsés módon, hogy ezt a vagyont semmiféle károsult nem reklamálhatja. Hajlandó ezek után őszintén beszélni? Tudom ugyanis, hogy ezekről a szörnyűségektől irtózott, félt, hogy ha megtudják, baja lehet belőle az apjának. Mindezekből semmiféle kellemetlensége nem származhat a tanár úrnak. Politikai ügyeket nem szeretnek bolygatni a hatóságok. De nagyon komoly veszély fenyegeti más oldalról.

Herta a harmadik cigarettát szívta, mióta Connor hivatalában ült.

- Igaza van... - suttogta. - Ez volt az oka hallgatásomnak. Sokkal többet is tudok.

- Lermontov meggyilkolásának éjjeléről beszéljen, kérem.

- Mikor Tadief megtudta, kinek a leánya vagyok, eljött az apámhoz. Az apám odavette őt. Ekkor vette fel a rossz hírű körökben ismert neve helyett a Lermontov nevet. Az apám akkor még nem mondott el nekem semmit, csak sejtettem, hogy valami szörnyűség lehet a múltjában, és olvastam néhány fenyegető levelet. Ugyanis az apám csak Lermontov halála után mondott el nekem őszintén mindent. Ekkor értesültem csak, hogy Lermontov alapján véve nem is tudott semmit, mielőtt az apám bizonyos dolgokba nem avatta be. Én azonban azt hittem, hogy be van avatva, és faggattam. De az orosz elutasított. A gyilkosság éjjelén láttam, hogy hajnalban még ég a villany nála. Felmentem egy kétségbeesett kísérletet tenni, hogy megtudjam, mi az a szörnyűség, amely megrontja az életünket. Mikor benyitottam, ott feküdt holtan. Első pillanatban rosszul lettem, még sikítani sem tudtam. Azután erőt vettem magamon. Hátha ennél az embernél valamit talál a rendőrség, ami az apámat kompromittálja? Minden erőmet összehoztam, és átkutattam a holmiját... Ott állt a ládája, tüzetesen átnéztem, de nem találtam semmit. Azután értesítettem a rendőrséget.

Connor hirtelen elsápadt, de erőt vett magán.

- És amíg a rendőrség jött, nem engedett senkit a szobába; ezt tudom. Most szedje jól össze, kérem a gondolatait, és mondja el, hogy mit talált Lermontov holmija között. Nagyon fontolja meg, amit mond.

- Semmit. A fehérneműje volt a ládában, néhány orosz könyv és pipereholmik.

Connor csengetett Scribe-nek, és rosszul leplezett izgalommal fordult újra a lányhoz:

- Kérem, egész biztos ebben, és határozottan állítja, hogy semmi mást nem talált a kofferben?

- Határozottan emlékszem, hogy mást nem láttam.

A felügyelő belépett.

- Scribe! Vezesse a kisasszonyt egy őrizetes cellába, és állítsák elő nyomban Lothar tanárt; mindkettőjüket letartóztatom gyilkosságban való bűnrészesség miatt.

A lány elájult.

3.

A főkapitány-helyettes szobájában izgatott vitatkozásban együtt volt az egész vezérkar. Connor csendesen bejött, és odament a főkapitány-helyetteshez.

- Kérem, sir, Lothar tanárt és leányát letartóztattam, és mindketten a fogdában vannak. Saját felelősségemre tettem ezt, kérem, szíveskedjék aláírni egy végzést. - Általános zűrzavar támadt.

- Őszinte csodálójává tett engem, Connor, de azt hiszem, ez balfogás volt. Ezért a két emberért én kezeskedem - mondta Mackenzie.

- Nem áll módomban ezt a végzést kibocsátani! - mondta a főkapitány-helyettes.

- Akkor intézkedni fogok, hogy szabadon bocsássák őket, de ez nagyon kellemetlen lesz önnek, sir. Scribe apró golyócskákat talált a meggyilkolt bőröndje körül. Ezekről a golyócskákról megállapítottam, hogy szájapoló cukorkák. Lothar Herta vegyész, és a Westminster Road-i laboratóriumban saját maga készítette ezeket a cukorkákat, amelyeket különös módon, cérnára felfűzve szárított, ezért voltak a közepükön átlukasztva, mint a gyöngyök. A cukorkák speciális mentolos készítmények, mivel a leány rendkívül szenvedélyes dohányos, és ezzel akarja szájában a nikotin szagát ellensúlyozni. Állandóan ilyen cukrot hord magánál, ezenkívül aether aceticust, amivel körméről távolítja el a nikotint. Parancsolja, sir, hogy szabadon bocsássam?

A főkapitány-helyettes nem szólt semmit. Írta a végzést.

- Mindez igaz lehet, Connor! A tanár és a lánya bűnrészesek.

- Inkább áldozatok az ügyben! - mondta Mackenzie. - Letartóztatásukat ellenzem.

- Sajnos, az én állásom megköveteli - mondta Connor -, hogy ilyen kirívóan gyanús esetben előírás szerint cselekedjem.

- És mi van a főbűnossal? A zsarolóval? - kérdezte Bodley.

- Szerintem - mondta Gallon - a tanárt rá akarták kényszeríteni ijesztgetésekkel, hogy most, amikor a részvények rosszul állnak, megváljon az Afrikai Mahagóni pakettjétől. Hoffer részét is megváltották.

- Tudnunk kellene, hogy hová kerültek ezek a részvények - mondta a főkapitány-helyettes.

- Pontos felvilágosítást adhatok - szólt közbe Bodley. - Waldenegg báróné feljelentette csalásért a saját férjét, amiért eladta a „Majoritas” társaságnak a részvényeit. A bárónő kikutatta, hogy a „Majoritas” részvénytársaság alapítója és főrészvényese Rastignac. Ugyanaz a Rastignac, aki Hoffer örökösétől is megvette a részvényeket, ugyanaz a Rastignac, aki Lothar tanárnak felajánlotta, hogy megváltja a részvételét...

- És végül, ugyanaz a Rastignac - mondta Mackenzie -, aki szintén szökött légionista, együtt szolgált Tycklerrel és Lotharral...

- És báró Waldenegg-gel - mondta Bodley. - Báró Waldeneggné mindent elmondott őszintén. Fiatal korában táncosnő volt Marokkóban. Vörös Liliom néven. Később valamilyen módon vagyonhoz jutott, hat légionistával együtt, ezek voltak Rastignac, Lothar és egy másik német, a szerencsétlen Hoffer, Tyckler és egy Thillmann nevezetű. Ezek alapították az Afrika Mahagóni Társaságot. A Vörös Liliom később feleségül ment Thillmannhoz, de ez a hiú nő rávette a férjét, hogy súlyos anyagi áldozatok árán adoptáltassa magát az osztrák Waldenegg báróval. A házasság nem volt boldog. Tulajdonképpen ez a Thillmann vezeti most is a dél-afrikai telepet, mert egyedül ő ért a főrészvényesek közül a bútorfához.

- És összejátszott Tycklerrel, hogy hármuk számára szerezzék meg a vagyont - szólt Mackenzie.

- Az ügy világos - mondta a főkapitány-helyettes. - Dél-Afrikában Thillmann maga volt Szinza, ő robbantotta fel a csatornát, ő rongálja talán most is a saját telepüket, hogy a részvényeket szinte értéktelen állapotban vegye át Rastignac, aki Londonból irányított mindent, Tycklerrel együtt. Tyckler gyanússá tette magát, erre megölték a cinkosukat. Még ma lefogjuk Rastignacot, és kábelezni kell Dél-Afrikába, hogy Thillmannt is tartóztassák le.

- Ez hiábavaló lenne, sir - szól közbe csendesen Connor. - Thillmann, illetve báró Waldenegg személyazonosságát sikerült megállapítanom. Azonos a Temzéből kifogott második számú áldozattal, és jelenleg még mindig a törvényszéki orvostani intézetben tartózkodik. Szíveskedjék engedélyt adni rá, hogy eltemethessék...

HETEDIK FEJEZET

Az ötödik

1.

Rastignac önkívületben feküdt. Egy detektív ült a szanatórium ajtaja előtt. Lehetetlen volt kihallgatni. Az esti órákban, mintha őrjöngene, ordítva kirohant a folyosóra, és összeesett. Fél órával a szanatóriumba szállítás után már agonizált. A szomszéd szobában a kétségbeesett Rastignacét is orvosi ápolásban részesítették. A váratlan tragédia nagyon megviselte. Fél tízkor Rastignac, anélkül hogy öntudatát visszanyerte volna, szörnyűségesen elpusztult.

Holttestét az orvostani intézetbe szállították.

A fiatal arab asszonynak, akit Rastignac előkelő társaságban ismert meg, fogalma sem lehetett férje múltjáról és üzelmeiről. Kihallgatása teljesen lehetetlen volt. A személyzet alig tudott valami felvilágosítást adni, hogy kivel beszélt Rastignac utoljára? Waldenegg báróné látogatta meg, heves szóváltás volt közöttük a Majoritas miatt. - Ez mindenesetre érdekes - mondta Bodley főtanácsos. - A bárónét ki fogjuk hallgatni. - A báróné vallomása még érdekesebb volt. Elmondta, hogy felháborodásában súlyos szavakkal illette Rastignacot. Közben a szomszéd szoba függönye meglebbent, és Waldeneggné egy fotel mélyén férfi alakot pillantott meg, aki szerinte arab volt, a leírás emlékeztette Naladnára. A köteles kímélet dacára, ezt az egyet megkérdezték Rastignacétól is. Ő nem tudott a férje arab látogatójáról, Rastignac dolgozószobája nagyon távol esik az ő lakrészétől, és délután nem ment át férjéhez. Munkájában nem szokta zavarni. Így álltak az ügyek másnap délelőtt.

Mackenzie, aki nagyon szíven viselte a tanár és leánya sorsát, megkérte a főkapitány-helyettest, hogy siettesse az ügyüket. A főkapitány-helyettes felkérte Lothart, és ő maga fogott hozzá a kihallgatáshoz.

Lothar visszanyerte a lelki nyugalmát. Csodálatosképpen a letartóztatás, a zárka használtak az idegeinek. Igen! Végre eljött az idő, hogy feleljen, hogy bűnhődjön. Hiszen csak ezt kívánta évek óta, valamilyen formában könnyíteni a lelkiismeretén, és sehogy sem tudta megérteni, hogy nem a régi politikai gyilkosságban való részvétel, nem a lelkére nehezedő hajdani kalandja miatt áll itt. Végül a főkapitány-helyettes hagyta, hogy ezekre a szintén érdekes és az ügyre tartozó eseményekre térjen át.

- Szóval, ön szerint Rastignac és Thillmann megölték valami Muhat beyt, és elrabolták az arabok titkos forradalmi kasszáját. Romantikus de újabban kezdek mindent elhinni. Részesekek voltak ebben még az a Horn nevezetű, akinek a nevében Tyckler zsaroló leveleket hamisított önhöz, a tragikus véget ért Hoffer és más senki?

- De, még valaki - mondta Lothar. - A Vörös Liliom, aki később Thillmann felesége lett, miután bárói címet vásároltak valahogy.

- És ő is tudott arról, hogy maguk ezt a Hornt eltették, vagy el akarták tenni láb alól szökés közben?

- Szó sincs róla! Ezt nem mertük elmondani a Vörös Liliomnak. Tőle még Rastignac és Thillmann is féltek.

- Egy nőtől? - kérdezte hitetlenkedve a főkapitány-helyettes.

- Ebben a nőben van valami rendkívüli - mondta a tanár, és megborzadt. - Sohasem fogom elfelejteni, mikor azon az éjjelen megfenyegetett bennünket. Állandóan tört hordott magával, aminek a hegye szarvasvipera mérgével volt preparálva... Nem kaphatnék egy kis vizet?

- Adjon, Dixon, vizet a tanár úrnak, és vezesse vissza a cellájába. - Miután ketten maradtak, Mackenzie-hez fordult a főkapitány-helyettes. - Miután Connor előterjesztésére történt a letartóztatás, beszélnem kell vele, mielőtt szabadon bocsátom a tanárt.

Mintegy végszóra a főfelügyelő lépett be.

- Újabb utólagos jóváhagyását kérem egy letartóztatásban, sir. Ugyanis...

Bodley főtanácsos jött be a másik ajtón sietve:

- Szenzációs eredményre vezetett Rastignac boncolása! A halált, a trópusi mérgek szakorvosa szerint, egy karcolás útján a szervezetbe juttatott szarvasvipera-méreg okozta.

- De hiszen Lothar tanár éppen az imént mondta... - kiáltotta a főkapitány-helyettes felugorva.

- Nyomban letartóztatom Waldenegg bárónét! - szólt közbe Mackenzie, és már indulni akart.

- Megtörtént - mondta szokott közönyével Connor. - Ehhez akartam, sir, utólagos jóváhagyását kérni.

2.

- A hindunak semmi nyoma, Scribe?

- Semmi. Eltűnt, sir. Bankletétjét nem vette fel - jelentette a kis felügyelő Connornak.

- Volna kedve meglátogatni a Rastignac-házat?

- Bevallom, ehhez volna most a legnagyobb kedvem. Különösen az ön társaságában. Ebben az ügyben éppen a legfontosabb helyszíneken nem jelent meg a bizottsággal.

- Elárulom magának, Scribe, hogy ebben az ügyben a helyszíneken nem is történt semmi figyelemre méltó. Irattárakban, megkeresésekben és nyilvántartókban nyomoztam ki mindent.

- Mindent? - kérdezte szkeptikusan Scribe.

- Nos, magának elárulom, hogy még csak egyetlen bizonyíték hiányzik, és akkor az összes szereplője ennek a fantasztikus különös bűnügynek zár alatt lesz. Maga most főleg arra nézve hallgassa ki a személyzetet, mialatt én körülnézek, hogy kik voltak a látogatók, és milyen sorrendben jelentek meg Rastignacnál. Egyelőre azonban maradjon velem. Majd ha azt mondom, hogy beszéljen a személyzettel, akkor minden további szó vagy kérdés nélkül menjen le a hallba, és kérdezze ki őket.

Rastignacné még mindig olyan állapotban feküdt a szobájában, hogy nem lehetett kihallgatni. Átmentek Scribe-bel az áldozat dolgozószobájába. Minden fiók le volt pecsételve.

- Ott van az a kis szalon, ahol Waldeneggné az arabot látta. Bizonyára Naladna volt, itt rejtőzködött valahol a szökés után. Szerintem Waldeneggné igazat mondott. Estefelé Rastignac ebben a szobában egyedül maradt. Mit csinálna most, Scribe, ha gyilkos lenne, aki gyűlöli Rastignacot, és mérgezett tör van magánál?

- Őszintén szólva, ezzel a gondolattal még nem foglalkoztam - mondta a felügyelő.

- Mert felületes ember. Ha Rastignac ismerte a gyilkost, vigyázni kellett, hogy a tett elkövetésének pillanatában ne lássa. Ugyanis ez a méreg biztosan öl, de nem olyan gyorsan,

hogy esetleg az olyan erős fizikumú ember, mint Rastignac, ne tehesen vallomást. Tehát a gyilkosnak úgy kellett hozzáférni a meggyilkolthoz, hogy őt ne lássa addig a pár percig, amíg a méreg leveri a lábáról, és ne is üldözhesse ezalatt. Hopp!... Nézze, ott egy vastag függöny, és mögötte jó erős ajtó. A függöny mögül kinyúlik egy kéz, megsebzti Rastignacot. Ez felordít, mire megfordul, már zárt ajtó van mögötte, és mire körülfut a verandán és a folyosón át a szoba másik ajtajához, már önkívületben fekszik, hiszen futás közben a méreg nagyon gyorsan szívódik fel, ha a vérpályába jut.

- Azt hiszem, igaza van, sir. Rastignac valóban kifutott innen üvöltve, és a korridor lépcsőjénél zuhant le eszméletlenül.

- Most legyen szíves hallgassa ki a személyzetet.

Scribe szó nélkül kiment. Connor elgondolkozva nézte a függönnyt, ott maradt állva előtte, de elfordult, és az íróasztalra esett a tekintete, majd a szemközti tükörré. A tükörből jól látta, hogy a függöny mögül egy csupasz kar nyúlik ki, és rövid tört emel fel lassan. A következő pillanatban ez a kar a főfelügyelő kezében vergődött, és a csuklón egy kettyenéssel összecsucodott a kézbilincs.

3.

A főkapitány-helyettes szobájában a kora esti órákban még együtt voltak a nyomozás vezetői. Connor természetesen késett. Mackenzie, Bodley, Gallon, Irwing és Matthew összegezték a nyomozás eredményét.

- Connor ma, remélem, végre meg fogja magyarázni néhány egyéni akcióját - mondta Bodley.

- Bizonyosak lehetnek benne, hogy a legprecízebben csinált mindent - legyintett fáradtan Mackenzie. - Ezt az embert nem érik hibán.

- Az ügy nagyjában tisztázva van - mondta a főkapitány-helyettes -, és kétségtelen, hogy kapitány úr mellett Connornak is nagyon sok érdeme van ebben. Összefüggően azonban egyikünk sem látja a dolgokat; Naladna kicsúszott a kezünkől, továbbá van még néhány nagyon fontos felderítetlen részlet. Ezenkívül félek, hogy Waldeneggné ellen alig van más bizonyítékunk, mint Lothar régi regényes meséje és az a heves szóváltás Rastignac-kal.

- Óriási munkát végeztünk - mondta Gallon -, de megelégedve mégsem lehetünk.

- Én meg vagyok elégedve - mondta Connor, aki az utolsó szavaknál csendesesen benyitott. A bűnügyet tizennégy nap múlva bírósági tárgyalásra lehet vinni, és a tetteseket felkötni.

- Kit? - mondta dühösen a főkapitány-helyettes. - A két főtettes, Thillmann és Rastignac halott. Ennek a három letartóztatott embernek az elítélésével pedig nem moshatjuk tisztára a sok gyilkosságot, ami szinte rendőrségi asszisztenciával történt, még akkor sem, ha volt is valami részük az ügyben.

- Én tisztára fogom mosni - biztatta felettesét mosolyogva Connor. - Terpentes olajjal, sir, mindent mosok.

- Ön újabban iszik, főfelügyelő úr?! - mondta energikusan Bodley főtanácsos.

- Előszeretetem az alkohol iránt nem újabb keletű, sir. Sohasem voltam absztinens - felelte udvariasan Connor -, de ennek a terpentinnek semmi köze az alkoholhoz.

- Egyetlen igazi főbűnöst sem tudunk produkálni - kiáltotta dühösen Gallon.

- Sajnos, nekem is ez a véleményem - mondta Mackenzie. - Hol van Nalada?
 - Bevallom - szólt Connor -, ezt az egyet nem tudom. De nem Naladna a főbűnös.
 - Hát ki? - csapott ingerülten az asztalra a főkapitány-helyettes.
 - Engedelmeikkel bemutatom - ezzel odament Connor az ajtóhoz, és kiszólt: - Scribe, a főbűnöst!
- Scribe belépett, és karjánál fogva, kissé durván belökte a szoba közepére a megbilincselte Rastignacné.
- Lesz szíves egy végzést, sir... - mondta Connor szelíd mentegetőzéssel a főkapitány-helyettesnek.

NYOLCADIK FEJEZET

A csattanó

1.

Mindenki dermedten meredt a szép arab nőre, csak Scribe vigyorgott boldogan, amit különösen olyankor tett, ha Connornak sikerült ellenséges feletteseit lefőzni.

- Érthetetlen! Teljességgel érthetetlen! - kiáltotta a főkapitány-helyettes.

- Sajnos, az összes megoldásokra, pedig milyen végtelenül egyszerűek voltak - mondta Connor szomorúan -, elkésve jöttem rá. Különben Lermontov is élne, Rastignac sem kerülné ki az igazságszolgáltatást, és szegény Tyckler békésen gyárthatott volna papírzacskókat Dartmooreban.

- De hát hogy bizonyítja ezt...

- Nem is kell bizonyítani. Önagysága sokkal nagystílűbb. Miután meg akart gyilkolni, és nem sikerült, bevallotta őszintén, hogy ő ölte meg Rastignacot. Igaz, Scribe?

- Bevallottam, és újra bevallom! Gyűlöltem azt a gazembert, megöltem, és magát is szívesen megöltem volna. Kérem, vezessenek innen a cellámba - kiáltotta a fogoly.

- Nem tartóztatjuk soká - nyugtatta meg Connor. - A nyomot elsősorban egy véletlennek, másodsorban Waldenegg bárónénak köszönhettem, akit kihallgattam ma délelőtt a cellájában. Rastignacné azt vallotta, hogy semmiféle arabról nem tud. Letagadni nem merte, mert az arab valóban ott volt, részben egyedül töltötte a délutánt. Ezzel szemben az inas látta, hogy Waldenegg báróné előtt és a báróné távozása után is bent járt Rastignacnál. Waldenegg báróné már csak azért sem ölhetette meg Rastignacot, mert a szarvasvipera méreg tíz perc alatt hat, viszont a báróné távozása után félórával egy tőzsdeügynök még beszélt telefonon Rastignacal.

- Akkor miért tartóztatta le a bárónét?

- Más oknál fogva, de erről később beszélünk.

- És kicsoda tulajdonképpen Rastignacné? Milyen szerepe van az eseményekben? - kérdezte a főkapitány-helyettes.

- Egy nagy arab politikusnak, Muhat beynek a lánya. Rastignac és Thillmann megölték az apját. Amit tett, az thar volt. Vérbosszú.

- És miért csak most tette? - kérdezte Irwing.

- Mert a vérbosszún kívül játszott a tőzsdén is, és spekulációihoz Rastignac kellett. Önagysága ugyanis nem fanatikus, hanem rablógyilkos. Sajnos nem volt ellene bizonyítékom, ezért tettenéréssel csaltam törbe. Tudta, hogy én vagyok a legveszélyesebb ellene, és Scribe-bel kidolgoztunk egy tervet, hogy én olyan pozícióba kerüljek, amelyben könnyén meggyilkolhat a hölgy egyetlen karcolással. Meg is kísérelte. Most itt van. Elvezetheti, Scribe. - Leült, és rágyújtott. - Waldenegg bárónétól tudtam meg, hogy Rastignacné azonos a meggyilkolt bey lányával. Ha ezt egy nappal előbb tudom, sok minden másképpen történt volna. Minden rendben van, Scribe? - kérdezte a visszatérő felügyelőt.

- Teljesen. Az ajtaja elé, rendelkezése szerint, külön posztot állítottam.

Connor a főkapitány-helyetteshez fordult.

- Engedje meg, sir, és önök is, uraim, hogy Scribe felügyelő egy eredeti ötletét bemutassa. Ez a kis produkció tisztára az ő leleményességének köszönhető.

Scribe sugárzó arccal előrejött, és egy zsebkendőt terített Connor kezére. Azután, mint valami cirkuszi bűvész, a jelenlevőkhöz fordult.

- Szíveskedjenek megtekinteni! - folytatta Connor a mutatványos előadást, általános megrökönyödés közepette. - Tekintsék meg önök is, semmi más, mint terpentin, nézze ön is, sir, maga is, Mackenzie... - és mikor odamutatta a kapitánynak, hirtelen belecsapott Mackenzie arcába az olajos kendővel. Az ütéstől és a szemébe folyó terpentintől a detektív megtántorodott, elszedült, és nagyot kiáltott. Mire magához tért, Scribe már csuklójára csattantotta a bilincset, és Connor villámgyorsan forgatta ki zsebeit.

- Megálljon... - kiáltotta rémülten a főkapitány-helyettes, de torkán akadt a szó. A holsápadt Mackenzie kapitány különös változáson ment át. Az arca egy nagy folton sötétbarna lett. Köpködté a vért és a terpentint a szájából.

- Bemutatom önöknek, uraim, Ibrahim ben Szinzát, illetve Muhat bey fiát, a többszörös gyilkost, Rastignacné fivérét.

Még mindig ámultan és hitetlenkedve néztek. Úgy érte őket a leleplezés, mint valami robbanás. Mackenzie arcán egyre terjedelmesebb folton mosta le a színházi festéket a terpentines olaj. Nyugodtan leült, és kissé idegesen mosolygott.

- Nyert, Connor. Ne vegyék rossz néven, uraim, de önöktől akár egész Londont megölhettem volna. Kezet csokolhatnak Connornak. Ez az ember maga az ördög. Nyugodtan kiállíthat egy végzést, főkapitány úr...

- De hát... de hát... azt mondták, hogy Mackenzie Rawson ezredes legbizalmasabb embere... - hápogott Connor felé a főkapitány-helyettes. - A legügyesebb detektívnek mondták... Ez az ember nem létezik? Vagy nincs Londonban?

- Dehogynem - mondta Connor. - Itt áll ön előtt, sir. Én vagyok E. M. Mackenzie. Katonáskodásomat az Intelligence Service-nél töltöttem, és erre a névre szólt az igazolványom.

- Most már értem... - mormolta a letartóztatott.

Bodley nyerte legelőször vissza a nyugalmát:

- Adja át Dixonnak ezt az embert, Scribe.

- Őszintén megmondom magának, Connor - mondta a főkapitány-helyettes, mikor elvezették a foglyot -, előttem egyre zavarosabb lesz a história. Maga kezdettől fogva tudta, hogy ez az ember, aki itt velünk együtt dolgozik, nem detektív, hanem gyilkos?

- Sajnos, ezt nem tudtam. Csak azt tudtam, hogy csaló. Azt hittem, hogy cinkosa Szinzának. Ha nyomban letartóztatom, legfeljebb hamis névhasználatot, csalást és kémkedést bizonyítok rá, de szétugrattam volna ezzel az egész bandát, eltüntették volna a bizonyítékokat, és Szinza, akiről nem tudtam, hogy azonos az ál-Mackenzie-vel, megmenekül. Ezért elhatároztam, hogy ezt az embert, aki biztonságban érzi magát, figyelem, hiszen állandóan mellettem van, és rajta keresztül felgombolyítom az egész társaságot. Különben, holnap estére az államtitkár úrnak referálni fogok, és megkértem öccellenciáját, hogy önöket is hívja meg - mondta szokott szemtelenségével. - Rastignacné attól rettegett itt az előbb, hogy fivére nem tud majd uralkodni magán, de tévedett.

- De hiszen ez a Mackenzie egész ügyes nyomozó volt - mondta Gallon.

- Látszólag. Valójában csupa olyan dolgot derített ki, amivel csak összekuszálta a nyomokat. És miután birtokában volt a rendőrségi pecsétnek, utólag mindenütt megjelent, felnyitotta a pecsétet, eltüntette a gyanús dolgokat, és újra lepecsételt mindent. Legutóbb például azt mondtam neki, hogy a színházigazgató Tyckler naplót vezetett, és a titkár szerint ott kell lennie valahol elrejtve az irodában. Előzőleg Scribe a hatalmas wertheimkassa és a többi szekrények tartalmát, valamint a szoba berendezését lefényképezte, és így pecsételtük le. Fogadhat velem, sir, hogy a pecsétek érintetlenek, de különben a fényképekről láthatja, hogy semmi sincs a helyén. Mackenzie kapitány úr valószínűleg beugrott nekem, és kereste a naplót.

- Erre magam is kíváncsi vagyok! - kiáltotta a főkapitány-helyettes. - Gyerünk oda, Connor.

Scribe hozta a fotókat, a nagy rendőrségi autó a kapu elé gördült, és valamennyien beültek. Késő este volt. A színházban természetesen nem tartottak előadást a gyilkosság óta. Üres páholsorok mögött siettek végig, a zsöllyeket ponyva borította. Valahol kézilámpa csillant meg: az öreg tűzoltó végezte körsétáját. Az igazgatói iroda ajtaján sértetlen volt a pecsét. A szoba bútorai majdnem változatlanul úgy álltak... De mégis! A fotel, amely a képen támlájával az ablak felé fordult, most az öblével irányult arra.

- Már megszoktam, hogy magának mindig igaza legyen, Connor. Nézze, itt az iratszekrényben is másképpen fekszenek a dossziék - mondta Bodley. - Remélem, hogy nem vitte el a hamisítvány alapjául szolgáló Horn-féle leveleket a kasszából.

- Nem hiszem - szólt Connor. - Ez rá nézve egyáltalán nem volt terhelő. Rajta, Scribe, nyissa ki a kasszát.

A hatalmas pánccs szekrény nehéz kettős ajtaja lassan tárult fel. Azután egy halott zuhant ki belőle nagy robajjal a szoba padlójára. Ezek az edzett emberek is dermedten álltak néhány másodpercig. Az erőszakkal összegyömöszölt hulla ugyanolyan görnyedten, álláig préselt térddel feküdt a padlón, ahogy a pénzszekrénybe erőszakolták. Alvadt vér borította mindenütt, és az arca iszonyúan el volt torzulva.

- Naladna... - suttogta Connor. - Naladna! Ezt nem hittem volna...

2.

Az államtitkár nem a hivatalában, hanem a villájában fogadta őket. A főembereken kívül természetesen Irwing és Scribe is meghívást kaptak, ami Connor műve volt, és a főkapitány-helyettesnek nem tetszett különösképpen. Connor azonban Irwing és Scribe közreműködésének nagyon sokat tulajdonított. Az inasok italt és szendvicset hordtak körül. Nyolc órakor kinyílt a dolgozó ajtaja, és megjelent Hastings államtitkár egy dúsan dekorált, ősz ezredessel.

- Bemutatom az urakat Rawson ezredesnek, akit hírből már bizonyára jól ismernek.

A kedves öregúr mindenkivel váltott néhány barátságos szót, és melegen szorította meg Connor kezét.

- Ismét bebizonyította, barátom, hogy mit ér egy angol katonatiszt. Jól van, Connor. A maga zsenijében még sohasem csalódtam.

Helyet foglaltak az asztalnál, és államtitkár felszólította Connort, hogy mondjon el mindent összefüggően.

- Az előzmény tíz évvel nyúlik vissza - kezdte Connor. - Az esetet tüzetesen elmondhatja a Vörös Liliom, akinek nagy része volt abban, hogy az epilógus ilyen gyorsan zajlott le. Megtudhatjuk tőle, hogy a tafilaleti felkelés fővezére, Muhat, mint gyilkoltatta meg tizenkét éves fiával a kormányzóság egyik tisztjét. Muhat két gyermekével és a kinccsel elrejtőzött Marokkóban, egy régi, arab temetőben. Rejtekhelyét csak volt tisztje, Ibn Razut ismerte. Hat légionista és a Vörös Liliom megtudták a titkot. A katonák kiosontak a Di Djema el Mansur temetőbe, és megölték a beyt. A gyilkosságot tulajdonképpen Rastignac és Thillmann követték el. Közben Horn a bey két gyermekét felfedezte a túlsó kijárást szolgáló folyosón. Felfedezését csak a Vörös Liliomnak mondta meg, és kérte, hogy a két gyereket, egy kisfiút és kislányt, helyezze valahol biztonságba. A Vörös Liliom, sajnos, elkövette azt a számárságot, hogy Ibn Razuthoz ment, mert azt hitte, hogy ez viselné legjobban gondjait az árváknak. Így az ő nyomán, a hat tettest könnyű volt megtalálni. Az elmúlt tíz év tekintetében csak feltevésekre vagyunk utalva. Szinza, nevezzük most már így Muhatot, akkor tűnik fel ismét, amikor évek múlva Londonba jött a húgával. Itt bizonyára megfenyegették Rastignacot és Thillmant, az is lehet, hogy barátságosan vették rá őket a gázságra, annyi tény, hogy tárgyalások közben a szép arab leány, Muhat húga, elcsábította valahogy Rastignacot, és hozzáment feleségül. A terv az volt, hogy Muhat, aki különben is arab bandavezér volt, Szinza szerepében fantasztikus merénylettekkel, amelyben a dél-afrikai telepet vezető Thillmann titokban kezére járt, elérte teleníti az Afrika Mahagóni részvényeket, ugyanekkor Rastignac Londonban összevásárolja őket alacsony árfolyamon. Mikor már a részvények mind a kezükbe kerülnek, Szinza működése meg fog szűnni. És erre, természetesen, ismét felugrik az árfolyam. Muhat visszatért Dél-Afrikába, feltámadt mint Szinza, és rablóbandájával megkezdte azt a merényletsorozatot, ami aláásta az Afrika Mahagóni árfolyamát. Előzőleg itt Londonban megalapították a dél-afrikai részvényeket vásárló „Majoritas” konszernt, amelynek machinációit már ismerjük. Tyckler olcsó pénzen jó cinkosuk volt. Ő kezdettől fogva nem vállalt részt az Afrika Mahagóniban, mert színházat alapított szegény bolond. Öt év alatt elköltötte a platina ráeső részét. Ekkor mint okirat-hamisítót használták fel a barátai.

A nagy terv első áldozata Hoffer volt, akit egyszerűen leszúrtak a klubja előtt egy ködös éjjelen. Örökösétől Rastignac átvette a papírokat a „Majoritas” számára. Lotharral is végeztek volna, de a tanár Rastignac gyengéje volt, és ragaszkodott ahhoz, hogy ne öljék meg. Így jöttek rá arra az ötletre, hogy Thillmann ellopja feleségétől Horn szerelmes leveleit, és ezekről az ügyes Tyckler, Horn nevében, kitűnően hamisított fenyegető levelekkel kivándorlásra kényszerítse a tanárt. Hogy nyomtalanul eltűnhessen a régi bosszúálló elől, természetesen meg kellett volna válnia az Afrikai Mahagóni vállalatától. Előbb azonban végeztek Thillmann-nal. Dél-Afrikából kicsalt egy közjegyzői meghatalmazást a feleségétől, titokban hazajött Londonba, és eladta a teljes pakettet a „Majoritas”-nak. Ezért bizonyára nagyobb részt követelt magának a zsákmányból, amit megígértek neki, és eltették láb alól. Valószínűleg autóban szúrták le. Hulláját a Temzébe dobták. Utána Tyckler következett, aki a rendőrség előtt kétségtelen gyanúba keveredett, mikor Naladna mint Szinza megugrott a kezükből. Az ál-Mackenzie félt, hogy a vén fecsegő, aki a zsarolólevelekkel különben is már megtette azt, ami miatt szükség volt rá, vallani fog. Kiment tehát letartóztatni, illetve kivégezni Tycklert. Scribe-et elküldte, hogy a folyosó túlsó végéről vezető ajtón kopogjon be, és ez a három perc, míg Scribe körülment, elegendő volt neki ahhoz, hogy benyisson az irodába, és az önmagában komédiázó Tycklert egyetlen gyors, ügyes dőféssel leszúrja. Rastignacot azért hagyták utoljára, mert hasznos bűntárs volt. Mikor gyanúba keveredett, örömmel álltak rajta is bosszút. Mert, természetesen, apjuk halálának megbosszulása is vezette őket, a vagyonszerzés gondolatán kívül. Ezért végeztek ki majdnem minden áldozatot a teátrális hatású francia rohamkéssel, ugyanazzal a fegyverrel, amely az apjukat dőfte le. Rastignac halálával megvalósult a terv. Muhat leánya lett az általános örökös, és a krózsusi vagyont jelentő „Majoritas”

is az ő kezükben volt. A vérbosszú félelmetes fogalma, amint látjuk, nem összeegyeztethetetlen az üzleti szellemmel. Hiába, kérem, racionalizálódik az emberiség, és a legősibb népi romantika mélyén is mint fontos motívum, ott szerepel egy előnyös börzering terv.

- És Ibn Razut? - kérdezte a főkapitány-helyettes. - Neki, aki cinkos is volt, arab is volt, miért kellett meghalni?

- Az ő egyénisége már sok embert döntött romlásba. Idealista volt, kérem, a szerencsétlen. Ő valószínűleg arra szövetkezett Muhat fiával, hogy szerezzék vissza az elrabolt platinát, illetve az értékét, és ez a vagyon szolgáljon állandó pénzforrásul az észak-afrikai harcokhoz. Eleinte talán Muhatnak is ez volt a terve, de mikor megszerezte a vagyont, semmi kedvet sem érzett ahhoz, hogy mérsékelten jövedelmező arab felkeléseket finanszírozzon a tőkéjéből. Emiatt lehetek utóbb nézeteltérések. Mikor Ibn Razut mint Szinza tárgyalt, és a rendőrség rajtaütött, Muhat nem viselkedett valami szépen vele. Még utána is lőtt hátulról és azt hiszem, nem színelésből. Ibn-re többé nem volt szüksége, ez elvégezte a feladatát, megdermesztette a Cityt lehetetlen követelésével, és az afrikai papírokat már nem lehetett jobban elértékteleníteni. Ez a fanatikus ember csinálta a legtöbb bajt Muhatnak, ettől félt is. Valószínűleg az állítólagos napló megkeresésének ürügyével elcsalta Ibn Razutot a lepecsételt színházi irodába, és orvul ledöfte, azután a pénztárszekrénybe gyömöszölte, abban a hitben, hogy ott felfedezetlenül marad a halott addig amíg ő maga kibújik Mackenzie szerepéből.

- És hogy lett ez az ember egyáltalán Mackenzie? - kérdezte Bodley.

- Miután leszereltem a katonaságnál, már több jó fogást csináltam a titkosszolgálatnál mint Mackenzie, és sok gazember szeretett volna végezni velem. Ez előbb-utóbb sikerült is volna, ezért az ezredes úr, aki akkor őrnagy volt, nyugdíjaztatott, áthelyeztek a rhodesiai rendőrségre és lettem a Mackenzie álnevet. Még egyetlen ügyben vettem igénybe az Intelligence Service-nél, és ez a nyomozásom majdnem végzetes lett. Az expresszvonatban figyeltem néhány gyanúsítottat, akik, úgy látszik, felismertek, rajtam ütöttek éjjel, és kidobtak a robogó expresszvonatból, hogy holttestem eltűnjön, éppen a sebes sodrú Liz folyó fölött. Papírjaimat, amelyek még Mackenzie névre szóltak, természetesen minden holmimmal együtt elrabolták. Véletlen szerencsém, hogy a híd pillérjét akkor javították, és a munkásoknak sikerült kimenteniük. Őrnaggyal elhatároztuk, hogy abban a hitben hagyjuk a gazembereket, mintha valóban meghaltam volna, így felbátorodik majd az illető, használni meri az igazolványaimat, és talán fogást csinálhatunk. Ebben azért bízunk, mert a titkosszolgálatnak ahhoz a bizalmas kis csoportjához tartoztam, melynek embereit csak Rawson őrnagy ismeri személyesen. Így lettem detektívfelügyelő a rhodesiai rendőrségnél. Muhat nem volt a vasúti támadók között, de valószínűleg az ő emberei követték el, mert Mackenzie igazolványa hozzá került, és mikor olvasta az újságokban, hogy Rawson ezredes úr az egyetlen ember, aki Mackenzie-t személyesen ismeri, Indiába utazott szabadságra, ide mert jönni az igazolvánnyal Londonba, hogy így a leggyorsabban és legügyesebben fejezhesse be az ügyét.

Kopogtak. Dixon lépett be:

- A három letartóztatottat előállítottam.

- Engedelmmükkel - mondta Connor - idehozattam Lothart, a leányát és Waldenegg bárónét, nélkülük a mai értekezlet nem lenne teljes. Vezesse be őket, Dixon.

Beléptek. A tanár emelt fővel, méltóságteljesen jött közelebb. Mélyen maghajolt, azután észrevette Connort. Halotthalvány lett. A homlokához nyúlt, és összeszorította, mint aki fél, hogy nyomban szétpattan a feje, azután előrenyújtotta remegve az egyik karját, szemgolyói kísértetiesen meredtek ki, és támolyogva tett két lépést Connor felé.

- Horn... Szentséges Úristen! Horn!

... - Tíz év előtt hat ember indult el egy escadronnal a marakeschi Gueliz erődből - kezdte Connor az utolsó felderítetlen rész elbeszélését, midőn végre valamennyien ültek, és úgyahogy, Lothar is magához tért: - Mindent tudnak odáig, hogy a hat ember megszökött a Kongónál. Én voltam a legfiatalabb. Térbolyultan bolyongtunk a Tuburi mocsarakban, a sivatagi idegláz legsúlyosabb tünetei látszottak valamennyiünkön. Itt történt az a szomorú história, hogy... nos, hogy a napok óta önkívületben ténfergő tanár úr, pillanatnyi elmezavarában, rám támadt. A többi is örület volt, de gazemberek örülete. Rastignac és Thillmann végeztek velem. Leütöttek. Magam is inkább vadállat voltam akkor, mint ember. Elbántak velem, és ott hagytak fekve a mocsárban. Szerencsére a Szinzát üldöző katonaság rám talált. Kétévi kényszermunkára ítélték. A caffard pusztított bennem. Akkor írtam halálos idegbajban azt a szerencsétlen levelet a tanárnak, ami később alapját képezte kálváriájának. Egy évig viaskodtam a halállal, élve eltemetett rabok között. Irtózatos erőfeszítéssel legyőztem a halált. Végül egy szerencsés ötlettel kiderítettem Muhat fiának rablógyilkosságát, amelyet a kormányzóságon követett el, ezért kegyelemben részesültem. Egy évet töltöttem a csapatommal a Fort Lamyban. Itt beszéltem először Rawson őrnaggyal, mikor őrségen álltam. Egy év múlva megszöktem. Éjszaka Angola határában Szinzával találkoztam össze. A rabló azzal a trükkel operált akkoriban, hogy valamelyik üldöző állam tiszti uniformisát hordta. Küzdelemben megöltem. Ebben a válságos percben eszembe jutott Rawson őrnagy érdeklődése irántam, és a holttesttel egyenesen odamentem közeli táborába. A felderített gyilkosság és Szinza legyőzése után az őrnagy indokoltnak látta, hogy meghívjon az angol titkosszolgálatához. A magánéletben is atyai pártfogóm lett. Neki köszönhetem, hogy leérettségizhettem, előlről kezdhettem az életemet, orvosi diplomát szereztem a johannesburgi egyetemen, az őrnagy befolyása révén lettem angol állampolgár, és felvettek a gyarmati hadseregbe. A szerencsém bűnügyek felderítésénél később sem hagyott cserben. A caffardból réges-régen kigyógyultam, nagyon is meg tudtam érteni, hogy a mocsárban bolyongó szerencsétlen tanár idegrendszere összeroppanhat, és őrjöngésbe törhet ki. Nem haragudtam ezekre a vad, kegyetlen katonákra sem, akik a caffard állapotában ellenszenvüknek is engedelmessé váltak, mikor rám támadtak. Tadieff-Lermontovot is a légióból ismerem, ahol colonelnek csúfolták. Neki azért kellett meghalni, mert félték, hogy Lothar túlságosan beavatja őt a régi ügyekbe. Ugyanis nem tudott semmiről. Véletlenül jött Londonba, Herta fedezte fel, és Lothar mint egykori bajtársát magához vette. Tudtam, hogy mind az öt szökevény itt él Londonban, de azt hittem, valamennyien becsületesek. A bűnügy folyamán azért maradtam el annyi kihallgatásról és szemléről, mert nem akartam, hogy a volt légionisták felismerjenek.

Az egész ügy végleges felderítését Lothar kisasszony adta a kezembe, mikor elmondta, hogy a meggyilkolt Lermontov bőröndjében kutatott, és a szobában volt mindaddig, amíg a rendőrség jött. A bőröndben lévő holmik között nem említette a rozsdás francia oldalfegyvert, amit az ál-Mackenzie talált. Így jöttem rá, hogy ezt csak maga Muhat csempészhette oda. A megölt Lermontovra akarta kenni ezzel Thillmann és Hoffer halálát, és így végképp kibogozhatatlanná bonyolítani az ügyet. És éppen ezen a nüanszon vesztett rajta. Rablógyilkos ne dolgozzon részletplasztikával. Ha az oldalfegyver nem volt ott, mikor Herta átkutatta a bőröndöt, akkor csak Mackenzie tehette oda, mert időközben senki sem lépett be a szobába, és ő nyitotta fel, közvetlenül a lány után, a koffert. Ez a jelentéktelennek látszó körülmény oldotta meg a rejtélyt. Abban a pillanatban jöttem rá Tyckler különös halálának körülményeire. Ahogy ő fedezte fel a bajonettet, mert ő maga tette oda, ugyanúgy ő fedezte fel Tyckler megölését, mert közvetlen előzőleg megölte. Most már ki tudtam számítani, hogy Lothar, Lys Rouge és Herta kerülnek sorra mint a vérbosszú áldozatai. Egy pillanatig sem voltak biztonságban, Mackenzie

ügyességével és igazolványával szemben. Ha akkor lecsapok rá, úgy tisztázatlanul maradt volna sok kérdés, elsősorban Rastignac halála. Nem tehettem mást, mint hogy a tanárt és a leányát nyomban letartóztattam és bezárattam. Látszólag alapom is volt erre, természetesen magam tudtam a legjobban, hogy ártatlanok. Abban a pillanatban, mikor Mackenzie Rastignac megöletését Waldenegg báróné nyakába kezdte varrni, nyomban letartóztattam a Vörös Liliomot is, mert akkor már tudtam, hogy Mackenzie letartóztatásai többnyire a bonctani intézetbe juttatják a látszólagos bűnöst. Remélem, mind a hárman megbocsátják nekem izgalmas fegyházi élményüket. Csak egy súlyos tévedést követtem el. Rögeszmeszerűen kitarítottam magamban amellet, hogy Muhat nem főbűnös, hanem jelentéktelen cinkos, akinek a nyomán el fogok jutni az igazi főnökhöz. Ha nem teszi oda a rohamkést, talán még mindig ebben a feltevésben hiszek. Életem legfurcsább pillanata volt, mikor az első zsaroló levelet megpillantottam, megláttam. A saját írásom. Igen, kétségtelen: az én kezem írása. Mintha önmagammal találkoznék egy kihalt utcán, olyan érzésem volt; hogy az én nevemben fenyegetik Lothart: ez nyomban egykori társainkra terelte a gyanúmat, de hogy az én kezem írásával fenyegetik, kísérteties volt. Mindaddig, míg Tyckler halála megmagyarázta a rejtélyt. Azt hiszem, uraim, nincs több tisztázatlan pont. És, Lothar tanár uram, maga éljen ezentúl nyugodtan, ahogy én a helyzetet ismerem, a platinaügyet senki sem fogja piszkálni, Horn pedig, ezt higgye el, ma is nagyra becsüli magát, és esze ágában sincs felelősségre vonni azért, mert súlyos idegrohamában rátámadt. - Kinyújtotta kezét a tanár felé, és Lothar megszorította. Két könnyesepp gördült le a sokat szenvedett öregember arcán. - Tartozom még közölni, hogy Muhat személyéről Scribe rántotta le a végleges leplet, ő jött rá, hogy a gazember arab, és a felügyelő érdeme volt a terpentines mutatóvány is. Tizenkét óra van, uraim, és reggel nyolckor ki kell hallgatnom egy Marlow nevű orgazdát. Jó éjszakát...

...Nem halmozták el dicséretekkel. Amit Conorról gondoltak, az rá volt írva az arcukra. A hallban az államtitkár melegen megszorította a kezét, és nyomatékkal mondta:

- Gratulálok, „tanácsos” úr.

- Látja, Scribe - mondta Connor, mikor csendben haladtak az utcán -, következetes feltevések vezetnek a legsúlyosabb rendőri hibákra. Jó detektív sohase üljön fel saját magának, ha elfogadható ideája van. Két héttel előbb foghattam volna el Muhatot, ha nem vagyok következetes. Sajnálom. Akkor szegény Rastignacnak sem kellett volna mérge által meghalnia. Hanem felakasztják.

- Mondja, sir - kérdezte a jó Scribe zavartan. - Miért ajándékozta nekem Muhat leleplezésének a dicsőségét? Hiszen nekem fogalmam sem volt erről, míg nem szólt.

- Elszámoltam, Scribe. Nyulacska helyett tartoztam magának valamivel. Egy elveszett tolvaj helyett többszörös rablógyilkossal fizettem magának. Azt hiszem, legalábbis kvittek vagyunk.

Lothar tanár sorsa végre a beteljesedett békébe lavírozott, élete ötvenedik esztendeje után. Békésen szivarozott verandáján, kedvenc klasszikusi között, és átadhatta magát minden gondolatával esszéinek, tudományos dolgozatainak. Senki sem zavarta, Herta általában Conorrrel sétált a kertben. Tavasz felé járt, és enyhe napok tették barátságossá Londont. Csak a vacsoránál találkoztak hárman, ilyenkor Herta csodálatos történeteket hallott az apjától és az egykori diák légionáriustól. Azt az ősz, széles mezőt hajában, Connor a Szinzával való küzdelme után, hajnalban pillantotta meg először, Rawson őrnagy asztali tükrében.

Szívesen látták volna a Vörös Liliomot is, de amikor felkeresték, Lys Rouge villáját üresen találták, az úrnő szabadulása után két nappal elutazott. Gibraltárból írt egy lapot Connornak. „Köszönöm mindazt, amit értem tett. Legyen nagyon boldog. Lys.”

Újsághír:

„Az elmúlt napokban Lothar Herta házasságot kötött Connor rendőrtanácsossal. Rawson ezredes és Hastings államtitkár voltak a tanúk.”

.oOo.